

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP
KATEDRA WOJSK LOTNICZYCH

AON wewn. 4525/93

JAWNE

Egz. Nr.....1

Płk doc. dr hab. Wojciech MICHALAK

DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO

CZĘŚĆ II

UŻYCIĘ KORPUSU LOTNICZEGO
W OPERACJACH OBRONNYCH

55506

WARSZAWA

1993

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP
KATEDRA WOJSK LOTNICZYCH

AON weun. 4525/93

JAWNE

██████████
Egz. Nr. 1

Plk doc. dr hab. Wojciech MICHALAK

DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO

CZEŚĆ II

UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO
W OPERACJACH OBRONNYCH

*Jawne.
Wojciech Michalak
4.11.2002 r.*

WARSZAWA

1993

Niniejszy podręcznik zalecam do wykorzystania w procesie dydaktycznym Akademii Obrony Narodowej.

Poglądy wyrażone w treści podręcznika są osobistymi poglądami Autora.

KOMENDANT
WYDZIAŁU WOJSK LOTNICZYCH I OP
E. Zabłocki
Płk prof. dr hab. Eugeniusz ZABŁOCKI

WSTĘP

Działania bojowe Korpusu Lotniczego w operacjach obronnych, prowadzonych w ramach kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP, należą do najbardziej skomplikowanych zagadnień dotyczących zastosowania bojowego lotnictwa w konflikcie zbrojnym. Użycie korpusu w operacjach obronnych cechowało się będzie specyficznymi warunkami i właściwościami działań, a osiągnięte rezultaty lotnictwa mogą mieć znaczący wpływ na trwałość systemu obrony RP i końcowe efekty wojny.

W niniejszej części podręcznika zostały zawarte podstawowe wiadomości o użyciu Korpusu Lotniczego w powietrznych, lądowych i morskich operacjach obronnych prowadzonych przez Siły Zbrojne RP. Prezentowane tu treści wynikają z obecnych struktur organizacyjnych i wyposażenia lotnictwa oraz z generalnych założeń dotyczących możliwego przebiegu obronnej kampanii strategicznej.

Należy jednak nadmienić, że wkrótce przewiduje się przekształcenie dowództwa Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w Inspektorat Sił Powietrznych i włączenie go w skład Sztabu Generalnego WP. I chociaż kompetencje Inspektora Sił Powietrznych będą szersze niż dowódcy WLOP, to jednak istota powiązań strukturalno-funkcjonalnych między Korpusem Lotniczym a przełożonym tj. Inspektorem SP prawdopodobnie nie ulegnie zmianie. Stąd też występujące w treści podręcznika terminy dotyczące WLOP można traktować jako zamienne wobec Inspektoratu Sił Powietrznych.

W podręczniku wskazywane są jednocześnie wariantowe i pożądane kierunki rozwiązań, które będą mogły być stosowane po dokonaniu możliwych (innych) zmian w składzie bojowym sił powietrznych i wojsk lądowych. W razie zaś istotnych przewartościowań w koncepcjach prowadzenia kampanii strategicznej informacje aktualizujące wiedzę o użyciu Korpusu Lotniczego w operacjach obronnych będą prezentowane w odpowiednich aneksach.

Podręcznik przeznaczony jest dla studentów ostatniego roku studiów Akademii Obrony Narodowej oraz dla słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich. Może być również wykorzystany przez oficerów zainteresowanych dowództw związków operacyjnych sił powietrznych i wojsk lądowych.

1. UŻYCIĘ KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

1.1. Istota powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika

Teoria sztuki wojennej, potwierdzona praktycznie we wszystkich współczesnych konfliktach zbrojnych zakłada, że początkowy okres wojny poświęcony jest przede wszystkim wywalczeniu panowania w powietrzu. Panowanie to stanowi bowiem jeden z podstawowych warunków rozbicia przeciwnika i osiągnięcia powodzenia w operacjach lądowych i morskich.

W związku z tym przewiduje się, że przeciwnik rozpocznie agresję przeciwko naszemu krajowi natarciem radioelektronicznym oraz uderzeniami lotnictwa i rakiet. W razie zaś agresji dokonanej przez silnego przeciwnika trzeba się liczyć ze zmasowanymi uderzeniami środków napadu powietrznego na nasze terytorium. Działania te z zasady zorganizowane będą w formie powietrznej operacji zaczepnej. Jej zasadniczym celem będzie wywalczenie w krótkim czasie panowania w powietrzu. Główny wysiłek w tej operacji, zwłaszcza w jej początkowym okresie, przeciwnik prawdopodobnie skupi się na niszczeniu lotnictwa na lotniskach i w powietrzu, zwalczaniu naziemnych środków systemu OP i OPL wojsk, niszczeniu pododdziałów rakiet i innych dalekonośnych środków ogniowych, obezwładnianiu systemu kierowania państwem i dowodzenia wojskami szczebla strategicznego (operacyjnego).

Po zrealizowaniu zasadniczego celu operacji lub w trakcie jego osiągnięcia (tj. wywalczenia panowania w powietrzu) można oczekiwać, że obiektami uderzeń w powietrznej operacji zaczepnej mogą być również lądowe i morskie zgrupowania obronne, odwoły operacyjne i strategiczne, wybrane węzły komunikacyjne, zakłady zbrojeniowe, bazy i porty morskie oraz inne obiekty determinujące potencjał obronny RP.

Zasadnicze zadania w powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika będzie wykonywało jego lotnictwo. I chociaż nie jest ono w stanie samodzielnie wygrać wojny, to może jednak opanować przestrzeń powietrzną (wywalczyć panowanie), a następnie - w wyniku niszczenia zgrupowań wojsk, izolacji rejonu działań bojowych, zwalczania logistyki, obiektów administracyjnych, gospodarczych i innych - paraliżować system obrony państwa oraz wolę działania (morale) sił zbrojnych i narodu. W ten sposób lotnictwo może kształtować warunki do skutecznych działań zaczepnych wojsk lądowych i sił floty. W razie zaś wywalczenia strategicznego panowania w powietrzu i w rezultacie dalszych (efektywnych) działań sił powietrznych przeciwnika trzeba się liczyć z tym, że może on w miarę szybko osiągnąć zakładane cele wojny. Klasycznym, chociaż nietypowym przykładem, potwierdzającym powyższe tezy były działania alianckich sił powietrznych w wojnie przeciwko Irakowi, zwanej powszechnie jako wojną o Kuwejt lub w Zatoce Perskiej.

Czas trwania powietrznej operacji zaczepnej może być bardzo różny, gdyż zależy on od założonego celu (skali wywalczenia panowania w powietrzu), stosunku sił lotnictwa naszego i przeciwnika, trwałości naszego systemu OP, rezultatów zaskoczenia uzyskanych przez przeciwnika, szczególnie w pierwszych uderzeniach lotniczo-rakietowych, i wielu innych czynników. Przyjmuje się jednak, że przy porównywalnych siłach powietrznych przeciwnych stron lub też w razie posiadania przewagi ilościowo - jakościowej przez lotnictwo strony rozpoczynającej działania wojenne, powietrzna operacja zaczepna może trwać kilka dób. W związku z tym zakłada się, że operacja taka, wykonywana przeciwko naszym siłom zbrojnym może być prowadzona przez 3 - 5 dni i

dłużej. W okresie tym należy oczekiwać, że lotnictwo przeciwnika wykona wiele uderzeń zmasowanych, a w przerwach między nimi również nalotów urzutowanych na terytorium naszego kraju. Z przeprowadzonych analiz wynika, że trzeba się liczyć średnio z 2,5-3 nalotami zmasowanymi i urzutowanymi w każdym dniu trwania zaczepnej operacji powietrznej. Takie przeciętne dobowe natężenie działań lotnictwa przeciwnika wskazuje, że w powietrznej operacji zaczepnej jego siły powietrzne mogą wykonywać uderzenia na obiekty rozmieszczone na terytorium RP wysiłkiem 8-15 wylotów i więcej.

Jeśli natomiast w czasie prowadzenia operacji powietrznej lądowe i morskie zgrupowania przeciwnika przejdą do operacji zaczepnych, to wówczas jego siły powietrzne (lotnictwo) częścią sił (wysiłku) będą musiały wykonywać zadania bezpośrednio na rzecz wojsk lądowych i sił floty. Sprawi to, że wysiłek sił powietrznych przeciwnika wykorzystywany w powietrznej operacji zaczepnej będzie mniejszy niż wskazany wyżej i może wynosić 5-8 wylotów i więcej.

Nie można jednak wykluczyć, że powietrzna operacja zaczepna będzie trwała kilkanaście dni, co znacznie zwiększy liczbę nalotów środków napadu powietrznego na terytorium RP, a także jeszcze innych sytuacji operacyjnych, w których wysiłek sił powietrznych przeciwnika może być różny od wykazanych. Nie chodzi jednak o doszukiwanie się kolejnych wariantów możliwych działań przeciwnika powietrznego w początkowej fazie konfliktu zbrojnego, lecz o wyraźne stwierdzenie, że będzie on niewątpliwie dążył do wywalczenia panowania w powietrzu, osiągniętego w rezultacie pomyślnie przeprowadzonej powietrznej operacji zaczepnej. W czasie jej trwania, oprócz sił powietrznych, przeciwnik będzie

niszczył także inne obiekty, siły i środki determinujące potencjał obronny naszego kraju.

A zatem już w pierwszych dniach agresji będzie istniało bardzo poważne zagrożenie znacznego naruszenia i osłabienia systemu obrony RP.

1.2. Istota powietrznej operacji obronnej wojsk własnych

Siły Zbrojne RP zostaną więc zmuszone do przeciwstawienia się tym zamiarom przeciwnika. Można to będzie osiągnąć w wyniku skutecznego odpierania zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika i niszczenia jego najistotniejszych obiektów rozmieszczonych na ziemi i morzu. Działania te, ze względu na angażowanie wszystkich rodzajów sił zbrojnych i różnych wojsk, zorganizowane będą często w formie powietrznej operacji obronnej. Będzie to więc pierwsza operacja prowadzona w ramach obrony (kampanii) strategicznej, w której wezmą udział nasze siły zbrojne.

Celem powietrznej operacji obronnej jest załamanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika, a także zachowanie sprawności funkcjonowania państwa i odporności bojowej własnych sił zbrojnych, umożliwiającą skuteczne prowadzenie działań w kolejnych operacjach (w dalszych fazach działań wojennych).

Niekiedy nawet cel powietrznej operacji obronnej definiowany jest nad wyraz zdecydowanie, wręcz zaczepnie. Ma ona bowiem doprowadzić do zerwania powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika, przechwycenia inicjatywy w powietrzu i stworzenia warunków do przeprowadzenia powietrznych, lądowych i morskich operacji zaczepnych przez wojska własne.

Inaczej ujmując można stwierdzić, że zasadniczym celem powietrznej operacji obronnej jest niedopuszczenie do wywalczenia przez przeciwnika panowania w powietrzu, zachowanie pełnej zdol-

ności bojowej wojsk do działań w operacjach lądowych i morskich oraz zapewnienie żywotności infrastruktury państwa w początkowym okresie działań wojennych.

Tak ambitne cele prowadzenia powietrznej operacji obronnej są niezwykle trudne do osiągnięcia. Można wręcz postawić tezę, że w warunkach samodzielności militarnej Polski ich zrealizowanie będzie możliwe wyłącznie w razie konfliktu zbrojnego ze znacznie słabszym przeciwnikiem, mającym niewielki skład bojowy lotnictwa i obrony powietrznej. W przypadku wojny z przeciwnikiem silniejszym, który będzie wykonywał częste, zmasowane, a przede wszystkim zaskakujące uderzenia z powietrza, mające doprowadzić m.in. do rozbicia naszych sił powietrznych i wywalczenia panowania w skali strategicznej, osiągnięcia wskazanych celów będzie nierealne.

Trzeba zatem wyraźnie ograniczyć cele prowadzenia powietrznej operacji obronnej, realizowanej przeciwko silniejszemu agresorowi. Z przeprowadzonych analiz wynika, że w operacji takiej powinno się dążyć przede wszystkim do utrudnienia przeciwnikowi wywalczenia panowania w powietrzu w skali strategicznej, zachowania względnej swobody działań ocalałego lotnictwa własnego, a także zachowania żywotności i zdolności bojowej najważniejszych zgrupowań sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz najistotniejszych elementów systemu kierowania państwem i siłami zbrojnymi do udziału w tej i w następnych operacjach o charakterze obronnym.

Aby zrealizować takie założenia powietrznej operacji obronnej niezbędne będzie m.in. obronno-zaczące i zaskakujące przeciwnika użycie własnych sił (zwłaszcza WRiA, sił powietrznych, wojsk WRE i OPL), łagodzenie i szybkie likwidowanie skutków uderzeń z

powietrza oraz skuteczne niszczenie przeciwnika w powietrzu i na ziemi (morzu).

Podstawowymi zadaniami bojowymi, mającymi charakter zadań strategicznych, które będą realizowane w powietrznej operacji obronnej są zatem:

- po pierwsze, zwalczanie środków napadu powietrznego nad terytorium kraju wykonywane w ramach osłony przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza: przegrupowujących się wojsk, zgrupowań obronnych wojsk lądowych i marynarki wojennej, odwodów operacyjnych i strategicznych, a także stanowisk dowodzenia, lotnisk, baz i portów morskich, ważnych węzłów komunikacyjnych i przepraw wodnych oraz największych ośrodków administracyjnych i obiektów gospodarki narodowej;

- po drugie, zwalczanie lotnictwa na lotniskach, wojsk rakietowych, systemów OP, WRE i dowodzenia wojskami, systemów broni precyzyjnego rażenia, zespołów okrętów (baz morskich) i innych najistotniejszych obiektów przeciwnika rozmieszczonych w głębi jego terytorium.

W powietrznej operacji obronnej, jak już wspomniano, biorą udział wszystkie rodzaje sił zbrojnych i większość rodzajów wojsk. A zatem będzie to operacja organizowana na szczeblu centralnym (w Naczelnym Dowództwie Sił Zbrojnych RP). Szczególna jednak rola w tej operacji i największy zakres zadań do wykonania przypada siłom powietrznym (lotnictwu i obronie powietrznej). One bowiem są najbardziej predystynowane do realizowania obu grup zadań strategicznych, stanowiących o istocie tej operacji.

Rozmach powietrznej operacji obronnej zależeć będzie przede wszystkim od skali, charakteru i natężenia działań przeciwnika

powietrznego oraz zakładanych celów, możliwych do osiągnięcia przez nasze siły zbrojne w tej operacji. Miejscem prowadzenia powietrznej operacji obronnej będzie prawdopodobnie przestrzeń większości terytorium RP oraz polskich obszarów Morza Bałtyckiego^{1/} z możliwością objęcia całego obszaru kraju, a także przestrzeń obejmująca terytorium przeciwnika do głębokości 200 - 300 km. Czas trwania powietrznej operacji obronnej, w zależności od założonych celów jej prowadzenia i działań przeciwnika, może wynosić od kilku do kilkunastu dób.

Z tych podstawowych informacji o istocie powietrznej operacji obronnej wynika, że składać się ona będzie z dwóch równocześnie realizowanych rodzajów działań:

- defensywnych (obronnych), zasadniczych w tej operacji, polegających na niszczeniu środków napadu powietrznego siłami OP oraz OPL wojsk lądowych i marynarki wojennej;
- ofensywnych (zaczepnych), w których będą niszczone wybrane (najistotniejsze) obiekty przeciwnika rozmieszczone w głębi jego terytorium.

Takie założenia prowadzenia powietrznej operacji obronnej wskazują, że musi w niej uczestniczyć również Korpus Lotniczy. Udział korpusu w operacji zapewni bowiem zrealizowanie zamiarów dotyczących niszczenia naziemnych (nawodnych) obiektów, zaliczanych do pierwszej kolejności rażenia (czyli działań ofensywnych operacji).

^{1/}W razie agresji powietrznej wykonywanej także z kierunku nadmorskiego.

1.3. Cele działań i zadania Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej

Strategiczne i operacyjne cele działań bojowych Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej określa Naczelny Wódz (na propozycje dowódcy WLOP) w zależności od ogólnego celu tej operacji, celów prowadzenia kampanii strategicznej i generalnych zamiarów obrony kraju.

Celem działań bojowych korpusu w powietrznej operacji obronnej może być:

- w wymiarze rzeczowym - zadanie przeciwnikowi takich strat w siłach powietrznych oraz w wybranych obiektach o znaczeniu strategiczno - operacyjnym i w infrastrukturze państwa, aby utrudnić mu wywalczenie panowania w powietrzu, dezorganizować kierowanie państwem i siłami zbrojnymi, a także ograniczyć możliwości dalekonośnego oddziaływania ogniowego na terytorium naszego kraju; tym samym tworzyć warunki do skutecznego prowadzenia lądowych i morskich operacji obronnych;
- w wymiarze przestrzennym - przeniesienie destrukcyjnych działań (uderzeń ogniowych) na terytorium przeciwnika (niszczenie obiektów rozmieszczonych na jego obszarze już od początkowych chwil działań wojennych) do głębokości 200-300 km;
- w wymiarze czasowym - skłonienie (zmuszenie) przeciwnika do skorygowania (zweryfikowania) swoich zamiarów (planów) dotyczących prowadzenia operacji zaczepnych w wymiarze powietrznym, lądowym i morskim, a tym samym zyskanie czasu niezbędnego do likwidacji skutków uderzeń z powietrza oraz ugrupowania obronnego wojsk lądowych, marynarki wojennej i systemu obrony powietrznej.

Praktyczną egzemplifikacją tak sformułowanych celów będzie wykonywanie wielu różnorodnych zadań przez Korpus Lotniczy powietrznej operacji obronnej. Zostały one zobrazowane w tabeli 1. Ze względu na znaczenie strategiczne można je podzielić na: walkę o utrudnienie przeciwnikowi wywalczenia panowania w powietrzu; osłabienie jego potencjału militarnego; niszczenie infrastruktury państwowej; prowadzenie rozpoznania i transportu powietrznego.

Podstawowe zadania Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej obejmują: 1) zwalczanie lotnictwa na lotniskach i minowanie lotnisk; 2) obezwładnianie stanowisk dowodzenia lotnictwem, OP i OPL wojsk; 3) niszczenie pododdziałów rakiet przeciwlotniczych (dużego i średniego zasięgu) i środków obiektowej OPL oraz posterunków systemu wykrywania i naprowadzania LM przeciwnika.

Przy czym to ostatnie zadanie (dotyczące zwalczania naziemnych środków systemu OP i OPL) wskazane jest, by Korpus Lotniczy realizował przede wszystkim w ramach zabezpieczenia działań własnych. Oznacza to, że obiekty te nie będą niszczone na całym terytorium przeciwnika, lecz zwalczaniu powinny podlegać tylko te, które są rozmieszczone w korytarzach przelotów lotnictwa i w rejonach obiektów działań. A zatem te, które mogą przeciwdziałać lotnictwu korpusu w czasie wykonywania zadań bojowych.

W działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej Korpus Lotniczy powinien również niszczyć system dowodzenia siłami zbrojnymi i kierowania państwem przeciwnika, zwalczać naziemne elementy systemów rozpoznawczo - uderzeniowych i inne systemy operacyjne precyzyjnego rażenia, obezwładniać pododdziały wojsk rakietowych i walki radioelektronicznej, wykonywać uderzenia na telewizyjne i radiowe stacje nadawcze oraz inne obiekty o zna-

Tabela 1

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM				
WALKA O PANOWANIE W POWIETRZU	OSŁABIANIE POTENCJAŁU MILITARNEGO	NISZCZENIE INFRASTRUKTURY PAŃSTWA	ROZPOZNANIE POWIETRZNE	TRANSPORT POWIETRZNY I ZADANIA POMOCNICZE
<ul style="list-style-type: none"> - zwalczanie lotnictwa na niskich i średnich wysokościach - obezwładnianie SD lotnictwa - niszczenie na ziemnych środkach OP i OPL wojsk - zwalczanie samolotów i śmigłowców w powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> - zwalczanie systemu dowodzenia siłami zbrojnymi - niszczenie dalekonośnych środków broni precyzyjnego rażenia - zwalczanie sił i środków WRE - wykonywanie uderzeń na lądowe i morskie zgrupowania uderzeniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - niszczenie systemu kierowania państwem - wykonywanie uderzeń na telewizyjne i radiowe stacje nadawcze - wykonywanie uderzeń na wybrane zakłady zbrojeniowe - wykonywanie uderzeń na elektro-energetyczne i inne docelowe i inne tego typu zakłady 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie obiektów uderzeniowego i wojskowego charakteru - rozpoznawanie na ziemnych środkach OP i OPL wojsk - rozpoznawanie lądowych i morskich zgrupowań uderzeniowych oraz odrodów operacyjnych i strategicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przyspieszanie rozładunku (przegrupowania) lotnictwa dowodzącego środkami i częściami zapasowymi - przewóz sił w celu likwidacji skutków uderzeń SNP, obsad SD itp. - przewóz sił szybkiego reagowania i innych wojsk - przewóz GS, minowanie i inne zadania pomocnicze

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO O CHARAKTERZE OPERACYJNYM

czeniu strategiczno - operacyjnym i administracyjno - gospodarczym przeciwnika. Niekiedy celowe będzie również zwalczanie zgrupowań lądowych i morskich przygotowanych do natarcia (operacji zaczepnych)^{1/}.

Zadania te wykonuje lotnictwo myśliwsko - bombowe na maksymalną możliwość oddziaływania bojowego w głęb terytorium przeciwnika. Wykonanie uderzeń ogniowych przez lotnictwo myśliwsko - bombowe, a także przez wojska raketowe, wymaga jednak posiadania niezbędnych danych o obiektach działań, zwłaszcza zaś o celach manewrowych i posiadających niewielkie rozmiary. W związku z tym w działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej uczestniczy także lotnictwo rozpoznawcze. Prowadzi ono rozpoznanie bezpośrednie i kontrolne na rzecz lotnictwa myśliwsko - bombowego oraz raket operacyjno - taktycznych (taktycznych). Częścią wysiłku, z nad własnego terenu, lotnictwo wykonuje także wstępne rozpoznanie radioelektroniczne środków radiolokacyjnych, zwłaszcza systemu OP i OPL przeciwnika.

Jednak większością wysiłku lotnictwo rozpoznawcze powinno śledzić przegrupowania wojsk przeciwnika i rejonów ich koncentracji, obserwować lądowe i morskie zgrupowania uderzeniowe oraz rozpoznawać inne obiekty, których położenie jest potrzebne do powzięcia (skorygowania) decyzji o użyciu wojsk w kolejnych operacjach obronnych. Będą to więc działania prowadzone w trakcie powietrznej operacji obronnej, ale już na korzyść lądowej i morskiej operacji obronnej.

^{1/}Przy założeniu, że przeciwnik nie prowadzi jeszcze lądowych i morskich operacji zaczepnych.

Zakres użycia pozostałych rodzajów lotnictwa korpusu^{1/} w powietrznej operacji obronnej może być bardzo różny. W znacznej mierze na ich użycie będzie wywierała wpływ sytuacja strategiczna, jaka ukształtuje się w toku prowadzenia tej operacji.

Należy jednak przewidywać, bez względu na rozwój sytuacji operacyjnej, szerokie wykorzystanie lotnictwa transportowego. Musi ono bowiem przyspieszać rozśrodkowanie oddziałów lotnictwa i ich manewry lotniskowe w toku prowadzenia operacji, przede wszystkim w wyniku przewozu części personelu technicznego i tyłowego na nowe lotniska. Będzie ono również dowoziło do pułków lotnictwa i baz lotniczych rakiety, bomby i inne środki rażenia, a także części zamienne, paliwo i inne środki materiałowe. Wskazany jest również transport powietrzny specjalistycznych pododdziałów wyznaczonych do szybkiej likwidacji skutków uderzeń środków napadu powietrznego przeciwnika (np. sił wydzielonych do rozminowywania dróg startowych i przywracania zdolności eksploatacyjnej lotnisk).

Niekiedy śmigłowce transportowe mogą ewakuować (jako dźwigi powietrzne) rozmontowane samoloty lub ich części z zaminowanych (zniszczonych) lotnisk.

W czasie prowadzenia powietrznej operacji obronnej lotnictwo transportowe będzie również przewoziło obsady stanowisk dowodzenia na nowe punkty dowodzenia, dowoziło głowy do wojsk rakietowych i przeciwlotniczych, części zapasowe do batalionów radiotechnicznych, a także wykonywało zadania na rzecz następnych (lądowej i morskiej) operacji obronnych. W ramach tych ostatnich

^{1/} Przyjęto, że w korpusie, oprócz lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego, znajduje się również lotnictwo transportowe i większość lotnictwa wojsk lądowych.

zadań samoloty i śmigłowce będą przewoziły siły szybkiego reagowania i wojska w rejony przewidywanych działań bojowych, dowoziły środki materiałowe, a także przerzucały grupy specjalne w głąb ugrupowania (terytorium) przeciwnika. Natomiast śmigłowce przystosowane do minowania narzutowego mogą już w tym czasie minować teren na prawdopodobnych głównych kierunkach uderzeń wojsk lądowych przeciwnika i w lukach (nieobsadzonych przez wojska rejonach) występujących w ugrupowaniu wojsk własnych.

Śmigłowce bojowe w zasadzie nie będą wykorzystywane w powietrznej operacji obronnej; będą one w tym okresie prowadziły intensywne przygotowania do działań w lądowej operacji obronnej.

Nie można jednak wykluczyć użycia śmigłowców bojowych do zwalczania w powietrzu małomanewrowych i wolno latających celów (np. bezpilotowych środków rozpoznawczych i śmigłowców uzbrojonych), jeśli przeciwnik będzie je stosował w powietrznej operacji zaczepnej. Natomiast lansowane niekiedy użycie śmigłowców bojowych do zwalczania pododdziałów rakiet przeciwlotniczych i posterunków radiotechnicznych, które są ugrupowane w pierwszym rzucie przeciwnika i rozmieszczone na kierunkach (w korytarzach) przelotu lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego wzbudza bardzo poważne wątpliwości. Wykonując takie zadania śmigłowce mogą ponieść liczące się straty, co będzie miało bardzo niekorzystny wpływ na skuteczność bezpośredniego wsparcia ogniowego wojsk w operacjach lądowych.

Korpus Lotniczy w zasadzie nie uczestniczy w działaniach defensywnych powietrznej operacji obronnej. Nie ma bowiem w jego składzie lotnictwa myśliwskiego. Tym niemniej w warunkach szczególnych np. w razie uzyskania pełnego zaskoczenia przez przeciwnika, które spowoduje okresową niemożliwość użycia ocalałych sił

lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego do wykonania uderzeń odwetowych (działań ofensywnych) niekiedy będzie istniała celowość ich wykorzystania do odpierania zmasowanych i urzutowanych nalotów środków napadu powietrznego na terytorium RP. Będą to dla wydzielonych sił lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego działania wymuszone i wręcz o charakterze dodatkowym. Działania te będą wówczas prowadzone w systemie obrony powietrznej. Sposób bojowego użycia tych sił Korpusu Lotniczego w systemie OP i stawianie im zadań należało będzie do kompetencji dowódców korpusów (rejonów) OP. Trzeba jednak nadmienić, że takie działania wydzielonych sił Korpusu Lotniczego są bardzo ryzykowne i mogą być nieefektywne. Sytuacja ulegnie zmianie po ewentualnym wyposażeniu Korpusu Lotniczego w samoloty wielozadaniowe (tzw. myśliwce taktyczne).

Podkreślenia wymaga natomiast konieczność ciągłej gotowości do prowadzenia wymuszonych (obronnych) walk powietrznych przez oddziały lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego w czasie prowadzenia przez nie działań ofensywnych. W razie bowiem zaatakowania ugrupowań lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, które wykonują uderzenie odwetowe, przez lotnictwo myśliwskie przeciwnika zostaną one zmuszone do prowadzenia obronnych walk powietrznych. Do walk takich może również dochodzić nad własnym terytorium, zwłaszcza podczas wykonywania uderzeń przez lotnictwo przeciwnika na lotniska bazowania oddziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego i wychodzenia przez te oddziały spod uderzeń w powietrze.

W sumie zakres udziału i zadań rodzajów lotnictwa korpusu w powietrznej operacji obronnej jest zróżnicowany. Największy zakres zadań i najistotniejszych z punktu widzenia osiągnięcia ce-

łów operacji realizuje lotnictwo myśliwsko-bombowe. Jego działania ofensywne, dotyczące zwłaszcza zwalczania lotnictwa na lotniskach mogą bowiem w znacznym stopniu uniemożliwić przeciwnikowi wywalczenia panowania w powietrzu.

Lotnictwo rozpoznawcze obserwuje zgrupowania lądowe i morskie przeciwnika, a także spełnia usługowe zadania wobec lotnictwa myśliwsko - bombowego i wojsk raketowych, prowadząc rozpoznanie obiektów przewidzianych do niszczenia w uderzeniach zmasowanych. Lotnictwo transportowe zapewnia terminowe manewry lotniskowe innych oddziałów lotnictwa oraz dowozi do wojsk czynnie walczących z przeciwnikiem powietrznym środki rażenia i materiałowe oraz części zapasowe. W niewielkim zakresie w powietrznej operacji obronnej mogą być wykorzystane śmigłowce bojowe, głównie do zwalczania w powietrzu celów lecących na małych prędkościach i wysokościach. Śmigłowce przystosowane do minowania mogą natomiast wykonywać zadania w interesach przyszłych operacji obronnych (lądowej i morskiej). Na rzecz lądowej i morskiej operacji powinny również realizować określone zadania wydzielone siły lotnictwa myśliwsko-bombowego, rozpoznawczego, transportowego i wojsk lądowych.

Jeśli w czasie trwania powietrznej operacji obronnej przeciwnik rozpocznie lądowe i morskie operacje zaczepne, a nasze siły zbrojne przystąpią do prowadzenia operacji obronnych na lądzie i morzu, to wówczas Korpus Lotniczy będzie równocześnie wykonywał zadania we wszystkich operacjach, dzieląc działania i wysiłek na powietrzną, lądową i morską operację obronną^{1/}. Po zakończeniu

^{1/}Należy przewidywać, że w razie równoczesnego prowadzenia tych operacji całość lotnictwa wojsk lądowych, w tym śmigłowców bojowych, a także część lotnictwa myśliwsko-bombowego, rozpoznawczego i transportowego będzie angażowana do działań w lądowej operacji obronnej. Pozostałe siły lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego będą nadal wykonywały zadania w operacji powietrznej i doraźnie (fragmentarycznie) w operacji morskiej.

prowadzenia powietrznej operacji obronnej całość działalności bojowej korpusu zostanie skoncentrowana na wykonywaniu zadań w kolejnych operacjach, zwłaszcza zaś w lądowej operacji obronnej.

1.4. Warunki działań Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej

Warunki działań Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej są niezwykle trudne do jednoznacznego określenia, przede wszystkim ze względu na wiele możliwych sposobów rozpoczęcia agresji i prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej przez przeciwnika.

Bez wątpienia najtrudniejsze warunki udziału korpusu w powietrznej operacji obronnej wystąpią w razie niespodziewanej agresji przeciwnika i zaskoczenia naszych sił zbrojnych w dyslokacji czasu pokojowego (bez wykonania przedsięwzięć okresu zagrożenia wybuchem działań wojennych). W sytuacji takiej oddziały i związki taktyczne korpusu, znajdując się jeszcze w miejscach stałego rozmieszczenia (bazowania) będą zmuszone do niemal równoczesnego realizowania wielu przedsięwzięć. Najważniejsze z nich, w związku z prawdopodobną niemożliwością wykonania uderzenia odwetowego, polegały będą na udziale załóg dyżurnych lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, a następnie pozostałych (ocalałych) sił tych pułków w odpieraniu pierwszego zmasowanego nalotu środków napadu powietrznego w systemie OP. Inne najistotniejsze czynności będą obejmowały wyjście spod uderzeń przeciwnika z powietrza i rozśrodkowanie sił, rozwinięcie mobilizacyjne i operacyjne oraz osiągnięcie gotowości do działań ofensywnych w powietrznej operacji obronnej.

Dowództwo i sztaby związków i oddziałów lotnictwa w takich warunkach będą zmuszone do niemal jednoczesnego wykonywania różnorodnych zadań wynikających z działań przeciwnika i przewidywanego użycia podległych sił. Wymaga to wyjątkowo sprawnej organizacji ich pracy, szybkiego podejmowania różnych decyzji oraz elastycznego dowodzenia związkami taktycznymi i oddziałami (pododdziałami) lotnictwa, stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej i zmian w koncepcjach ich użycia.

Korzystniejsze warunki będą istniały w razie zrealizowania przedsięwzięć okresu zagrożenia, osiągnięcia pełnej gotowości do udziału w powietrznej operacji obronnej i rozśrodkowania sił przed rozpoczęciem działań wojennych. Zaistnieje wówczas sytuacja umożliwiająca zorganizowany wylot ofensywny lotnictwa, wykonywany w celu zwalczania obiektów rozmieszczonych w głębi terytorium przeciwnika, a także szybkie likwidowanie skutków uderzeń środków napadu powietrznego na lotniska bazowania i inne elementy ugrupowania operacyjnego Korpusu Lotniczego.

Bez względu jednak na sytuację przeciwnik, prowadząc powietrzną operację zaczepną, będzie dążył do wywalczenia panowania w powietrzu głównie poprzez rozbijanie systemu OP na wybranych kierunkach i niszczenie naszego lotnictwa na lotniskach i w powietrzu. Lotniska (lądowiska) oddziałów (pododdziałów) wchodzących w skład Korpusu Lotniczego i rozmieszczone na nich siły będą zatem szczególnie zagrożone uderzeniami z powietrza.

Wszystkie pułki i eskadry lotnictwa muszą być więc stale w gotowości do wyjścia spod uderzeń przeciwnika z powietrza, natomiast siły naziemne korpusu - do obrony przeciwlotniczej rejonów ich dyslokacji.

Ze względu na przewidywane niszczenie lotnisk oddziały i pododdziały lotnictwa będą zmuszone do częstych przebazowań, do-
rażnego wykorzystywania lotnisk manewru (baz lotniczych) i dro-
gowych odcinków lotniskowych oraz rozśrodkowanego bazowania.
W razie zaś uszkodzeń znacznej liczby lotnisk - do okresowego
bazowania na jednym lotnisku kilku eskadr z różnych pułków lot-
nictwa. Warunki takie utrudnią zabezpieczenie działań bojowych w
korpusie, wydłużą czas odtwarzania gotowości bojowej do kolej-
nych wylotów, stworzą problemy w sprawnym organizowaniu działań
i dowodzeniu jednostkami lotnictwa. Jednocześnie zmuszą do ciąg-
łego przywracania zdolności eksploatacyjnej uszkodzonych (zami-
nowanych) lotnisk i likwidacji innych skutków uderzeń prze-
ciwnika powietrznego.

Niezwykle skomplikowane warunki będą istniały w czasie dzia-
łań ofensywnych prowadzonych w ramach powietrznej operacji
obronnej. Rozpoznawanie i zwalczanie obiektów pierwszej kolejno-
ści rażenia oznaczało będzie bowiem konieczność realizacji za-
dań, co najmniej w pierwszym uderzeniu, w warunkach nienaruszo-
nego i znajdującego się w pełnej gotowości do zwalczania celów
powietrznych systemu OP przeciwnika. W trakcie prowadzenia ope-
racji działania te będą natomiast realizowane w warunkach uchwy-
cenia przez przeciwnika inicjatywy operacyjnej i przewagi w po-
wietrzu.

Posiadanie przez potencjalnego przeciwnika powietrznego sys-
temu dalekiego wykrywania i naprowadzania sprzężonego z naziem-
nym systemem OP oraz znacznych sił rakiet przeciwlotniczych i
lotnictwa myśliwskiego grożą poniesieniem przez Korpus Lotniczy
dużych strat bezpowrotnych samolotów rozpoznawczych i myśliwsko-
bombowych.

Zmniejszaniu strat grup samolotów rozpoznawczych i uderzeniowych, realizujących działania w warunkach silnego przeciwdziałania systemu OP przeciwnika będzie sprzyjało m.in. wykonywanie zadań na małych wysokościach, możliwie najkrótszy czas przebywania samolotów nad terenem agresora, skuteczne obezwładnianie ogniowe i radioelektroniczne systemu przeciwlotniczego, działania demonstracyjne i inne, a także osłona w powietrzu wykonywana przez własne lotnictwo myśliwskie ze składu korpusów (rejonów) OP.

Należy się jednak liczyć z bardzo trudnymi warunkami działań lotnictwa myśliwskiego osłaniającego grupy samolotów rozpoznawczych i myśliwsko-bombowych przed atakami lotnictwa przeciwnika.

Duże odległości między rejonami działań i lotniskami bazowania wpłyną na ograniczenie możliwego czasu osłony samolotów rozpoznawczych i myśliwsko-bombowych oraz dysponowanie niewielkim zapasem paliwa na prowadzenie walk powietrznych. Loty na małej wysokości i natarcie radioelektroniczne przeciwnika spowoduje z kolei niemożliwość naprowadzania lotnictwa na cele naziemne i powietrzne z własnych punktów naprowadzania. Sprawi to, że lotnictwo myśliwskie zostanie zmuszone do działań sposobem samodzielnego poszukiwania i zwalczania celów powietrznych, co znacznie obniży skuteczność osłony grup rozpoznawczych i uderzeniowych Korpusu Lotniczego. Natomiast lotnictwo rozpoznawcze i myśliwsko - bombowe zostanie pozbawione pomocy nawigacyjnej związanej z wyprowadzaniem w rejony rozmieszczenia obiektów działań, a programowanie lotów Su-22 będzie nie zawsze możliwe. Lotnictwo korpusu nie będzie również miało możliwości, na podstawie komend przekazywanych z punktów naprowadzania, wykonywa-

nia odpowiednich manewrów mających na celu uniemożliwienie (utrudnienie) ataków lotnictwa myśliwskiego przeciwnika.

Trzeba jeszcze podkreślić, że osłona grup rozpoznawczych i myśliwsko-bombowych Korpusu Lotniczego wymaga prowadzenia działań przez własne myśliwce w rejonach lotnisk bazowania i działań lotnictwa myśliwskiego oraz w strefach ognia naziemnych środków OP przeciwnika. Spowoduje to konieczność wydzielania odpowiednio silnych, jednocześnie działających grup lotnictwa myśliwskiego, zdolnych nie tylko do odpiierania ataków powietrznych, ale i do przeciwstawiania się próbom wymiatania naszego lotnictwa przez lotnictwo przeciwnika.

Ponadto osłone grupy rozpoznawczych i uderzeniowych korpusu lotnictwo myśliwskie wykonuje w przestrzeni powietrznej znajdującej się w głębi radiolokacyjnego pola wykrywania i naprowadzania przeciwnika, a często również w warunkach działania jego powietrznego systemu wykrywania i naprowadzania.

Tym samym lotnictwo korpusu może być obserwowane z naziemnych i powietrznych stacji radiolokacyjnych, pracujących w systemie wykrywania i naprowadzania. Z nich też mogą być naprowadzane samoloty myśliwskie przeciwnika na grupy rozpoznawcze i uderzeniowe korpusu w sposób utrudniający lub wręcz uniemożliwiający ich przechwycenie przez nasze lotnictwo myśliwskie. Także z tych punktów lotnictwo myśliwskie przeciwnika może być w sposób skryty i łatwy naprowadzane na nasze samoloty myśliwskie, osłaniające lotnictwo rozpoznawcze i myśliwsko-bombowe Korpusu Lotniczego

W rezultacie warunki działań lotnictwa w części ofensywnej powietrznej operacji obronnej są bardzo skomplikowane. Mogą one ulec poprawie, jeśli w składzie sił powietrznych (Korpusu Lotniczego) będą znajdowały się samoloty (śmigłowce) przystosowane do

obezwładniania radioelektronicznego systemu OP przeciwnika oraz samoloty dalekiego wykrywania celów powietrznych i naprowadzania własnego lotnictwa na lotnictwo przeciwnika. Użyciu lotnictwa w działaniach ofensywnych sprzyjać będzie również wydzielenie myśliwców do wymiatania (zwalczania) samolotów dalekiego wykrywania i naprowadzania lotnictwa przeciwnika ze stref ich dyżurowania, rozmieszczonych w głębi jego terytorium, a także tworzenie takich ugrupowań samolotów korpusu w powietrzu, które będą "zatykały" kanały celowania i naprowadzania systemu OP agresora.

Istniejące warunki utrudnią zatem wykonywanie zadań korpusu w powietrznej operacji obronnej, a jednocześnie wpłyną na możliwości bojowe lotnictwa i treść niektórych zasad jego użycia w tej operacji.

1.5. Możliwości operacyjne (bojowe) Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej

Możliwości operacyjne i bojowe Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej zależą od bardzo wielu różnorodnych czynników, z których do najistotniejszych należą: skład bojowy i wysiłek lotnictwa wydzielony do wykorzystania w tej operacji, rodzaje obiektów działań i odległość ich rozmieszczenia w głębi terytorium przeciwnika, żywotność lotnictwa i sprawność techniczna samolotów (śmigłowców).

W niniejszym podręczniku nie ma potrzeby prezentowania wszystkich możliwości bojowych (operacyjnych) korpusu. Zostaną one ograniczone tylko do wybranych możliwości związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem obiektów w działaniach ofensywnych operacji oraz dotyczących przewozu ładunków przez lotnictwo transportowe wewnątrz ugrupowania wojsk własnych (nad terytorium RP).

W celu ustalenia tych możliwości przyjęto następujące założenia:

- w działaniach ofensywnych operacji bierze udział 110 samolotów myśliwsko-bombowych Su-22 i Su-20 oraz 30 samolotów rozpoznawczych (Su-20R i MiG-21R);
- do przewozu ładunków wykorzystuje się 40 śmigłowców transportowych (Mi-8 i Mi-17) oraz 12 samolotów An-26;
- współczynnik sprawności technicznej samolotów i śmigłowców wynosi 0,8;
- współczynnik strat bezpowrotnych samolotów wykonujących zadania w głębi terytorium przeciwnika (LR i LMB) wynosi 6% w każdym wylocie, a lotnictwa transportowego (działania nad własnym terenem) 2%;
- wysiłek LR, LMB i LT w operacji - 5 wylotów;
- 20% samolotów myśliwsko - bombowych w każdym wylocie wydzielanych jest do zabezpieczenia działań bojowych, zwłaszcza do niszczenia naziemnych środków OP, 60% do niszczenia lotnictwa na lotniskach i minowania lotnisk oraz 20% do zwalczania innych obiektów.

Z przeprowadzonych kalkulacji wynika, że wskazane siły przy założonych uwarunkowaniach mogą osiągnąć^{1/} :

- lotnictwem myśliwsko-bombowym wykonywać zadania wysiłkiem około 400 samolotolotów, stanowiących równowartość około 900 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, oraz zablokować drogi startowe i kołowania (na 12-14 godzin) na 15 lotniskach,

^{1/} Do kalkulowania możliwej liczby wylotów (samoloto- i śmigłowcolotów), przeliczenia potencjału lotnictwa uderzeniowego na jednolite obliczeniowe środki ogniowe oraz określenia oczekiwanej liczby samolotów i śmigłowców na zakończenie powietrznej operacji obronnej wykorzystano wzory 1-5, zawarte w części I podręcznika. Patrz: Działania bojowe KL. Podstawy użycia KL. Wyd. AON 1993r., nr bibl.pf 91/S.

zniszczyć 100 samolotów w obwałowaniach lub 40 w schronach, zniszczyć 15 baterii rakiet przeciwlotniczych średniego zasięgu i 10 posterunków wykrywania i naprowadzania, obezwładnić 6 umocnionych SD szczebla operacyjnego oraz zniszczyć około 10 baterii rakiet broni precyzyjnego rażenia; na zakończenie działań ofensywnych w powietrznej operacji obronnej posiadać około 85 samolotów Su-22 i Su-20, sprawnych technicznie i gotowych do użycia w następnych operacjach obronnych;

- lotnictwem rozpoznawczym wykonywać zadania wysiłkiem około 110 samolotolotów i rozpoznać około 150 obiektów; na zakończenie działań ofensywnych posiadać około 25 samolotów rozpoznawczych przygotowanych do użycia w lądowej operacji obronnej;
- lotnictwem transportowym wykonywać zadania około 150 wylotami samolotów i śmigłowców, przewieźć około 560 ton różnych ładunków i mieć przygotowanych do działań w następnych operacjach około 45 samolotów i śmigłowców.

Wykazane możliwości Korpusu Lotniczego w działaniach ofensywnych i zadaniach transportowych realizowanych w powietrznej operacji obronnej są podane przykładowo, gdyż różnorodne mogą być zarówno obiekty, jak i cele działań lotnictwa. Przy innych składach bojowych i wysiłkach lotnictwa, a także innych założeniach niż przyjęto do obliczeń możliwości te będą różne od wykazanych. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której lotnictwo korpusu nie zawsze zdoła w odpowiednim czasie wychodzić w powietrze spod uderzeń przeciwnika i będzie niszczone na lotniskach (w schronach i strefach rozśrodkowania).

1.6. Zasady użycia Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej

Ustalenia dotyczące zasad użycia Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej wypada rozpocząć od sprecyzowania wielkości wysiłku lotnictwa wydzielanego do wykorzystania w tej operacji. Stanowić to będzie bowiem podstawę do określenia dalszych zasad szczegółowych, związanych z przygotowaniem i prowadzeniem działań przez korpus w operacji.

Wysiłek Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej ustala Naczelny Wódz SZ RP na wniosek dowódcy WLOP. Na wielkość tego wysiłku wpływa przede wszystkim przewidywany czas trwania powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika oraz zakładane osłabienie lotnictwa i innych jego obiektów, osiągnięte w wyniku działań defensywnych i ofensywnych realizowanych w powietrznej operacji obronnej. Istotny wpływ na wysiłek korpusu w tej operacji będzie miał również prognozowany przebieg kampanii strategicznej i konieczność działań lotnictwa w następnych operacjach o charakterze obronnym i zaczepnym.

W dotychczasowych rozwiązaniach najczęściej przyjmowało się, że w powietrznej operacji obronnej Korpus Lotniczy wykonuje zadania wysiłkiem 3-4 wylotów. Z przeprowadzonych analiz wynika jednak, że są to tradycyjne wielkości wysiłków, bazujące na rozwiązaniach stosowanych poprzednio, kiedy terytorium naszego kraju znajdowało się na bardzo dużych odległościach od granic potencjalnego przeciwnika. W obecnych uwarunkowaniach, zwłaszcza jeśli się uwzględni wskazane wcześniej możliwe czasy trwania powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika i liczby nalotów środków napadu powietrznego na obszar naszego kraju, wiele przemawia za tym, aby wysiłek Korpusu Lotniczego, a właściwie niektórych

rodzajów lotnictwa, wyznaczany do wykorzystania w powietrznej operacji obronnej był znacznie większy. Wstępne kalkulacje wskazują, że może on wynosić np. 8-10 wylotów, a jeśli zajdzie potrzeba to i znacznie więcej. Zawsze bowiem trzeba przyjmować najtrudniejszy wariant prowadzenia powietrznej operacji obronnej i konieczność angażowania lotnictwa z dużym natężeniem działań. W innym bowiem wypadku (w razie wydzielenia małego wysiłku korpusu) od początku działań bojowych jak gdyby oszczędza się przeciwnika, próbując oddziaływać na niego z niewielką aktywnością i pozostawiając wysiłek lotnictwa na kolejne operacje, które niekiedy mogą mieć tylko wręcz formalny charakter. Tezę tę potwierdził przebieg lądowej operacji zaczepnej wojsk sprzymierzonych i obronnej operacji wojsk irackich w wojnie prowadzonej w Zatoce Perskiej.

Jeśli natomiast sytuacja operacyjna rozwinię się korzystniej niż zakładano i okaże się, że zaplanowany wysiłek Korpusu Lotniczego do działań w powietrznej operacji obronnej jest zbyt duży, to nie będzie żadnych trudności w jego zmniejszeniu do racjonalnych potrzeb i przeniesieniu pozostałości wysiłku do wykorzystania w innych operacjach (np. w lądowej operacji obronnej).

Należy w tym miejscu jednak przypomnieć, że przedstawione wcześniej zadania Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej wskazują na różnorodny zakres angażowania rodzajów lotnictwa w tej operacji. Największy zakres zadań i wynikająca stąd największa aktywność użycia dotyczy bowiem działań ofensywnych lotnictwa myśliwsko - bombowego, a także lotnictwa rozpoznawczego. Ze znacznie mniejszym natężeniem może wykonywać zadania lotnictwo transportowe, a lotnictwo wojsk lądowych może nie brać udziału w tej operacji w ogóle lub realizować tylko nieliczne

zadania ogniowe (śmigłowce bojowe) lub inne (np. minowanie wykonywane już na korzyść innych operacji).

W świetle tego nie znajduje uzasadnienia tradycyjne wydzielenie do udziału w powietrznej operacji obronnej wysiłku Korpusu Lotniczego w wylotach, czyli jednakowego wysiłku dla wszystkich rodzajów lotnictwa. Rozwiązanie to komplikuje proces planowania działań korpusu w obronnej kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP i jest wręcz mylące w kalkulacjach operacyjnych, gdyż nie odzwierciedla przewidywanego angażowania rodzajów lotnictwa w powietrznej operacji obronnej. Sprawia ono natomiast, że wysiłek rodzajów lotnictwa mniej angażowanych do działań w tej operacji, a mieszczący się przecież w ogólnym wysiłku (w wylotach) Korpusu Lotniczego, musi być przeniesiony do wykorzystania w następnych operacjach obronnych.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania proponuje się wydzielenie wysiłku Korpusu Lotniczego do działań w powietrznej operacji obronnej w zróżnicowanych wylotach rodzajów lotnictwa, wyrażanych w samolotolotach i śmigłowcolotach, uwzględniających wyposażenie w różne typy samolotów i śmigłowców oraz potrzeby i możliwości ich użycia w tej operacji. Na przykład wysiłek taki może wynosić 10 wylotów LMB i LR (700 s/l myśliwsko-bombowych i 200 s/l rozpoznawczych), 5 wylotów LT (180 s/l i ś/l), 2 wyloty śmigłowców bojowych (60 ś/l) i w ogóle pozostałych sił lotnictwa wojsk lądowych.

Ustalony na szczeblu strategicznym wysiłek korpusu (rodzajów lotnictwa) do działań w powietrznej operacji obronnej Korpus Lotniczy otrzymuje od dowódcy WLOP, który formułuje go na podstawie dyrektywy operacyjnej Naczelnego Wodza. Dowódca WLOP stawia również zadania bojowe Korpusowi Lotniczemu do wykonania w

działaniach ofensywnych, a także zadania do realizacji nad terytorium kraju (transportowe i inne).

Wyjątkiem w tym zakresie może być tylko okresowe (wymuszone) użycie wydzielonych sił Korpusu Lotniczego do działań defensywnych w systemie OP. W sytuacji takiej dowódca WLOP przekazuje do Korpusu Lotniczego wysiłek i tylko ogólne zadania dla sił lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, mających zwalczać środki napadu powietrznego w powietrzu nad terytorium kraju. Zadania szczegółowe dla tych sił (oddziałów) Korpusu Lotniczego ustalają wówczas dowódcy korpusów (rejonów) OP, którzy będą je wykorzystywać w odpowiednich rejonach obrony powietrznej.

Przy czym podkreślenia wymaga, że Korpus Lotniczy powinien być przygotowany do wykonania pierwszych zadań (zwłaszcza działań ofensywnych) w każdych warunkach, również w sytuacji niespodziewanego wybuchu wojny, bez zrealizowania niezbędnych przedsięwzięć okresu zagrożenia. Wskazuje to na celowość ustalania zadań na pierwszy ofensywny wylot lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego jeszcze w okresie pokoju (w ramach pokojowego planowania w Sztabie Generalnym kampanii strategicznej) i doprowadzania danych o realizacji zadań (trasy, profile lotu, ugrupowanie, obiekty działań, środki rażenia itd.) do wykonawców, z zastrzeżeniem tajności ich przechowywania (np. w dokumentacji mobilizacyjnej pułków). Jest to możliwe, gdyż w pierwszym wylocie lotnictwo z zasady rozpoznaje i zwalcza obiekty o charakterze stacjonarnym (np. lotniska, umocnione stanowiska dowodzenia itp.). Rozwiązanie takie umożliwia zrealizowanie pierwszego uderzenia odwetowego Korpusu Lotniczego nawet w warunkach zaskakującego nasze siły zbrojne (w dyslokacji pokojowej) rozpoczęcia działań wojennych. Podobne rozwiązanie powinno być rów-

nież zastosowane wobec zadań przewozowych, realizowanych przez samoloty i śmigłowce transportowe. Dotyczy to zwłaszcza użycia lotnictwa transportowego do przewozu sił szybkiego reagowania oraz zabezpieczenia manewru lotniskowego i rozśrodkowania oddziałów innych rodzajów lotnictwa.

Oddziały lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego, które w sytuacjach wyjątkowych mogą wziąć udział w zwalczaniu w powietrzu środków napadu powietrznego powinny także, już w okresie pokoju, mieć sprecyzowane zadania dotyczące ich wymuszonych działań w systemie OP (strefy dyżurowania, sektory odpowiedzialności, dowodzenie, współdziałanie itd.).

W razie zaś stopniowego narastania zagrożenia wybuchem konfliktu zbrojnego i korygowania planu opracowanego w okresie pokoju lub opracowywania go od nowa, zadania lotnictwa mogą być zmieniane i przez dowódcę WLOP doprowadzane do Korpusu Lotniczego. Wówczas zadanie na pierwszy wylot ofensywny, a także na działania transportowe będą ustalane zgodnie z nowymi założeniami początkowego rozegrania powietrznej operacji obronnej, a zadania sprecyzowane w okresie pokoju - unieważnione lub skorygowane.

Korpus Lotniczy jest również informowany przez WLOP jakie siły lotnictwa myśliwskiego ze składu OP zostały wydzielone do osłony w powietrzu lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, wykonującego uderzenie odwetowe. Szczegóły osłony i współdziałania między tymi siłami uzgadniane są przez dowódców Korpusów (rejonów) OP i Lotniczego, a także między bezpośrednimi wykonawcami wspólnych działań ofensywnych.

Ranga działań bojowych Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej wskazuje na celowość pełnej centralizacji jego

użycia. Wyrażać się to powinno swoistym monopolem Naczelnego Wodza SZ RP na wykorzystanie związków taktycznych i oddziałów lotniczych korpusu. Dotyczy to zwłaszcza użycia oddziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego do działań ofensywnych, ale i także lotnictwa transportowego oraz będącego w korpusie lotnictwa wojsk lądowych, jeśli wykonuje ono zadania w tej operacji. Powyższe oznacza, że w zasadzie cała działalność Korpusu Lotniczego prowadzona jest zgodnie z decyzjami i planami szczebla strategicznego.

W czasie prowadzenia działań w powietrznej operacji obronnej dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych nie będą więc dysponowali wysiłkiem lotnictwa (ze składu Korpusu Lotniczego), który mogliby wykorzystywać zgodnie z własnymi decyzjami. Gdyby natomiast w czasie trwania tej operacji zaczęła się lądowa operacja obronna wówczas mogą oni otrzymać odpowiedni do sytuacji bojowej wysiłek lotnictwa (zwłaszcza śmigłowców) do użycia w operacjach lądowych^{1/}. Będzie to jednak wysiłek Korpusu Lotniczego wydzielony do działań nie z planu powietrznej, lecz już z planu lądowej operacji obronnej.

Również dowódca Marynarki Wojennej w zasadzie nie otrzyma wysiłku wydzielonych oddziałów (pododdziałów) korpusu do wsparcia sił floty. Możliwe działania części sił korpusu (w czasie trwania powietrznej operacji obronnej) w interesie marynarki (np. wykonywanie uderzeń na lotnictwo morskie przeciwnika na lotniskach, a także na bazy i porty oraz zwalczanie okrętowych grup

^{1/} W razie etatowego włączenia lotnictwa wojsk lądowych w skład wojsk lądowych wykorzystanie związków i oddziałów śmigłowców w lądowej operacji obronnej realizowane będzie zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

uderzeniowych) odbywały się będą z reguły zgodnie z planami i decyzjami szczebla strategicznego.

Jedynym wyjątkiem swoistego braku scentralizowanego wykorzystania Korpusu Lotniczego może być okresowe (wymuszone) użycie wydzielonych sił lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego do działań defensywnych, polegających na zwalczaniu w powietrzu środków napadu powietrznego nad terytorium kraju. Wtedy bowiem, wykonując zadania w systemie OP, siły te będą wykorzystywane przez odpowiednich dowódców korpusów (rejonów) OP, chociaż ciągle pozostaną pod kontrolą i nadzorem dowódców KL i WL OP oraz Naczelnego Wodza SZ RP.

Niezależnie jednak od treści zadań i sposobu wykorzystania związków i oddziałów Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej jego działania ofensywne, transportowe i inne, a także w wyjątkowych sytuacjach prowadzone działania defensywne można w sposób pośredni zaliczyć już na poczet działań w następnych operacjach obronnych (lądowej, morskiej), a uzyskane efekty należy uwzględniać w tych operacjach.

Wskazane jest, aby organizatorem działań (poszczególnych wy-lotów) ofensywnych lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego w powietrznej operacji obronnej był dowódca Korpusu Lotniczego. Przy tym działania te powinny być prowadzone w ścisłym współdziałaniu z wojskami raketowymi i artylerią, wojskami WRE, siłami OP i OPL wojsk oraz marynarką wojenną (na kierunku nadmorskim). Pożądane byłoby zatem szerokie zaangażowanie sztabu WL OP do zorganizowania współdziałania korpusu z innymi wykonawcami zadań w tej operacji (jeśli zaistnieje taka konieczność).

Podczas organizacji współdziałania główna uwaga powinna być zwrócona przede wszystkim na: dokładne uzgodnienie działań Kor-

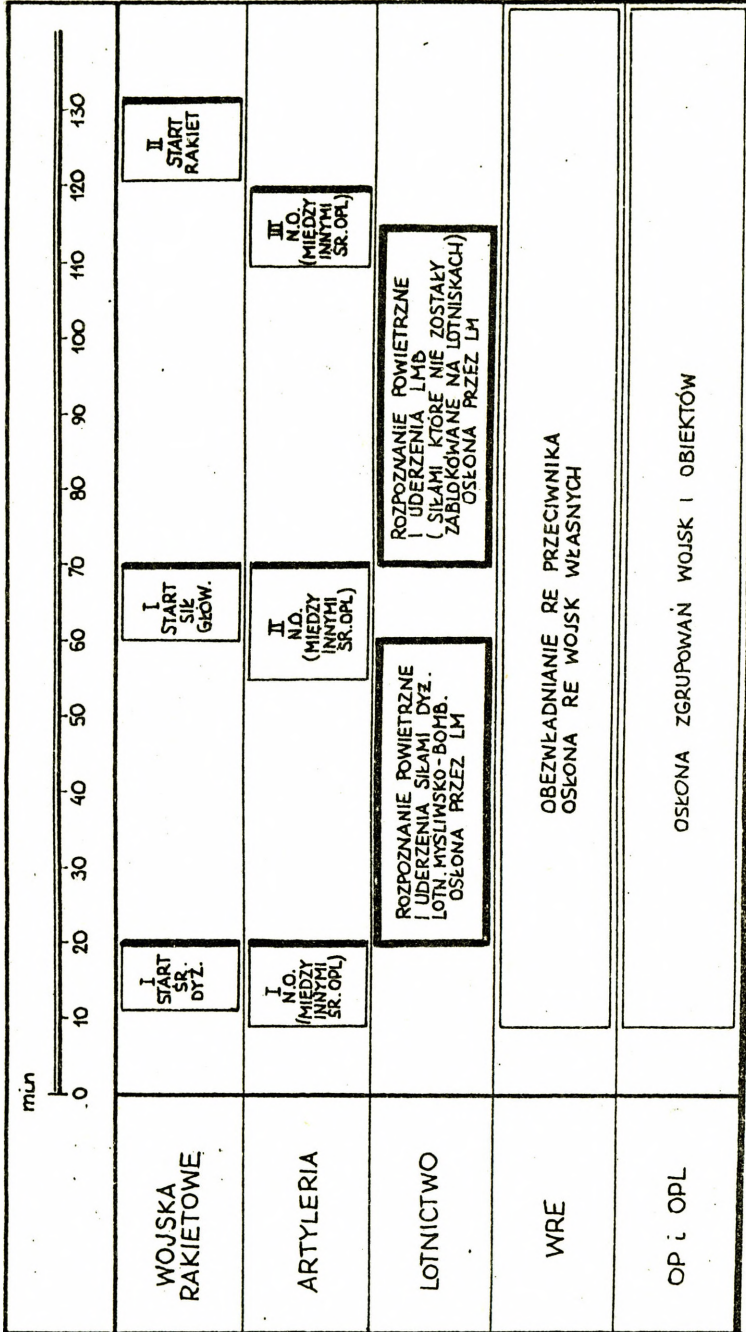
pusu Lotniczego, osłaniającego go w powietrzu lotnictwa myśliwskiego, a także użycia WRiA, wojsk WRE, sił OP i OPL oraz marynarki wojennej w zakresie zadań, czasów, miejsca i obiektów działań; ustalenie układów uderzeń i sposobów wykonania zadań (działań) przez wszystkie siły uczestniczące w uderzeniach odwetowych; działania innych wojsk prowadzone w interesie Korpusu Lotniczego; określenie wspólnych operacyjnych ugrupowań korpusu, lotnictwa myśliwskiego i lotnictwa marynarki wojennej; osłone bazywania lotnictwa korpusu przed uderzeniami środków napadu powietrznego; sposoby przełamania systemu OP i OPL przeciwnika; wykluczenie porażenia lotnictwa korpusu w powietrzu przez własne środki OP i OPL; dowodzenie współdziałającymi siłami i środkami w warunkach masowego zastosowania WRE; wzajemną pomoc współdziałających sił w zakresie szybkiej likwidacji skutków uderzeń z powietrza.

Korpus Lotniczy realizuje działania ofensywne w postaci uderzeń odwetowych. Działania te celowo jest wykonywać jednocześnie wylotami oddziałów lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego (osłanianych w powietrzu przez lotnictwo myśliwskie), które rozpoznają i zwalczają obiekty pierwszej kolejności rażenia sposobem zmasowanego (ześrodkowanego) uderzenia lotnictwa. Najkorzystniej byłoby, aby uderzenia odwetowe lotnictwa były elementami zmasowanych uderzeń ogniowych, realizowanych wspólnie z uderzeniami rakiet, ogniem artylerii i działalnością zakłócającą prowadzoną przez pododdziały walki radioelektronicznej. Można wówczas oczekiwać najlepszych rezultatów użycia lotnictwa, gdyż działalność innych wykonawców będzie ułatwiała lotnictwu pokonanie systemu OP przeciwnika.

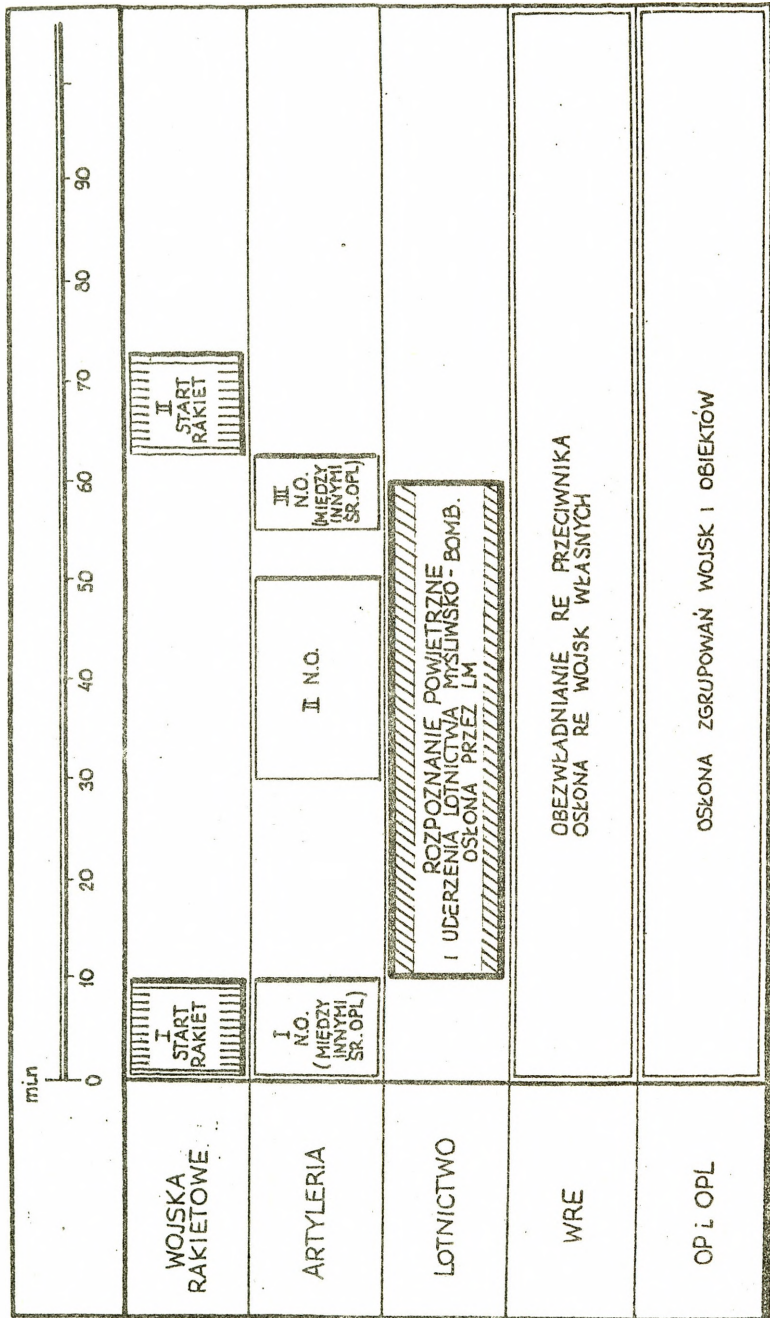
Uderzenia odwetowe Korpusu Lotniczego wykonuje się w czasie alarmowego wyjścia spod uderzeń z powietrza (zwane niekiedy uderzeniami na sygnał) lub zgodnie z ustalonym czasem, na obiekty zawczasu planowane do rozpoznania i zwalczania, z uwzględnieniem pełnego zabezpieczenia (rozpoznanie bezpośrednie, osłona przed LM przeciwnika, obezwładnianie radioelektroniczne, działania demonstracyjne, zwalczanie przez WR i A obiektów systemu OP itp.).

Przy czym uderzenia odwetowe na sygnał (rys.1) wykonywane są z reguły w razie uzyskania zaskoczenia przez przeciwnika na początku lub w toku prowadzenia powietrznej operacji obronnej. W sytuacji takiej układ uderzenia może być następujący: w pierwszej kolejności następuje start rakiet dyżurnych, następnie działalność sił lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, które znajdowały się w gotowości bojowej nr 1, później zaś uderzenia tych rakiet, które osiągają gotowość do zwalczania obiektów przeciwnika oraz pozostałych sił lotnictwa, które nie zostały zablokowane na lotniskach. Przy takim układzie uderzenia odwetowego lotnictwo będzie wykonywało zadania w dwóch uderzeniach ześrodkowanych i w dwóch oddzielnych ugrupowaniach taktyczno - operacyjnych: pierwszym, obejmującym siły będące w najwyższych stopniach gotowości bojowej, które wyszły w powietrze spod uderzeń przeciwnika i niezwłocznie przystąpiły do rozpoznania i zwalczania obiektów, oraz drugim, zawierającym ocalałe siły lotnictwa, które osiągnęły gotowość do uderzenia (działań).

Natomiast uderzenia odwetowe zgodnie z ustalonym czasem (rys.2) cechowały się będą znacznie krótszym czasem ich wykonania, gdyż ich układ może być następujący: w pierwszej kolejności następują uderzenia całości wojsk raketowych, w następnej całości lotnictwa i wreszcie kończy takie uderzenie drugi start rakiet (po odtworzeniu gotowości do kolejnego uderzenia).

Rys. 1. Układ uderzenia odwetowego wykonanego w razie uzyskania zaskoczenia przez przeciwnika

Rys.2. Układ uderzenia odwetowego wykonanego zgodnie z ustalonym czasem

Przy takim układzie lotnictwo wykonuje uderzenie zmasowane w jednym ugrupowaniu bojowym.

W toku prowadzenia powietrznej operacji obronnej celowo jest dążyć, by uderzenia odwetowe Korpusu Lotniczego miały charakter uprzedzający uderzenia lotnictwa i rakiet przeciwnika.

Pożądanym jest bowiem zwalczanie lotnictwa przeciwnika przede wszystkim na lotniskach, czyli w sytuacji, w której nie zdąży ono odtworzyć gotowości bojowej do kolejnych wylotów. Osiąga się wówczas najlepsze rezultaty w zakresie okresowego eliminowania z działań lotnictwa przeciwnika, co najpełniej sprzyja realizacji celów powietrznej operacji obronnej. To samo dotyczy uderzeń na wyrzutnie rakiet i innych dalekonośnych środków ogniowych przeciwnika - dążyć trzeba do ich niszczenia zanim osiągną gotowość do następnych startów rakiet (uderzeń ogniowych).

Takie działania lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego nie będą należały jednak do łatwych, gdyż może ono często doraźnie wykorzystywać bazy lotnicze i inne lotniska manewru, nie zawsze w pełni przygotowane do bardzo szybkiego odtwarzania gotowości bojowej samolotów do kolejnych wylotów. Trzeba jednak zaznaczyć, że w tym etapie konfliktu zbrojnego odbywał się będzie swoisty wyścig z czasem między Korpusem Lotniczym a przeciwnikiem powietrznym, dotyczący szybszego odtwarzania gotowości bojowej lotnictwa. Strona konfliktu, która będzie w krótszym czasie przygotowywała swoje lotnictwo do kolejnych działań i wykonywała uderzenia uprzedzające ma bowiem większe szanse na końcowy sukces w operacji niż strona przeciwna, tzn. ta, która nie zapewni takich warunków użycia własnemu lotnictwu. Z tych właśnie powodów sprawność odtwarzania gotowości bojowej oddziałów

lotnictwa korpusu do kolejnych wylotów musi być przedmiotem szczególnej troski dowództw WLOP i Korpusu Lotniczego.

Lotnictwo transportowe, wykonujące zadania przewozowe właściwe dla jego użycia w powietrznej operacji obronnej (tzn. dotyczące zabezpieczenia manewrów lotniskowych i rozśrodkowania innych rodzajów lotnictwa, a także dowożące rakiety, inne środki rażenia i materiałowe oraz części zapasowe do walczących z przeciwnikiem powietrznym sił OP) będzie realizowało działania najczęściej sposobem kolejnych wylotów pojedynczych samolotów (śmigłowców) oraz ich par i kluczy. Natomiast w razie użycia lotnictwa transportowego do wykonywania zadań już w interesie następnych operacji (np. lądowej operacji obronnej), a dotyczących przewozu sił szybkiego reagowania i innych oddziałów wojsk lądowych w rejony przyszłych działań bojowych, jego wykorzystanie będzie z zasady odbywało się sposobem jednoczesnych i kolejnych wylotów całości sił samolotów i śmigłowców transportowych.

Przewidywane wykorzystanie oddziałów lotnictwa i ich zadania w powietrznej operacji obronnej wywierają bezpośredni wpływ na ugrupowanie Korpusu Lotniczego. Trzeba przy tym zaznaczyć, że z celu prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika wynika, iż zwalczanie naszego lotnictwa w powietrzu, a zwłaszcza na lotniskach, będzie najistotniejszym zadaniem realizowanym we wszystkich nalotach środków napadu powietrznego na terytorium RP. W związku z tym, oprócz wielu przedsięwzięć z zakresu zabezpieczenia działań, zachowaniu zdolności bojowej oddziałów lotnictwa sprzyja ich rozśrodkowanie na lotniskach o najlepiej rozwiniętej infrastrukturze. Szczególnie na tych, na których znajdują się żelbetonowe schrony (schronohangary). Ponieważ lotnisk takich na terenie kraju może nie wystarczyć dla całości sił, to

na najlepiej przygotowanych z nich powinny bazować (w sposób rozśrodkowany) oddziały (pododdziały) szczególnie zagrożone uderzeniami z powietrza i wykonujące najistotniejsze zadania w powietrznej operacji obronnej, czyli pułki lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego, a także myśliwskiego ze składu OP.

Przy czym rozśrodkowanie oddziałów lotnictwa, a nawet manewr lotniskowy korpusu może być wykonany jeszcze przed wybuchem wojny lub po wykonaniu pierwszego uderzenia odwetowego (lądowanie samolotów na nowych lotniskach).

Oddziały lotnictwa nie uczestniczące lub mało użyteczne w powietrznej operacji obronnej mogą bazować na pozostałych (nie zajętych) najlepiej przygotowanych lotniskach.

Pożądane byłoby również wycofanie ("odskok") części lub większości oddziałów lotnictwa w rejony mniejszego zagrożenia uderzeniami z powietrza. Głębsza dyslokacja pułków lotnictwa zmniejsza bowiem prawdopodobieństwo dotarcia i zwiększa czas do lotu lotnictwa przeciwnika do lotnisk ich bazowania. Rozwiązanie takie ułatwia terminowe wychodzenie pułków lotnictwa w powietrze spod uderzeń środków napadu powietrznego i ogranicza ich straty na lotniskach.

Ugrupowanie sił korpusu (bazowanie oddziałów lotnictwa) uczestniczących w działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej musi jednak zapewniać im rozpoznawanie i zwalczanie obiektów rozmieszczonych w głębi terytorium przeciwnika. W związku z tym będą one zmuszone wykorzystywać lotniska wysunięte i bazy lotnicze.

Niezależnie od pierwotnie przyjętej koncepcji użycia korpusu i bazowania oddziałów lotnictwa na początku powietrznej operacji obronnej należy oczekiwać zmian w wykorzystaniu i ugrupowaniu

lotnictwa w toku prowadzenia tej operacji. Zmiany te wynikną przede wszystkim z niszczenia lotnisk uderzeniami z powietrza oraz strat ponoszonych przez korpus i całe siły powietrzne. Dowództwo i sztab WLOP i Korpusu Lotniczego muszą więc być ciągle przygotowane do szybkiego decydowania o nowym bazowaniu i użyciu oddziałów w tej operacji. Problematyka ta powinna być już wstępnie ustalana w czasie planowania i organizowania działań sił powietrznych i korpusu w operacji.

1.7. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w powietrznej operacji obronnej

Wypracowanie koncepcji przebiegu powietrznej operacji obronnej, w tym planowanie udziału Korpusu Lotniczego w działaniach ofensywnych tej operacji, odbywa się w Naczelnym Dowództwie Sił Zbrojnych RP przy współudziale dowódcy i grupy operacyjnej WLOP. Następnie zaś (lub niemal równoległe) planowanie szczegółowe działań bojowych sił powietrznych (także korpusu) w operacji realizowane jest w dowództwie i sztabie WLOP.

W planowaniu tym, wykonywanym najczęściej na całą powietrzną operację obronną lub jej pierwszy okres, odnośnie działań ofensywnych Korpusu Lotniczego wskazane jest stosowanie zasady stopniowej zmiany rodzajów jego zadań. W początkowym okresie (w pierwszym etapie) operacji uderzenia korpusu pożądanym jest koncentrować przede wszystkim na minowaniu lotnisk oraz zwalczaniu lotnictwa na lotniskach, pododdziałów rakiet operacyjnych i innych dalekonośnych środków ogniowych przeciwnika. A zatem na tych środkach ogniowych, które mogą wykonywać uderzenia na terytorium naszego kraju. W drugim etapie operacji korpus powinien nadal zwalczać wskazane obiekty, ale dodatkowo może niszczyć

również system dowodzenia wojskami i kierowania państwem, pododdziały WRE, elementy naziemne broni precyzyjnego rażenia czy też telewizyjne i radiowe stacje nadawcze. W trzecim zaś etapie, realizując zadania właściwe dla dwóch poprzednich etapów, korpus ponadto może wykonywać uderzenia na zgrupowania wojsk lądowych i sił floty, wybrane zakłady przemysłu zbrojeniowego i inne ważne obiekty o znaczeniu strategiczno-operacyjnym.

Trzeba jednak zaznaczyć, że w planowaniu działań ofensywnych Korpusu Lotniczego nie może być szablonu i w każdej sytuacji operacyjnej jego działania (zadania) w poszczególnych etapach powietrznej operacji obronnej mogą być nieco inne niż wskazane. Podkreślenia przy tym jeszcze raz wymaga, że najistotniejszym celem tej operacji jest utrudnienie przeciwnikowi wywalczenia panowania w powietrzu, co sprawia że jego lotnictwo na lotniskach powinno być obiektem pierwszej kolejności uderzeń Korpusu Lotniczego w każdym etapie powietrznej operacji obronnej. Pozostałe zaś zadania korpus powinien wykonywać stosownie do posiadanych możliwości bojowych i potrzeb wynikających z rozwoju sytuacji operacyjnej.

Stąd też w czasie planowania działań ofensywnych należy przewidywać wykorzystanie większości wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego (około 50-70%) do zwalczania lotnictwa na lotniskach oraz niszczenia systemu OP i OPL przeciwnika (w ramach zabezpieczenia działań lotnictwa własnego).

Znaczną część wysiłku (około 20-30%) celowo jest przeznaczyć do niszczenia dalekonośnych środków oddziaływania ogniowego (broni precyzyjnego rażenia) oraz systemu kierowania państwem i dowodzenia siłami zbrojnymi. Pozostały zaś wysiłek powinien być wydzielony do zwalczania infrastruktury państwa, zgrupowań uderze-

nowych wojsk lądowych i sił floty oraz innych obiektów o znaczeniu strategiczno-operacyjnym.

Podczas przygotowania do działań w powietrznej operacji obronnej, realizowanego w Korpusie Lotniczym, celowo jest szczególną uwagę poświęcić wykonaniu pierwszego uderzenia odwetowego, wyjściu spod uderzeń środków napadu powietrznego, przyjęciu nowego ugrupowania (po pierwszym wylocie) oraz dowodzeniu, współdziałaniu i zabezpieczeniu działań, w tym łagodzeniu i szybkiej likwidacji skutków uderzeń z powietrza na elementy ugrupowania korpusu.

W korpusie, który w tej operacji jest w zasadzie wykonawcą zadań ustalanych centralnie powinno się stosować szczegółowe planowanie tylko jednego (pierwszego) uderzenia odwetowego oraz ewentualne zarysowanie koncepcji wykonania uderzeń kolejnych. Szczegóły uderzeń następnych, przy takim rozwiązaniu, dopracowuje się przed ich realizacją, z uwzględnieniem przede wszystkim aktualnej sytuacji, rezultatów poprzednich wylotów lotnictwa własnego i skutków uderzeń środków napadu powietrznego przeciwnika. Równocześnie planuje się zadania lotnictwa transportowego i lotnictwa wojsk lądowych, jeśli będzie ono wykorzystywane w operacji.

Organizując w korpusie poszczególne wyloty ofensywne, ze względu na ich charakter jednoczesnych uderzeń na wszystkie obiekty nakazane do rozpoznania i zwalczania, przede wszystkim wskazane jest: dokładnie skoordynować trasy lotu; określić siły niezbędne do wykonania zadań; przydzielić obiekty działań wykonawcom; utworzyć wspólne ugrupowanie różnych rodzajów lotnictwa; ustalić (w stosunku do nakazanego terminu uderzenia lub określonego sygnału) czasy przelotu rubieży styczności wojsk (granicy

państwowej, linii brzegowej), rozpoczęcia i zakończenia uderzenia; określić (w uzgodnieniu z WLOP) nowe lotniska lądowania; zorganizować zabezpieczenie wykonania zadania; zsynchronizować działania z lotnictwem myśliwskim i innymi wykonawcami działań ofensywnych.

Ze względu na to, że w działaniach ofensywnych wydzielone siły korpusu będą z zasady wykonywały uderzenie zmasowane ich ugrupowanie w powietrzu składało się będzie najczęściej z dwóch, a niekiedy z trzech rzutów.

Do pierwszego rzutu - rzutu zabezpieczenia - celowo jest wydzielać grupy: lotnictwa myśliwsko - bombowego przeznaczone do zwalczania obiektów naziemnych systemu OP i OPL wojsk oraz minowania lotnisk lotnictwa myśliwskiego przeciwnika; lotnictwa myśliwskiego wyznaczone do osłony tego i kolejnego rzutu oraz wymiatania ze stref dyżerowania samolotu powietrznego systemu dalekiego wykrywania i naprowadzania lotnictwa przeciwnika; lotnictwa rozpoznawczego przewidziane do rozpoznania bezpośredniego obiektów uderzeń, rozpoznania kontrolnego rezultatów uderzeń wojsk raketowych (pierwszego startu rakiet) i rozpoznania prowadzonego na korzyść kolejnego uderzenia rakiet; demonstracyjne; samolotów WRE (gdyby były w składzie korpusu) do obezwładniania systemu wykrywania i dowodzenia.

Rzut drugi - uderzeniowy - wykonuje lot po tej samej trasie, z reguły kilka minut za rzutem pierwszym i obejmuje zasadnicze siły korpusu uczestniczące w uderzeniu zmasowanym. Wykorzystuje on rezultaty działań rzutu zabezpieczenia i siłami lotnictwa myśliwsko-bombowego minuje lotniska i niszczy lotnictwo na lotniskach oraz inne obiekty pierwszej kolejności rażenia. W skład tego rzutu celowo jest włączać również grupy lotnictwa rozpoz-

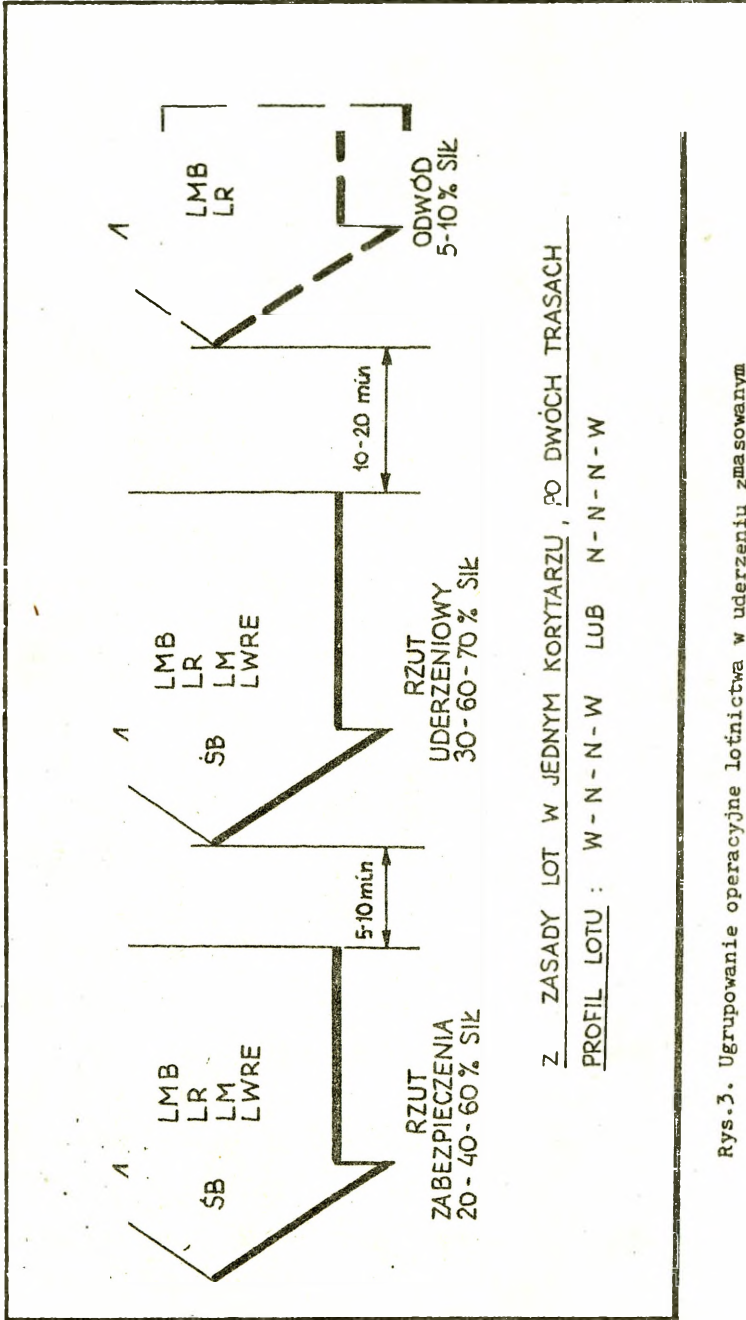
nawczego (do prowadzenia kontroli uderzeń rakiet i lotnictwa oraz rozpoznania na rzecz kolejnego uderzenia i operacji następnych), a także dodatkowe siły lotnictwa myśliwskiego, które mają wiazać w walkach i zwalczać w powietrzu lotnictwo przeciwnika. W rzucie tym powinno być ponadto lotnictwo WRE.

Rzutem trzecim może być odwód przeznaczony do wykonywania zadań nie do końca zrealizowanych przez rzut uderzeniowy. W jego skład mogą wchodzić nieliczne siły lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego. Odwód wykonuje lot z zasady kilkanaście minut za rzutem drugim.

Ugrupowanie operacyjne lotnictwa w czasie wykonywania uderzenia zmasowanego zostało zobrazowane na rys.3.

Podział sił lotniczych, uczestniczących w uderzeniu zmasowanym, na rzuty ugrupowania operacyjnego w powietrzu nie może być stały. W każdym wypadku będzie on zależał od rejonu i rodzaju wykonywanych zadań, ilości wydzielonych sił, systemu OP przeciwnika i konkretnej sytuacji bojowej. Najczęściej jednak rzut zabezpieczenia może zawierać 20-40%, a niekiedy nawet do 60% sił biorących udział w uderzeniu zmasowanym, rzut uderzeniowy około 30-70% i odwód do 10% lotnictwa.

Lot sił lotnictwa, wykonujących uderzenia odwetowe, wskazane jest realizować w jednym korytarzu, po dwóch osiach tras (co zmniejsza głębokość ugrupowania i czas przebywania nad terenem przeciwnika). Wspólny lot wykonywany jest najczęściej do głębokości taktycznej strefy ugrupowania wojsk przeciwnika, a następnie grupy samolotów rozchodzą się i lecą po trasach wyprowadzających je na obiekty działań (sprzyja to zatykaniu kanałów celowania systemu OP przeciwnika).

Rys.3. Ugrupowanie operacyjne lotnictwa w uderzeniu zmasowanym

Nie można wykluczyć lotu w dwóch korytarzach, głównie w sytuacji, gdy obiekty działań lotnictwa znajdowały się będą w różnych, znacznie od siebie oddalonych rejonach. W sytuacji takiej jednak duże siły lotnictwa muszą być wyznaczone do zabezpieczenia pokonania systemu OP przeciwnika, co obniża oczekiwane rezultaty uderzeń ogniowych.

Ugrupowanie taktyczne lotnictwa składa się najczęściej z kolumn grup (eskadr, pułków) wyznaczonych do rozpoznawania i zwalczania nakazanych celów naziemnych. Lot nad terenem własnym wykonywany jest często na wysokościach średnich, zaś nad terenem przeciwnika na wysokościach małych. Stąd stosowane profile lotu mogą być następujące: wysoko - nisko - nisko - wysoko lub nisko - nisko - nisko - wysoko. Niekiedy (w dogodnych warunkach bazowania i w razie wykonywania uderzenia na niewielkie głębokości) cały lot może być zrealizowany na małych wysokościach, co sprzyja maskowaniu bazowania (ugrupowania) korpusu.

Po wykonaniu zadań grupy samolotów wracają najczęściej po tych samych trasach, w miarę możliwości przestrzegając nakazanych warunków lotu.

W czasie prowadzenia działań ofensywnych w powietrznej operacji obronnej należy przewidywać potrzebę bieżącego korygowania sposobów wykonywania zadań, współdziałania i zabezpieczenia. Na przykład już podczas wykonywania pierwszego uderzenia odwetowego lotniska startu lub planowane lotniska lądowania samolotów mogą zostać zaminowane lub zniszczone przez przeciwnika i powracające samoloty trzeba będzie kierować na inne (sprawne eksploatacyjnie) lotniska. Kierować tą działalnością (w porozumieniu z dowódcą WLOP) powinien dowódca Korpusu Lotniczego, a sztab musi zorganizować wsparcie logistyczne oddziałów na nowych lotniskach

oraz likwidację skutków uderzeń środków napadu powietrznego przeciwnika na elementy ugrupowania bojowego korpusu.

Pożądane jest, by po wylądowaniu na wyznaczonych lub możliwych do wykorzystania lotniskach oddziały i pododdziały lotnictwa przystąpiły niezwłocznie do odtwarzania gotowości bojowej i przygotowania się do kolejnego wylotu. Przy tym okres odtwarzania tej gotowości, ze względu na możliwość zaskakującego uderzenia części sił lotnictwa przeciwnika na lotniska korpusu, powinien być czasem wzmożonej gotowości (aktywności) lotnictwa myśliwskiego oraz naziemnych sił przeciwlotniczych systemu OP i OPL wojsk. Równocześnie pododdziały (oddziały) lotnictwa, w miarę osiągnięcia gotowości bojowej, muszą być przygotowane do niezwłocznego wyjścia w powietrze spod uderzeń środków napadu powietrznego przeciwnika.

Wykonanie każdego następnego wylotu Korpusu Lotniczego w działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej będzie realizowane z zasady malejącymi siłami. Wyniknie to przede wszystkim z ponoszonych przez lotnictwo strat bezpowrotnych. Niekiedy będzie również istniała celowość organizowania niespodziewanych uderzeń, nawet stosunkowo niewielkich sił korpusu, na lotniska przeciwnika w czasie odtwarzania gotowości jego samolotów do następnych wylotów w powietrznej operacji zaczepnej. Pożądane byłoby również wykonywanie takich uderzeń na pododdziały rakiet i innych dalekonośnych środków ogniowych, odtwarzających gotowość do kolejnych ataków ogniowych.

Zawsze jednak będą to jednoczesne wyloty wydzielonych sił Korpusu Lotniczego, realizowane z możliwie wszechstronnym zabezpieczeniem.

Po każdym wylocie ofensywnym w powietrznej operacji obronnej dowódca Korpusu Lotniczego melduje dowódcy WLOP o jego przebiegu, osiągniętych rezultatach i innych danych wynikających z sytuacji operacyjnej. Równocześnie dowódca korpusu w meldunku tym przedstawia najistotniejsze rezultaty działań przewozowych i innych sił lotnictwa oraz podjęte przedsięwzięcia mające na celu likwidację skutków uderzeń przeciwnika powietrznego na ugrupowanie bojowe korpusu.

W razie wymuszonego (okresowego) użycia części oddziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego do zwalczania w powietrzu (nad terytorium kraju) środków napadu powietrznego ich działalność realizowana jest w systemie OP. Dowódca Korpusu Lotniczego nie jest organizatorem wykonania tego zadania.

Jego działalność sprowadza się przede wszystkim do wydzielenia i przygotowania sił oraz przekazania ich w okresowe (operacyjne) podporządkowanie odpowiednim dowódcom korpusów (rejonów) OP, a następnie śledzenia za ich wykorzystaniem.

Wskazane jest, aby operacyjnie podporządkowywanym oddziałom lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego stawiali zadania bezpośrednio dowódcy korpusów (rejonów) OP, pomijając dowódców Korpusu Lotniczego i dywizji. Na okres działań w systemie OP dowódcy pułków lotnictwa przebywają osobiście lub wysyłają swych kompetentnych przedstawicieli na terytorialne PLSD, w strefie odpowiedzialności których bazują i będą zwalczały cele powietrzne.

Podporządkowane operacyjnie dowódcom korpusów (rejonów) OP oddziały z Korpusu Lotniczego zwalczają środki napadu powietrznego na wyznaczonych kierunkach i rubieżach (we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim i rakietami przeciwlotniczymi OP) z dyżu-

rowania na lotniskach i w powietrzu. Najczęściej stosują one jednoczesne i kolejne wprowadzenia do walki całości lub części sił. W czasie wykonywania tego zadania oddziały lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego korzystają z informacji radiolokacyjnych korpusów (rejonów) OP i naprowadzane są na cele powietrzne przez punkty naprowadzania systemu OP.

Ze względu na stosunkowo małą skuteczność lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego w zwalczaniu środków napadu powietrznego w powietrzu celowo jest wykorzystywać te oddziały przede wszystkim do niszczenia lotnictwa uderzeniowego przeciwnika za strefami działania lotnictwa myśliwskiego i rakiet przeciwlotniczych. Ich zadaniem byłoby wówczas raczej nie rozbijanie w powietrzu głównych zgrupowań lotnictwa przeciwnika, lecz zwalczanie tych celów powietrznych, które przedarły się przez strefy rażenia lotnictwa myśliwskiego i rakiet przeciwlotniczych i wykonują lot bojowy w głąb obszaru kraju.

Po zakończeniu okresowych i wymuszonych działań w systemie OP oddziały lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego przystępują niezwłocznie do działań ofensywnych (uderzeń odwetowych) powietrznej operacji obronnej. Następnie zaś - bez żadnej pauzy operacyjnej - z chwilą rozpoczęcia przez przeciwnika operacji zaczepnych na lądzie i morzu przystępują one, wraz z pozostałymi siłami Korpusu Lotniczego, do działań bojowych w lądowej i morskiej operacji obronnej. Stąd też w czasie prowadzenia powietrznej operacji obronnej w Korpusie Lotniczym musi być realizowane najpierw ogólne, a później bezpośrednie przygotowanie do użycia lotnictwa w kolejnych operacjach obronnych.

W powietrznej operacji obronnej Korpus Lotniczy niewątpliwie poniesie znaczące straty bezpowrotne. Ale jednocześnie, w razie

pomyślnego jego użycia, zada on liczne straty lotnictwu, zniszczy wiele innych obiektów i zmniejszy zdolność przeciwnika do działań zaczepnych na lądzie i morzu. W tym sensie skuteczne użycie korpusu w powietrznej operacji obronnej może mieć pośredni wpływ na przebieg następnych operacji, a zwłaszcza lądowej operacji obronnej. Jeśli zaś w wyniku działań ofensywnych Korpusu Lotniczego, a także działań defensywnych sił OP, OPL i innych, przeciwnik nie zdoła wywalczyć panowania w powietrzu w skali strategicznej, czyli nie osiągnie zasadniczego celu zaczepnej operacji powietrznej, to użycie lotnictwa i innych sił w powietrznej operacji obronnej będzie miało bezpośredni wpływ na przewidywane rezultaty lądowej i morskiej operacji obronnej.

W razie gdy Siły Zbrojne RP, w ramach kampanii strategicznej, nie będą organizowały i prowadziły powietrznej operacji obronnej, to mimo wszystko działania bojowe Korpusu Lotniczego w początkowym okresie wojny nie będą różniły się istotnie od zaprezentowanych. Korpus przystąpi bowiem niezwłocznie, zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza, do wykonywania uderzeń odwetowych na obiekty pierwszej kolejności rażenia rozmieszczone w głębi terytorium przeciwnika. Z chwilą zaś rozpoczęcia lądowej i morskiej operacji obronnej będzie realizował wsparcie wojsk lądowych i marynarki wojennej, prowadząc jednocześnie intensywną walkę o pozabawienie przeciwnika panowania w powietrzu. Na wykonanie tego ostatniego zadania, w założonej sytuacji operacyjnej, zostanie wówczas wydzielony zwiększony wysiłek lotnictwa myśliwsko - bombowego i rozpoznawczego.

2. UŻYCIĘ KORPUSU LOTNICZEGO W LĄDOWEJ OPERACJI OBRONNEJ

Użycie Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej jest najistotniejszą jego powinnością w działaniach wojennych. Lądowa operacja obronna wywiera bowiem największy wpływ na przebieg i końcowe rezultaty kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP. Korpus zaś jest związkiem operacyjno-taktycznym lotnictwa, który ma przede wszystkim realizować wspólne działania z wojskami lądowymi, a zwłaszcza w ich najważniejszych operacjach.

W związku z tym w operacji obronnej muszą być w pełni zaangażowane wszystkie związki taktyczne, oddziały i pododdziały lotnictwa, a użycie korpusu i wykonywane przez niego zadania powinny zapewniać osiągnięcie założonych celów operacji.

2.1. Cele działań i zadania Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej

Strategiczne i operacyjne cele działań bojowych Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej ustala Naczelny Wódz Sił Zbrojnych RP. Zależą one od celów prowadzenia kampanii strategicznej i ogólnych zamiarów obrony kraju oraz zasadniczych celów prowadzenia lądowej operacji obronnej. Natomiast taktyczne cele działań bojowych wydzielonych sił korpusu mogą być precyzowane przez dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych (w ramach dysponowanego przez nich wysiłku lotnictwa). Muszą one jednak wynikać z operacyjnych celów działań bojowych Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej.

Celem działań bojowych Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej może być:

- w wymiarze rzeczowym - zadanie przeciwnikowi takich strat w lądowych zgrupowaniach uderzeniowych, a także w siłach po-

wietrznych i w wybranych obiektach infrastruktury militarnej, aby utrudnić mu kontynuowanie działań zaczepnych i kształtować warunki, w których własne wojska lądowe będą mogły skutecznie realizować postawione zadania operacyjne;

- w wymiarze przestrzennym - rozpoznawanie i zwalczanie sił i środków przeciwnika rozmieszczonych w całej głębokości jego ugrupowania bojowego (operacyjnego), a także tworzenie warunków ułatwiających wojskom lądowym utrzymywanie bronionego terytorium i odzyskanie utraconych rejonów;

- w wymiarze czasowym - opóźnianie natarcia przeciwnika i przyspieszanie przegrupowania sił z innych kierunków, a tym samym zyskanie czasu potrzebnego dla zorganizowania zgrupowań uderzeniowych przeznaczonych do wykonania przeciwuderzenia (przeciwnatarcia) w celu odtworzenia położenia pierwotnego.

Cele te Korpus Lotniczy będzie osiągał w wyniku wykonywania różnorodnych zadań.

Korpus Lotniczy w lądowej operacji obronnej wykonuje dwie grupy zadań. Pierwszą grupę stanowią zadania realizowane według planu Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP i mają one z zasady charakter strategiczny i operacyjny, choć niejednokrotnie również operacyjno - taktyczny, a niekiedy nawet i taktyczny. Drugą grupę zadań wydzielone siły Korpusu Lotniczego wykonują zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, stosownie do dysponowanego przez tych dowódców wysiłków lotnictwa na operację obronną. Zadania te najczęściej mają charakter taktyczny i taktyczno-operacyjny.

Zadania Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej wykonywane według planów szczebla strategicznego i operacyjnego zostały zobrazowane w tabeli 2.

Tabela 2

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO W LĄDOWEJ OPERACJI OBRONNEJ

ZADANIA WYKONYWANE WEDŁUG SZCZEBŁA

STRATEGICZNEGO (NACZELNEGO DOWÓDZTWA)
- Grupa pierwsza

- WALKA O PANOWANIE W POWIETRZU:
- niszczenie lotnictwa na lotniskach i lądowiskach
- minowanie lotnisk i niszczenie ich infrastruktury
- zwalczanie systemu dowodzenia lotnictwem oraz naziemnych środków systemu OP i OPL
- IZOLOWANIE REJONU DZIAŁAŃ BOJOWYCH:
- zwalczanie odwodów operacyjnych i strategicznych
- dezorganizowanie logistyki, komunikacji i przewozów
- WSPARCIE OGNIOWE WOJSK LĄDOWYCH
- obezwładnienie systemu dowodzenia i WRE szczebla operacyjnego
- niszczenie naziemnych elementów broni precyzyjnej
- zwalczanie desantów operacyjnych
- zwalczanie sił głównych zasadniczych zgrupowań uderzeniowych
- ROZPOZNANIE POWIETRZNE (operacyjne i taktyczne)
- TRANSPORT POWIETRZNY (wojsk, sprzętu i środków materiałowych)
- INNE ZADANIA (niszczenie infrastruktury państwowej)

OPERACYJNEGO (DOWÓDZTWA ZWIĄZKÓW OPERACYJNYCH WOJSK LĄDOWYCH) - Grupa druga

- WSPARCIE OGNIOWE WOJSK LĄDOWYCH:
- niszczenie naziemnych elementów broni precyzyjnej, systemu dowodzenia i WRE szczebla taktycznego i operacyjno-taktycznego
- niszczenie pododdziałów lotnictwa sił lądowych i samolotów bezpilotowych na lądowiskach
- zwalczanie odwodów taktycznych i bliźszych operacyjnych oraz desantów taktycznych (pododdziałów desantowo-szturmowych) walczących w głębi ugrupowania własnego
- zwalczanie pododdziałów pancernych i zmechanizowanych oraz artylerii lufowej i rakietowej
- ZWALCZANIE W POWIETRZU SMIGŁOWCÓW (szturmowych, przeciwpancernych, transportowych itp.) oraz SAMOLOTÓW BEZPILOTOWYCH
- TRANSPORT POWIETRZNY (wojsk, sprzętu i środków materiałowych)
- ZADANIA POMOCNICZE
- minowanie narzutowe i zadywanie manewrowe
- dowodzenie z powietrza, oświetlanie, rozpoznanie skażeń, rozpoznanie inżynieryjne, kontrola maskowania
- przewóz poczty, wykonywanie zadań łącznikowych

Najistotniejsze zadania Korpusu Lotniczego w grupie pierwszej, wykonywane według decyzji Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP obejmują: walkę o panowanie w powietrzu, izolowanie rejonu działań bojowych, wsparcie ogniowe wojsk lądowych, rozpoznanie i przewozy powietrzne oraz inne zadania o charakterze operacyjnym. Fragmentarycznie korpus może również realizować zadania pomocnicze.

Walka o panowanie w powietrzu jest stałym zadaniem korpusu w działaniach wojennych, w tym także w lądowej operacji obronnej. Celem wykonywania tego zadania w początkowych etapach operacji lądowej jest pozbawienie przeciwnika panowania w powietrzu, a przed przejściem wojsk do przeciwuderzenia strategicznego - doprowadzenie do równowagi, a następnie wywalczenie przewagi w skali operacyjnej lub nawet strategicznej. Cel ten Korpus Lotniczy realizuje przede wszystkim w wyniku aktywnego niszczenia na lotniskach oddziałów (pododdziałów) lotnictwa: myśliwsko-bombowego, myśliwskiego, rozpoznawczego, szturmowego i wojsk lądowych (zwłaszcza śmigłowców przeciwpancernych i szturmowych). Jeśli pododdziały lotnictwa przeciwnika rozmieszczone są w schronach, co znacznie utrudnia ich zwalczanie, to wówczas wskazane jest minowanie lotnisk (niszczenie dróg startowych i kołowania). Rozwiązanie takie umożliwia niewielkimi siłami lotnictwa myśliwsko-bombowego zablokować na pewien czas (kilka - kilkanaście godzin) wybrane (najgroźniejsze) pododdziały lotnictwa przeciwnika na lotniskach i tym samym stworzyć dogodne warunki sytuacji powietrznej do realizacji określonego zadania operacyjnego (strategicznego) przez wojska lądowe (np. przegrupowania odwodów).

W ramach walki o panowanie w powietrzu korpus zwalcza również system dowodzenia lotnictwem, OP i OPL, a także (głównie w celu

zabezpieczenia działań własnych) naziemne środki systemu obrony powietrznej i przeciwlotniczej wojsk.

Szczególnej aktywności zwalczania lotnictwa przeciwnika na lotniskach przez Korpus Lotniczy należy oczekiwać przed przejściem wojsk do przeciwuderzenia, a zwłaszcza do przeciwnatarcia. Trzeba założyć, że w niektórych sytuacjach operacyjnych, przed wykonaniem tych decydujących zwrotów zaczepnych, wskazane będzie w skali sił zbrojnych (strategicznej) zorganizować zaczepną operację powietrzną prowadzoną w celu wywalczenia panowania w powietrzu. W operacji tej znaczącą rolę spełniać będzie Korpus Lotniczy. Problematyka ta wykracza jednak poza ramy niniejszego materiału i będzie treścią następnej części podręcznika, obejmującej użycie korpusu w operacjach zaczepnych (w przeciwnatarciu i powietrznej operacji zaczepnej). Podkreślenia wymaga natomiast, że operacja powietrzna lub - w razie gdy nie będzie ona prowadzona - szczególne zintensyfikowanie zwalczania lotnictwa przeciwnika na lotniskach przez Korpus Lotniczy będzie realizowane jeszcze w trakcie trwania (w końcowym okresie) lądowej operacji obronnej. Wpłynie to (w tym okresie) na zmniejszenie zakresu użycia lotnictwa bezpośrednio na korzyść broniących się (przeciwuderzających) wojsk lądowych.

Izolowanie rejonu działań bojowych (obszaru operacji) przez lotnictwo myśliwsko-bombowe obejmuje przede wszystkim zwalczanie drugich rzutów i odwodów operacyjnych (strategicznych) oraz dezorganizowanie tyłów operacyjnych, komunikacji i przewozów. Skala tych zadań, zwłaszcza zaś walki z odwodami, stwarza konieczność wykonywania uderzeń sposobem zmasowanym lub ześrodkowanym. Przy czym najlepsze rezultaty uderzeń osiągane są w warunkach, gdy wskazane obiekty przeciwnika są w trakcie przegr-

powania (w marszu). Na przykład osiągnięcie tego samego celu działań podczas zwalczania odwodów w marszu wymaga z zasady 2-4 razy mniej lotnictwa myśliwsko-bombowego niż ich niszczenie w rejonach rozśrodkowania.

Duży zakres zadań związany ze zwalczaniem odwodów przeciwnika w konfrontacji z niezbyt licznymi siłami lotnictwa myśliwsko-bombowego wskazuje na celowość niszczenia ich najistotniejszych obiektów, szczególnie stanowisk dowodzenia, oddziałów (pododdziałów) śmigłowców przeciwpancernych (szturmowych) i broni precyzyjnego rażenia oraz związków i oddziałów pancernych i zmechanizowanych. Pożądane jest także dezorganizowanie przegrupowania odwodów osiągane w wyniku niszczenia mostów, przepraw, minowania dróg, podpalania masywów leśnych i wykonywania innych zadań szczegółowych o podobnym charakterze przez lotnictwo myśliwsko-bombowego.

Natomiast dezorganizowanie tyłów operacyjnych, komunikacji i przewozów ma na celu utrudnianie funkcjonowania systemu logistycznego i ograniczanie możliwości manewrowych wojsk przeciwnika. Podczas wykonywania tych zadań lotnictwo myśliwsko-bombowe wskazane jest użyć głównie do zwalczania logistyki pierwszorzętowych związków operacyjnych oraz kolumn wojsk, sprzętu i środków materiałowych w czasie ich manewru dofrontowego (rokadowego).

Ranga izolowania rejonu działań bojowych (obszaru operacji) przez lotnictwo najdobitniej została wykazana w wojnie prowadzonej w Zatoce Perskiej. Skuteczne izolowanie przez lotnictwo sprzymierzonych odwodów strategicznych Iraku (tzw. Gwardii Republikańskiej), całkowite sparaliżowanie wsparcia logistycznego związków operacyjnych pierwszego rzutu oraz uniemożliwienie manewrów wojsk, komunikacji i przewozów doprowadziło niemal do

bezbronności kilkuset tysięczną armię iracką dyslokowaną na terenie Kuwejtu.

Wsparcie ogniowe wojsk lądowych realizuje lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe^{1/}. Uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest koncentrować przede wszystkim na obezwładnianiu systemu dowodzenia wojskami szczebla operacyjnego, niszczeniu naziemnych elementów broni precyzyjnej o znaczeniu operacyjnym i strategicznym, w tym systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, zwalczaniu desantów operacyjnych w rejonach lądowania i prowadzenia działań na ziemi, oraz walce z siłami głównymi zasadniczych lądowych zgrupowań uderzeniowych przeciwnika.

Działalność ogniową lotnictwa myśliwsko-bombowego, prowadzoną w ramach wsparcia broniących się i przeciwuderzających wojsk lądowych, pożądaną byłoby koncentrować w strefie operacyjnej. Jednak z powodu braku w Korpusie Lotniczym lotnictwa szturmowego, a także ze względu na stosunkowo niewielki skład lotnictwa wsparcia ogniowego, niejednokrotnie będzie istniała potrzeba użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego (według decyzji Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP) do wykonywania zadań w strefie taktycznej i taktyczno-operacyjnej. Realizując takie działania lotnictwo myśliwsko-bombowe może niszczyć pododdziały artylerii lufowej i raketowej, broń precyzyjnego rażenia szczebla taktycznego, śmigłowce transportowe, uzbrojone i bezpilotowe aparaty latające na lądowiskach, pododdziały WRE, stanowiska dowodzenia szczebla taktycznego, odwody taktyczno-operacyjne i inne najistotniejsze obiekty, determinujące zdolności bojowe pierwszorzutowych zwią-

^{1/}Przy założeniu, że śmigłowce bojowe znajdują się w Korpusie Lotniczym.

ków wojsk lądowych przeciwnika. A zatem będą to zadania dotychczas charakterystyczne dla działań lotnictwa według decyzji dowódców związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych. Wiele jednak przemawia za tym, że zadania te będą coraz częściej wykonywane przez lotnictwo myśliwsko-bombowe również zgodnie z decyzjami szczebla strategicznego. Problematyka ta będzie nieco szerzej przedstawiona w dalszej części podręcznika.

Natomiast śmigłowce bojowe, realizujące bezpośrednie wsparcie ogniowe wojsk, zwalczają przede wszystkim pododdziały (oddziały) pancerne i zmechanizowane nacierające (broniące się) w pierwszym rzucie ugrupowania przeciwnika oraz jego desanty operacyjne walczące w głębi ugrupowania wojsk własnych. Niekiedy śmigłowce bojowe będą również niszczyły desanty taktyczne, grupy dywersyjno-rozpoznawcze i pododdziały wojsk powietrzno-szturmowych walczące (działające) w głębi okręgów wojskowych i ugrupowania związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych. Mogą one zwalczać i inne obiekty (np. małe okręty desantowe podchodzące do lądowania) w ramach obrony wybrzeża, a także różne cele naziemne podczas wsparcia sił szybkiego reagowania i wojsk obrony terytorialnej.

Rozpoznanie powietrzne pożądane jest prowadzić w całym pasie lądowej operacji obronnej, z wyraźną koncentracją na głównym wysiłku obrony, a następnie na głównym kierunku przeciwuderzenia. Działalność lotnictwa rozpoznawczego ma zapewnić dostarczanie do Naczelnego Dowództwa niezbędnych informacji umożliwiających prawidłowe określenie kierunków głównego i pomocniczego uderzenia przeciwnika oraz ciągle pozyskiwanie danych o ugrupowaniu i działaniach jego wojsk. Są to bowiem nieodzowne informacje dla poprawnej oceny działań przeciwnika, skutecznego prowadzenia

operacji obronnej i wykonania zadań przez wojska lądowe i siły powietrzne w lądowej operacji obronnej.

Główne zadania lotnictwa rozpoznawczego powinny obejmować: ustalenie składów lądowych zgrupowań uderzeniowych i kierunków ich działań; wykrycie rejonów rozmieszczenia odwodów operacyjnych i strategicznych oraz śledzenie ich przegrupowania; ustalenie bazowania i śledzenie manewrów lotniskowych lotnictwa; wykrycie stanowisk dowodzenia i broni precyzyjnego rażenia, w tym systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, oraz obserwowanie ich rozmieszczeń; wykrycie i śledzenie działalności operacyjnego systemu wsparcia logistycznego i głównych kierunków przewozów przeciwnika.

Ze względu na brak w naszym wojsku bezpilotowych samolotów rozpoznawczych lotnictwo rozpoznawcze często będzie zmuszone do wykonywania zadań nie tylko w strefie operacyjnej i operacyjno-taktycznej, ale również w strefie taktyczno-operacyjnej. Wiele bowiem rozmieszczonych w tej strefie obiektów przeciwnika będzie miało bezpośredni wpływ na działania obronne związków operacyjnych wojsk lądowych.

Na podkreślenie zasługuje to, że w lądowej operacji obronnej zdecydowana większość działalności (wysiłku) lotnictwa rozpoznawczego będzie służyła zaspakajaniu najistotniejszych potrzeb rozpoznawczych sztabów szczebla strategicznego i operacyjnego wojsk lądowych. Wstępne, bezpośrednie i kontrolne rozpoznanie powietrzne, realizowane na korzyść innych rodzajów lotnictwa i sił OP, pochłonie prawdopodobnie nie więcej niż 10-20% wysiłku lotnictwa rozpoznawczego wykorzystywanego w lądowej obronie strategicznej.

Transport powietrzny wojsk i sprzętu wskazane jest wykonywać głównie w celu szybkiego wzmocnienia ugrupowania obronnego na

zagrożonych kierunkach lub wzmocnienia doraźnie organizowanej kolejnej rubieży obrony w głębi terytorium RP. W działaniach obronnych w szerokim zakresie śmigłowce transportowe powinny być wykorzystywane wspólnie z wojskami lądowymi wchodzącymi w skład sił szybkiego reagowania.

Natomiast interwencyjny dowóz środków materiałowych transportem powietrznym celowo jest prowadzić zwłaszcza dla zapewnienia ciągłości zaopatrzenia i działania wojsk, szczególnie na głównym kierunku uderzenia przeciwnika, i walczących na odizolowanych kierunkach. W ramach wykonywania tego zadania pożądane jest również wykorzystanie lotnictwa transportowego do dowozu środków materiałowych i wzmocnienia dla wojsk walczących w okrążeniu i prowadzących działania nieregularne w głębi ugrupowania przeciwnika.

W lądowej operacji obronnej częścią wysiłku lotnictwo transportowe będzie nadal przyspieszało manewry lotniskowe innych rodzajów lotnictwa, dowoziło do oddziałów (pododdziałów) lotnictwa i wojsk raketowych OP pociski raketowe i inne środki rażenia, a także dostarczało środki wzmocnienia i części zapasowe, zwłaszcza dla rozbijanego uderzeniami z powietrza systemu rozpoznania radiolokacyjnego.

W razie zaś pomyślnego przebiegu przeciwuuderzenia nie można wykluczyć celowości użycia lotnictwa transportowego do desantowania desantów, działań desantowo-szturmowych i innych wykonywanych w głębi ugrupowania przeciwnika. Działania takie każdorazowo będą wymagały szczególnie precyzyjnego zabezpieczenia, w tym także przez inne rodzaje lotnictwa.

W lądowej operacji obronnej Korpus Lotniczy będzie ponadto wykonywał inne zadania, mające znaczny wpływ na funkcjonowanie

zaplecza przeciwnika i stan moralny jego społeczeństwa. Mogą to być uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego na elektrownie konwencjonalne i atomowe, zakłady chemiczne i zbrojeniowe, stacje wodociągowe, radiowe i telewizyjne stacje nadawcze oraz inne obiekty infrastruktury przeciwnika. Istotne będzie także dalsze zwalczanie systemu kierowania państwem i niszczenie najistotniejszych węzłów komunikacyjnych.

Niekiedy lotnictwo korpusu według decyzji szczebla strategicznego może również stawiać zapory minowe, oświetlać teren i wykonywać inne zadania pomocnicze, wynikające z rozwoju sytuacji operacyjnej i celów prowadzenia lądowej operacji obronnej.

Przedstawione najistotniejsze zadania Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej realizowane są zgodnie z decyzjami i planami Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP w całym pasie operacji. Mają one z zasady charakter strategiczny, operacyjny i operacyjno-taktyczny i wykonywane są najczęściej na dużych głębokościach.

Równocześnie z wykonywaniem wymienionych zadań część sił Korpusu Lotniczego będzie prowadziła działania według decyzji dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych i ewentualnie dowódcy sił szybkiego reagowania. W zakresie wsparcia ogniowego podległych im wojsk lotnictwo korpusu będzie zwalczało: pododdziały artylerii, naziemne elementy broni precyzyjnego rażenia szczebla taktycznego, eskadry śmigłowców uzbrojonych i samolotów bezpilotowych na lądowiskach, stanowiska dowodzenia szczebla taktycznego i operacyjno-taktycznego, odwody i desanty taktyczne, pododdziały (oddziały) pancerne, zmechanizowane i WRE zgrupowań uderzeniowych oraz inne środki ogniowe. Ponadto w czasie przeciwdzierzenia mogą być desantowane i wspierane wojska desantów, a

także realizowane działania desantowo-szturmowe. W stosunkowo szerokim zakresie wykonywany będzie transport powietrzny wojsk, sprzętu i środków materiałowych oraz manewrowe minowanie i zadywanie. Śmigłowce bojowe mogą być używane również do zwalczania w powietrzu śmigłowców uzbrojonych i transportowych, przewożących siły desantowo-szturmowe przeciwnika.

Te i inne zadania wydzielonych sił Korpusu Lotniczego, realizowane zgodnie z decyzjami i planami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych mają z reguły charakter taktyczny. Są one wykonywane bezpośrednio na korzyść broniących się (przeciwuderzających) wojsk i najczęściej na niewielkich głębokościach w ugrupowaniu przeciwnika. Na uwagę zasługuje to, że zadania te powinny być ściśle skoordynowane z działaniami korpusu prowadzonymi zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP.

W konkluzji należy podkreślić, że w lądowej operacji obronnej Korpus Lotniczy będzie realizował szeroką gamę zadań ogniowych, rozpoznawczych, transportowych i innych, które mają sprząć pobiciu wojsk przeciwnika i osiągnięciu zakładanych celów obrony strategicznej.

2.2. Warunki działań Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej

Warunki działań Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej nie będą łatwiejsze niż przedstawione wcześniej warunki jego użycia w powietrznej operacji obronnej.

Trzeba bowiem jednoznacznie założyć, że przeciwnik w wyniku pomyślnie przeprowadzonej powietrznej operacji zaczepnej i późniejszych działań swojego lotnictwa zdoła znacznie osłabić system OP i siły Korpusu Lotniczego, a w rezultacie wywalczyć przewagę w powietrzu. W innym razie, co potwierdzają doświadczenia z

drugiej wojny światowej i lokalnych konfliktów powojennych, nie mógłby on skutecznie prowadzić lądowej operacji zaczepnej. A zatem ustalenia dotyczące lądowej operacji obronnej w wymiarze strategicznym byłyby również bezprzedmiotowe, gdyż prawdopodobnie trwałaby ona bardzo krótko i w miarę szybko nasze wojska przeszłyby do operacji zaczepnej.

Wywalczenie przez przeciwnika panowania w powietrzu spowoduje poważne trudności w wykonywaniu zadań przez Korpus Lotniczy.

W takich warunkach należy oczekiwać bardzo silnego przeciwdziałania systemu OP przeciwnika. Zmusi to Korpus Lotniczy do wydzielania dużych sił lotnictwa w celu przełamania tego systemu, wykonywania zadań przede wszystkim sposobem jednoczesnych wylotów większości sił, znacznego ograniczenia działań urzutowanych (systematycznych) i o charakterze interwencyjnym, a także spowoduje konieczność osłony w powietrzu lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego przez wydzielane z systemu OP lotnictwo myśliwskie.

Systematycznie ulegać będą pogorszeniu warunki bazowania związków i oddziałów lotnictwa korpusu. Dysponowana sieć lotnisk będzie bowiem ciągle malała, z powodu ich niszczenia przez przeciwnika. Siły lotnicze korpusu będą więc zmuszane do częstych przebazowań, wymuszonego wykorzystywania baz lotniczych i innych lotnisk manewru. Trudne warunki bazowania będą potęgowane nierównomiernie dyslokowaną na obszarze Polski siecią lotniskową, a jednocześnie koniecznością utrzymywania w sprawności eksploatacyjnej lotnisk rozmieszczonych w głębi, wykorzystywanych zwłaszcza w razie wycofywania się wojsk lądowych. W rezultacie ugrupowanie Korpusu Lotniczego będzie ulegało ciągłym (nieplanowanym)

zmianom i powodowało znaczne trudności w dowodzeniu i zabezpieczeniu działań.

Rozwój sytuacji operacyjnej w czasie prowadzenia operacji może stworzyć konieczność równoczesnego wykonywania zadań przez korpus na rozbieżnych, oddalonych od siebie kierunkach (np. na kierunku lądowym i w obronie wybrzeża). Sytuacja ta zmusi Korpus Lotniczy tym razem do zamierzonych (planowanych) zmian w ugrupowaniu, zapewniających prowadzenie działań w całym pasie obrony, przenoszenie wysiłku z jednego kierunku na (inny) bardziej zagrożony i jego masowanie w najważniejszych okresach operacji. Wymagać to będzie wcześniejszego przygotowania lotnisk manewru, dodatkowego organizowania wsparcia logistycznego pułków lotniczych na kierunkach wykorzystywanych doraźnie, korygowania współdziałania z korpusami OP w zakresie rozpoznania radiolokacyjnego, WRE i bezpieczeństwa przelotu lotnictwa nad ugrupowaniem wojsk własnych, częstych zmian wariantów uzbrojenia i dążenia do skracania czasów odtwarzania gotowości bojowej do kolejnych wylotów.

Trudności te będą potęgowane wyborem przez przeciwnika kierunków uderzeń, miejsca i terminów wprowadzania odwodów operacyjnych i realizacji innych przedsięwzięć wynikających z posiadania przez niego inicjatywy operacyjnej. Dodatkowym utrudnieniem będzie powietrzno-lądowy charakter działań zaczepnych, który umożliwi przeciwnikowi wykonywanie równoczesnych uderzeń nie tylko na wojska pierwszego rzutu, ale również (m.in. w wyniku desantowania desantów, działań desantowo-szturmowych i uderzeń lotnictwa) na wojska i obiekty rozmieszczone w głębi kraju.

Przedstawione sytuacje wskazują na celowość ciągłego śledzenia działań przeciwnika i odpowiednio do uzyskiwanych danych ko-

rygowania wcześniej opracowanych planów działań bojowych korpusu, szybkiego podejmowania decyzji i przekazywania ich w formie krótkich zarządzeń do wykonawców. Z kolei niewielki czas załóg na przygotowanie do wykonania zadań znacznie skomplikuje proces działań bojowych i może mieć wpływ na osiągnięte rezultaty.

Nie będą także ułatwiały użycia Korpusu Lotniczego działania realizowane w warunkach zakłóceń radioelektronicznych, ciągłego przemieszczania zasadniczych obiektów rozpoznania i uderzeń oraz dążenia wojsk własnych do prowadzenia obrony o charakterze aktywnym (manewrowym). Czynniki te nie będą sprzyjały zapewnieniu ciągłości dowodzenia lotnictwem i jego współdziałania z wojskami lądowymi. Niezbędne będzie prawdopodobnie systematyczne korygowanie i wznowianie współdziałania z broniącymi się wojskami oraz wydzielanie dodatkowych sił lotnictwa rozpoznawczego do poszukiwania obiektów uderzeń, które zmieniły swoją dyslokację.

Korzystniejszych nieco warunków, zwłaszcza zaś bardziej dogodnej sytuacji powietrznej, należy oczekiwać w czasie przeciwdzierzenia. Trzeba bowiem założyć, że w tym etapie operacji obronnej zgrupowanie lotnictwa i OP przeciwnika będzie już znacznie osłabione. Mniejsza więc będzie aktywność sił powietrznych przeciwnika, a warunki działań Korpusu Lotniczego będą podobne jak w operacji zaczepnej (przeciwnatarciu).

Syntetycznie przedstawione najistotniejsze uwarunkowania użycia korpusu w lądowej operacji obronnej wskazują zatem na znaczne problemy, z jakimi będzie borykało się lotnictwo w czasie wykonywania zadań bojowych. Warunki te stworzą potrzebę szczególnej troski o zachowanie żywotności lotnictwa oraz ciągłość dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia jego działań bojowych.

2.3. Możliwości operacyjne (bojowe) Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej

Możliwości Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej zeterminowane są przede wszystkim składem bojowym związków taktycznych i oddziałów lotnictwa, jaki pozostał po działaniach korpusu w powietrznej operacji obronnej. Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu uwarunkowane są także wysiłkiem lotnictwa wydzielonym do wykorzystania w operacji, jego bazowaniem, rodzajem i głębokością wykonywanych zadań, dysponowanymi środkami rażenia, sprawnością techniczną samolotów (śmigłowców), stratami bezpowrotnymi sprzętu lotniczego i wieloma innymi czynnikami.

Prezentacja wszystkich wskaźników możliwości bojowych i operacyjnych korpusu w lądowej operacji obronnej jest niecelowa. Wymagałoby to bowiem wielu kalkulacji i obliczeń, przy założeniu znacznych umowności, a dziesiątki szczegółowych (przewidywanych) rezultatów prawdopodobnie zaciemniałyby najistotniejsze (oczekiwane) wyniki użycia korpusu w tej operacji. W związku z tym przedstawione zostaną tylko najważniejsze możliwości korpusu w lądowej operacji obronnej, obrazujące prawdopodobną skuteczność bojową lotnictwa podczas wykonywania zadań ogniowych, rozpoznawczych, przewozowych i pomocniczych.

W celu ustalenia tych możliwości przyjęto następujące założenia^{1/}:

- do działań bojowych w lądowej operacji obronnej, uwzględniając straty lotnictwa poniesione w powietrznej operacji obronnej, korpus może wydzielić: 90 samolotów myśliwsko-bombowych

^{1/} Przyjęto, że w składzie Korpusu Lotniczego znajduje się większość lotnictwa wojsk lądowych, w tym wszystkie śmigłowce uderzeniowe, transportowe i przeznaczone do minowania.

Su-22 i Su-20; 25 samolotów rozpoznawczych Su-20R i MiG-21R; 20 śmigłowców bojowych Mi-24D i 10 śmigłowców Mi-24W; 35 śmigłowców transportowych Mi-8 i Mi-17 oraz 10 samolotów An-26; 20 śmigłowców Mi-2 przystosowanych do minowania narzutowego;

- współczynnik sprawności technicznej samolotów i śmigłowców w czasie trwania operacji wynosi 0,8;
- współczynnik strat bezpowrotnych samolotów myśliwsko-bombowch i rozpoznawczych wynosi 0,04 (4% strat) w każdym wylocie, zaś śmigłowców (bojowych, wielozadaniowych i transportowych) i samolotów transportowych 0,02 (2% strat);
- do zabezpieczenia własnych działań bojowych lotnictwa przewiduje się wykorzystać 15% wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego i 10% wysiłku śmigłowców bojowych;
- planowany wysiłek w operacji: lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego 15 wylotów; lotnictwa wojsk lądowych (śmigłowców) i lotnictwa transportowego 25 wylotów.

Z przeprowadzonych kalkulacji wynika, że wskazane siły korpusu (przy założonych uwarunkowaniach) w lądowej operacji obronnej mogą osiągnąć:

- lotnictwem myśliwsko-bombowym wykonywać zadania wysiłkiem około 870 samolotolotów, stanowiących równowartość około 1700 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, oraz zablokować na kilkanaście godzin drogi startowe i kołowania na 10-15 lotniskach, a także obezwładnić: samoloty na 5-10 lotniskach, 10 baterii rakiet przeciwlotniczych średniego zasięgu, 5 posterunków wykrywania i naprowadzania, 8-10 stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego, 30 grupowych obiektów pierwszej kolejności rażenia (np. pododdziałów broni precyzyjnego raże-

nia, eskadr śmigłowców szturmowych na lądowiskach, baterii artylerii lufowej i raketowej, SD szczebla taktycznego, pododdziałów WRE itp.) i siły główne 1,5-2 związków taktycznych wojsk lądowych w marszu; na zakończenie działań w lądowej operacji obronnej posiadać (bez uzupełnienia w nowy sprzęt) 55 samolotów Su-22 i Su-20, sprawnych technicznie i gotowych do użycia w operacjach następnych;

- lotnictwem rozpoznawczym wykonywać zadania wysiłkiem 240 samolotów i rozpoznać około 310 obiektów; na zakończenie działań w operacji obronnej posiadać 15 samolotów Su-20R i MiG-21R przygotowanych do prowadzenia rozpoznania w operacji kolejnej;
- śmigłowcami bojowymi wykonywać zadania ogniowe wysiłkiem 500 wylotów, stanowiących równowartość 700 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, oraz zniszczyć środki pancerne i opancerzone sił ekwiwalentnych 2,5 dywizjom lub obezwładnić siły ekwiwalentne czterem dywizjom; ponadto mogą one zniszczyć w powietrzu około 50-75 śmigłowców słabo manewrujących, w tym około 25 uzbrojonych; na zakończenie działań w lądowej operacji obronnej posiadać 20 śmigłowców Mi-24, gotowych do wsparcia ogniowego wojsk w innej operacji;
- lotnictwem transportowym wykonywać zadania 750 wylotami śmigłowców i samolotów, przewieźć około 2500 ton różnych ładunków (wojska, sprzętu, środków materiałowych i innych) i mieć przygotowanych do użycia w następnej operacji 31 śmigłowce i samoloty;
- śmigłowcami z urządzeniami PLATAN wykonywać zadania około 330 wylotami, postawić ponad 100 małych i 25-30 dużych pól minowych; na zakończenie operacji posiadać przygotowanych do dal-

szych działań 13 śmigłowców Mi-2 z aparaturą do minowania.

Przedstawione wybrane możliwości Korpusu Lotniczego wskazują,

że mimo niewielkiego składu może on służyć nieocenionym wsparciem broniącym się i przeciwuderzającym wojskom lądowym, a oczekiwane rezultaty jego użycia będą nieodzowne dla osiągnięcia zakładanych celów prowadzenia lądowej operacji obronnej. Korpus może bowiem, w przyjętych uwarunkowaniach, wykonywać zadania w interesie wojsk lądowych wysiłkiem około 2100 samolotolotów i 1700 śmigłowcolotów. Lotnictwo uderzeniowe osiągnie potencjał 2400 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, co oznacza jak gdyby wzmocnienie wojsk lądowych o 150% dopuszczalnej liczby dział artyleryjskich (powyżej 100 mm) ustalonej traktatem rozbrojeniowym CFE-1.

Wykorzystując wskazany wysiłek lotnictwo może rozpoznać kilkaset obiektów, obezwładnić siły główne bez mała dwóch związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych, zniszczyć kilkadziesiąt obiektów determinujących zdolność bojową zgrupowań uderzeniowych przeciwnika, postawić wiele pól minowych oraz przewieźć transportem powietrznym różne ładunki lub stan osobowy z osobistym wyposażeniem i uzbrojeniem ekwiwalentny dwom dywizjom wojsk własnych.

Zaprezentowane wybrane możliwości operacyjne Korpusu Lotniczego, jak już wspomniano, są zdeterminowane m.in. składem bojowym lotnictwa. W tym zakresie należy wkrótce oczekiwać istotnych zmian. W najbliższym czasie trzeba się bowiem liczyć z ponownym uzbrojeniem około 30 śmigłowców Mi-2 w PPK "Malutka" i w zasobniki UB-16 z niekierowanymi pociskami raketowymi. W rezultacie można szacować, że wskazane wyżej możliwości śmigłowców bojowych w zakresie wsparcia ogniowego wojsk lądowych zwiększą się o oko-

ło 30-40%. Również przewidywane wyposażenie lotnictwa transportowego w 3-4 samoloty C-130 Hercules spowoduje, że możliwości przewozowe lotnictwa wzrosną o około 40-50%. Z drugiej zaś strony stopniowe wycofywanie z eksploatacji przestarzałych samolotów MiG-21R i Su-20 zmniejszy oczekiwane możliwości rozpoznawcze i ogniowe lotnictwa w lądowej operacji obronnej. Ich wzrost będzie możliwy dopiero po wprowadzeniu na uzbrojenie Korpusu Lotniczego nowych samolotów rozpoznawczych i myśliwsko-bombowych (szturmowych).

Podkreślenia jednak wymaga, że możliwości korpusu w konkretnej sytuacji operacyjnej będą inne niż wykazane, gdyż różnić się mogą rzeczywiste (i przyjęte do przykładowych kalkulacji) uwarunkowania. Ponadto w obliczeniach pragmatycznych trzeba uwzględnić potrzeby działań lotnictwa w nocy i trudnych warunkach atmosferycznych, poziom wyszkolenia załóg, wsparcie logistyczne, zabezpieczenie bojowe i inne dane. Zawsze bowiem w czasie realnych działań muszą być uwzględniane zasadnicze (przewidywane) ograniczenia, co często spowoduje zmniejszenie oczekiwanych rezultatów użycia i możliwości bojowych (operacyjnych) Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej.

2.4. Zasady użycia Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej

Z przytoczonych kalkulacji wynika, że możliwości bojowe (operacyjne) korpusu w znacznym stopniu uzależnione są od wysiłku lotnictwa wydzielonego do działań w lądowej operacji obronnej. Prezentowanie zasad użycia korpusu w tej operacji wypada więc zacząć właśnie od tego problemu. Wielkość tego wysiłku jest trudna do jednoznacznego ustalenia, gdyż jest ona zdeterminowana wieloma zmiennymi czynnikami.

Przede wszystkim trzeba brać pod uwagę możliwy wysiłek Korpusu Lotniczego w całych działaniach wojennych, który był prezentowany w I części podręcznika^{1/}, wysiłek wykorzystany w powietrznej operacji obronnej, czyli w operacji prowadzonej niemal równocześnie lub poprzedzającej lądową operację obronną, a także wydzielany do wykorzystania w morskiej operacji obronnej. Niezwykle istotny dla ustalenia wysiłku jest także prognozowany przebieg kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP.

Jeśli bowiem po zakończeniu lądowej operacji obronnej mają być prowadzone operacje zaczepne (np. powietrzna i lądowa), to globalny (możliwy) wysiłek Korpusu Lotniczego na działania wojenne musi obejmować również wysiłek na operacje o charakterze ofensywnym. Pozostały zaś można wykorzystywać w lądowej operacji obronnej. Inaczej ujmując należy stwierdzić, że możliwy wysiłek korpusu w lądowej operacji obronnej jest różnicą między wysiłkiem globalnym a wykorzystywanym we wszystkich innych operacjach. Można to ująć w postaci następującego (umownego) zapisu:

$$W_{LOO} = W_G - (W_{POO} + W_{MOO} + W_{POZ} + W_{LOZ} + \dots)$$

gdzie:

- W_{LOO} - wysiłek korpusu w lądowej operacji obronnej;
- W_G - globalny wysiłek korpusu możliwy do wykorzystania w działaniach wojennych;
- W_{POO} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji obronnej;
- W_{MOO} - wysiłek korpusu w morskiej operacji obronnej;
- W_{POZ} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji zaczepnej;
- W_{LOZ} - wysiłek korpusu w lądowej operacji zaczepnej.

^{1/} Patrz: Działania bojowe KL. Część I. Podstawy użycia KL. Wyd. AON 1993, nr bibl.pf 91/S, s.61 i następne.

W razie zaś, gdy rozbicie wojsk przeciwnika i wyparcie ich poza granice kraju ma być osiągnięte w wyniku przeciwuderzenia strategicznego będącego zwrotem zaczepnym w lądowej operacji obronnej, a zatem w sytuacji kiedy nie planuje się prowadzenia operacji zaczepnych, wysiłek Korpusu Lotniczego w operacji lądowej można kalkulować według nieco innych danych. Uwzględnia się wówczas wysiłek lotnictwa wykorzystywany w powietrznej i morskiej operacji obronnej, a także wysiłek pozostawiony w odwodzie ogólnym Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP. Celowość pozostawiania części wysiłku w odwodzie ogólnym, zwłaszcza we wskazanej sytuacji operacyjnej, jest niezbędna. Nie można bowiem zawczasu przesądzać, że rozwój sytuacji bojowej będzie przebiegał zgodnie z przyjętymi przez nasze siły założeniami. Wysiłek Korpusu Lotniczego z odvodu ogólnego powinien być wykorzystywany w innych operacjach, jeśli zajdzie potrzeba ich doraźnego organizowania, lub też nawet - w razie takiej konieczności - w planowanych operacjach obronnych (tj. powietrznej, morskiej i lądowej). Wysiłek lotnictwa w lądowej operacji obronnej, w założonych warunkach, można zatem zapisać następująco:

$$W_{LOO} = W_G - (W_{POO} + W_{MOO} + W_{OO})$$

gdzie:

- W_{LOO} - wysiłek korpusu w lądowej operacji obronnej;
- W_G - globalny wysiłek korpusu możliwy do wykorzystania w działaniach wojennych;
- W_{POO} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji obronnej;
- W_{MOO} - wysiłek korpusu w morskiej operacji obronnej;
- W_{OO} - wysiłek korpusu pozostawiony w odwodzie ogólnym Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP.

Jednak nie w każdej sytuacji operacyjnej, zwłaszcza w razie konfliktu lokalnego o niewielkiej intensywności, celowo będzie wykorzystywać dowolny (maksymalnie lub minimalnie możliwy) wysiłek Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej. Każda bowiem operacja może być inna co do rozmachu, angażowanych sił, przewidywanego jej przebiegu i innych właściwości.

W związku z tym w czasie ustalania wysiłku korpusu w konkretnej lądowej operacji obronnej pożądane jest kierować się również dodatkowymi kryteriami. Należą do nich przede wszystkim: prognozowana długotrwałość operacji, średnie dobowe normy natężenia działań lotnictwa oraz cele i zadania operacji, w tym przewidywany zakres zadań lotnictwa.

Określenie, nawet w przybliżeniu, możliwej wielkości wysiłku Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej jest dosyć skomplikowane. Nie ma bowiem w tym przedmiocie żadnych ustaleń, a zmienne uwarunkowania dotyczące przebiegu tej operacji również nie ułatwiają rozwiązania tego problemu.

Literatura historyczna także nie precyzuje wysiłku lotnictwa, jaki był wykorzystywany w lądowych operacjach obronnych prowadzonych w drugiej wojnie światowej. Z opracowań tych wynika, że lotnictwo broniącej się strony było mniej liczebne niż nacierającego przeciwnika. Natomiast zakres jego zadań w obronie był tak duży, że znacznie przekraczał możliwości ich wykonania. Zmuszało to lotnictwo broniących się wojsk (frontów) do rekompensowania braków ilościowych działalnością z dużym dobowym natężeniem działań bojowych. Na przykład lotnictwo radzieckie w operacjach obronnych frontów prowadzonych w początkowym okresie wojny realizowało zadania ze średnim natężeniem 3-5 wylotów w każdym dniu operacji.

Literatura współczesna (z okresu istnienia przeciwstawnych koalicji militarnych) również eksponuje konieczność działań lotnictwa z dużym natężeniem w każdym dniu operacji obronnej. W prowadzonych ćwiczeniach strategicznych ówczesnego okresu można było zaobserwować tendencje do systematycznego zwiększania natężenia działań lotnictwa w operacjach obronnych wojsk lądowych.

Powyższe przykłady świadczą, że z uwagi na złożoność sytuacji na ziemi i w powietrzu, możliwy szeroki pas obrony i zakładaną jej aktywność oraz duży zakres zadań Korpusu Lotniczego i trudne warunki ich realizacji, natężenie działań lotnictwa w lądowej operacji obronnej powinno być wysokie. Podkreślenia wymaga ponadto, że cele prowadzenia tej operacji nie dają żadnych powodów do oszczędnego użycia korpusu. Założona stawka jest bowiem wysoka - załamać natarcie przeciwnika, rozbić jego siły główne i w wyniku wykonania przeciwuderzenia wyprzeć je poza granice RP lub stworzyć warunki do przeprowadzenia przeciwnatarcia realizowanego w tym samym celu.

W innym zaś wariantcie - w razie wojny ze zdecydowanie silniejszym przeciwnikiem - w wyniku uporczywego oporu zadawać mu maksymalnie możliwe straty i przechodzić do działań nieregularnych, mobilizując jednocześnie opinię międzynarodową (sojuszniaków) do przeciwstawienia się agresorowi. W sytuacji takiej lotnictwo tym bardziej powinno działać z największą aktywnością, aż do zużycia wszystkich zapasów materiałowych.

W związku z tym celowe jest by w lądowej operacji obronnej przewidywanej na kilka dni średnie dobowe natężenie działań samolotów bojowych wynosiło 1,5-2,5 wylotu, a śmigłowców 2,5-3,5

wylotów każdego dnia jej trwania^{1/}. A zatem na operację obronną przewidywaną przykładowo na 5 dób można wydzielić wysiłek 8-13 wylotów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego oraz 13-18 wylotów lotnictwa transportowego i wojsk lądowych (śmigłowców). W razie zaś prowadzenia lokalnego konfliktu zbrojnego intensywność użycia powinna być znacznie większa i może wynosić 2,5-3,5 wylotów samolotów i 3,5-4,5 wylotów śmigłowców w każdym dniu działań bojowych.

Natomiast w lądowej operacji obronnej trwającej dłużej (np. kilkanaście dób) średnie normy natężenia działań bojowych lotnictwa ulegną zmniejszeniu w stosunku do wyżej przytoczonych. Będzie to uwarunkowane dużym zużyciem środków materiałowych i części zamiennych, zmęczeniem psychofizycznym personelu latającego, stratami bezpowrotnymi, malejącą sprawnością wsparcia logistycznego itp. Dlatego też w długotrwałej operacji obronnej średnie natężenie może wynosić 1-2 wyloty samolotów i 2-3 wyloty śmigłowców na dobę. Takie założenie sprawia, że na przykład na operację obronną trwającą 12 dni można wydzielić 12-24 wylotów lotnictwa bojowego i 24-36 wylotów lotnictwa transportowego i wojsk lądowych.

Jeszcze dłuższy czas trwania lądowej operacji obronnej wpłynie na dalsze zmniejszenie średniego dobowego natężenia działań bojowych lotnictwa, które może wynosić wówczas 0,8-1,5 wylotów samolotów i 1,5-2 wylotów śmigłowców. A zatem w operacji przewi-

^{1/} Jest to natężenie wysokie. Trzeba bowiem przypomnieć, że zakładane średnie dobowe natężenie użycia korpusu w działaniach wojennych (prezentowane w części I pracy p.k.WLOP-3.1) wynosi:
- dla lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego 0,8-1,2 wylotów na dobę;
- dla lotnictwa transportowego i wojsk lądowych 1,5-2 wylotów na dobę.

dywanej na 20 dni wysiłek ten może wynosić 16-30 wylotów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego oraz 30-40 wylotów lotnictwa transportowego i wojsk lądowych.

Analiza sytuacji, w których mogą być prowadzone lądowe operacje obronne wskazuje jednak, że nie zawsze istnieje możliwość wcześniejszego wiarygodnego ustalenia przypuszczalnego czasu ich trwania. Zbyt wiele występuje tu bowiem zmiennych, często wręcz niemożliwych do oceny (np. kunszt dowodzenia, walory moralno-bojowe i cechy psychofizyczne wojska itp.), by można było precyzyjnie ustalić długotrwałość operacji.

W związku z tym pożądanym jest wydzielanie na lądową operację obronną dużego wysiłku Korpusu Lotniczego, przyjmując możliwie najtrudniejszy wariant jej prowadzenia. Jeśli sytuacja operacyjna rozwinie się korzystniej niż zakładano, to i w tym wypadku wysiłek lotnictwa może być zmniejszony do racjonalnych potrzeb, a jego pozostałość przeniesiona do odwołu ogólnego Naczelnego Wodza lub do użycia w innych operacjach (np. zaczepnych).

Ścisła współzależność długotrwałości lądowej operacji obronnej od jej przebiegu wskazuje ponadto na możliwość stosowania stopniowego wariantu ustalania wysiłków lotnictwa. Polegać on może na początkowym wydzielaniu wysiłku Korpusu Lotniczego wykorzystywanego tylko w czasie walki prowadzonej w taktycznej i operacyjnej strefie obrony. Później zaś, odpowiednio do rozwoju sytuacji i po określeniu prawdopodobnej długotrwałości operacji, wydzieleniu dodatkowego wysiłku lotnictwa na przeciwuderzenie i inne (pozostałe) jej etapy. Należy sądzić, że taki wariant ustalania wysiłku korpusu na lądową operację obronną będzie sprzyjał najbardziej trafnemu określeniu jego wielkości. Uwzględnić w nim można bowiem wiele czynników zweryfikowanych już przebiegiem po-

wietrznej operacji obronnej i początkowych etapów operacji lądowej.

W razie zaś niekorzystnego rozwoju sytuacji oraz braku możliwości pobicia przeważających i nacierających wojsk przeciwnika, wysiłek lotnictwa powinien być zwiększany, aż do całkowitego wyczerpania zapasów materiałowych i środków rażenia.

Wielkość wysiłku Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej ustala Naczelny Wódz Sił Zbrojnych RP na propozycję dowódcy WLOP. Dowódca sił powietrznych proponuje także koncepcję podziału (wykorzystania) wydzielonego na operację wysiłku lotnictwa na poszczególne etapy prowadzenia lądowej operacji obronnej. A zatem całością wysiłku Korpusu Lotniczego wydzielonego do działań w lądowej operacji obronnej dysponuje Naczelny Wódz. On decyduje (zatwierdza propozycje) o wykorzystaniu wysiłku w poszczególnych zadaniach (etapach) operacji i wydzieleniu jego części do dyspozycji podległych mu związków operacyjnych wojsk lądowych.

Działania obronne mogą przebiegać według różnych etapów. Zależy to od sytuacji, w jakiej znajdowały się nasze siły zbrojne w chwili rozpoczęcia przez przeciwnika operacji zaczepnej, przewagi jego zgrupowań uderzeniowych, zamiaru prowadzenia operacji obronnej i wielu innych czynników. Przykładowe etapy lądowej operacji obronnej, w razie niespodziewanego wybuchu działań wojennych, mogą być następujące: mobilizacyjne i operacyjne rozwinięcie sił zbrojnych lub prowadzenie działań opóźniających w celu osłony operacyjnego rozwinięcia wojsk; walka (bitwa) sił głównych w taktycznej (operacyjnej) strefie obrony, ewentualnie prowadzenie działań obronno-opóźniających; wykonywanie przeciuderzeń; bitwa obronna na strategicznej (ostatecznej) rubieży

obrony; przejście do kolejnej operacji (np. zaczepnej) lub działań nieregularnych.

Natomiast w wypadku rozpoczęcia przez przeciwnika lądowej operacji zaczepnej już po rozwinięciu operacyjnym naszych wojsk i przyjęciu przez nie ugrupowania bojowego etapy lądowej operacji obronnej mogą obejmować walkę o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony oraz strategicznej rubieży oporu, a także wykonanie przeciwuderzenia oraz przejście do działań nieregularnych lub operacji następnej (np. przeciwnatarcia). Często przeciwuderzenie o charakterze strategicznym może być wykonywane z operacyjnej strefy obrony i zakończy się ono wyparciem wojsk przeciwnika za granice RP lub w razie niepowodzenia - przejściem do obrony na rubieży strategicznej. Mogą być jeszcze inne warianty przebiegu lądowej operacji obronnej i wynikające stąd inne etapy jej prowadzenia. Nie chodzi jednak o doszukiwanie się możliwych wariantów przebiegu operacji i jej etapów, lecz o wskazanie pożądanego podziału wysiłku lotnictwa w przykładowych etapach typowej lądowej operacji obronnej.

Przeprowadzone analizy wskazują, że wydzielony wysiłek Korpusu Lotniczego do wykorzystania w lądowej operacji obronnej celowo jest podzielić według najistotniejszych etapów (zadań) w sposób następujący:

- walka o utrzymanie taktycznej strefy obrony - 10-20% wysiłku korpusu wykorzystywanego w operacji;
- walka o utrzymanie operacyjnej strefy obrony - 25-35% dysponowanego wysiłku lotnictwa w operacji;
- bitwa o utrzymanie strategicznej rubieży obrony - 15-25% całego wysiłku korpusu wydzielonego do użycia w operacji;
- przeciwuderzenie strategiczne - 20-30% tego wysiłku;

- odwód Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP - 10-20% dysponowanego wysiłku korpusu w operacji.

Prezentowany procentowy podział wysiłku korpusu według etapów lądowej operacji obronnej jest orientacyjny. Właściwości prowadzenia konkretnej operacji obronnej mogą podyktować inne proporcje wykorzystania lotnictwa. Podział wysiłku Korpusu Lotniczego powinien bowiem zawsze wynikać z zamiaru Naczelnego Wodza o przeprowadzeniu operacji oraz prognozowanego przebiegu jej etapów (czasów ich trwania, najważniejszych zadań itp.).

Podkreślenia jednak wymaga, że z dokonanych ocen wynika celowość wykorzystywania największego wysiłku lotnictwa w czasie walki o utrzymanie operacyjnej strefy obrony i wykonywania decydującego zwrotu zaczepnego (przeciwuderzenia strategicznego). Na uwagę zasługuje również potrzeba pozostawiania dużego wysiłku korpusu w odwodzie Naczelnego Wodza i wykorzystywania go - stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej - do realizacji najistotniejszych (nieplanowanych) zadań w poszczególnych etapach lądowej operacji obronnej. Jest to niezbędne ze względu na posiadanie przez przeciwnika inicjatywy operacyjnej i niemożliwość precyzyjnego przewidywania działań jego wojsk.

Ważne znaczenie posiada również prognozowanie wykorzystania rodzajów lotnictwa według przewidywanych zadań korpusu w lądowej obronie strategicznej. Nie ma w tym zakresie większego problemu z lotnictwem transportowym i rozpoznawczym, gdyż w zasadzie całość ich wysiłków będzie wykorzystana do przewozów i rozpoznań powietrznych.

Można jedynie dokonywać podziałów ich wysiłków według szczegółowych zadań, takich jak np. przewozy wojsk, przewozy środków

materiałowych, rozpoznanie odwodów, rozpoznanie sił powietrznych, rozpoznanie systemu dowodzenia itd.

Natomiast większe trudności wynikają z prognozowaniem wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego, gdyż ma ono realizować trzy grupy zadań o charakterze strategiczno-operacyjnym. W związku z tym w okresie planowania użycia korpusu w lądowej operacji obronnej pożądane jest ustalić priorytety (zadania) na których celowo jest koncentrować działania lotnictwa uderzeniowego. Z dokonanych analiz wynika, że mogą one być różne w poszczególnych etapach lądowej obrony strategicznej i w znacznej mierze są determinowane generalnymi celami prowadzenia tej obrony i rozwojem sytuacji bojowej. Najczęściej jednak wskazane jest przewidywanie następującego wykorzystania dysponowanego wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego:

- do walki o wywalczenie panowania w powietrzu - 15-25%;
- do izolowania rejonu działań bojowych - 30-40%;
- do wsparcia ogniowego wojsk lądowych - 35-55%;
- do wykonywania innych zadań - do 10%.

Z kolei wysiłek śmigłowców bojowych celowo jest wykorzystać w 80-90% do wsparcia ogniowego wojsk i w 10-20% do zwalczania śmigłowców przeciwnika w powietrzu i wykonywania innych zadań.

Użyteczność wydzielonego wysiłku Korpusu Lotniczego do działań w lądowej operacji obronnej w dużej mierze uzależniona jest od ustalenia sposobów użycia lotnictwa, w tym jego wykorzystania według planów szczebla strategicznego i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

Jak już zaznaczono wcześniej po wykonaniu zadań w powietrznej operacji obronnej lub niemal równocześnie z użyciem lotnictwa w tej operacji, w której korpus prowadzi działania z zasady według

planu Naczelnego Wodza, Siły Zbrojne RP będą prowadziły lądową, a niekiedy także i morską operację obronną.

Cechą charakterystyczną takiej sytuacji operacyjnej będzie posiadanie przez przeciwnika inicjatywy oraz przewagi na ziemi, morzu i w powietrzu, a także równoczesne prowadzenie operacji obronnych na bardzo szerokim froncie (na kierunku lądowym i Morzu Bałtyckim). Wymaga to od Korpusu Lotniczego realizowania zadań w całym pasie lądowej obrony strategicznej i na rzecz Marynarki Wojennej (wojsk broniących wybrzeża). Równomierne działania korpusu na kierunku lądowym i na morzu doprowadzą jednak do rozproszenia wysiłku lotnictwa, a w rezultacie do osiągnięcia niewspółmiernie małych, w stosunku do oczekiwań i potrzeb, wyników jego działań. Aby nie doprowadzić do tak nieracjonalnego użycia lotnictwa, sprzyjającego w sumie działaniom zaczepnym przeciwnika, wskazane jest koncentrowanie wysiłków Korpusu Lotniczego na głównym kierunku uderzenia jego zgrupowań lądowych. Celowość takiego użycia lotnictwa znalazła pełne potwierdzenie w operacjach obronnych prowadzonych w drugiej wojnie światowej, w których ześrodkowywanie działań lotnictwa na głównych kierunkach uderzeń przeciwnika osiągało 60-70%, a niekiedy nawet 80-90% wszystkich sił lotnictwa broniących się wojsk.

Potrzeba koncentrowania wysiłku Korpusu Lotniczego na najważniejszym kierunku, zadaniach i obiektach nie może oznaczać ograniczania działań lotnictwa tylko do rejonu głównego wysiłku lądowej operacji obronnej. Musi ono bowiem niemal równocześnie prowadzić działania w strefie operacyjnej (strategicznej) i na innych (ważniejszych) odcinkach obrony, a także na morzu - poprzez przenoszenie wysiłku z jednego kierunku na drugi i okazywanie skutecznego wsparcia związkom operacyjnym wojsk lądowych

na dowolnym (najbardziej zagrożonym) odcinku. Można to osiągnąć w wyniku kolejnego zesrodkowywania wysiłków i umiejętnego manewrowania działaniami lotnictwa, co w znacznej mierze pozwala równoważyć niedostatek jego sił w stosunku do realnych potrzeb wojsk lądowych. A niedostatek ten może być bardzo znaczący, gdyż stosunkowo niewielkie siły lotnictwa będą już znacznie osłabione po działaniach w powietrznej operacji obronnej.

Takie użycie Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej jest możliwe wówczas, gdy będzie duża centralizacja jego wykorzystania. Wskazuje to na potrzebę utrzymywania w dyspozycji Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP zdecydowanej większości wysiłku (sił) korpusu.

Z analizy celowości działań lotnictwa według decyzji różnych decydentów, a także z oceny składu bojowego korpusu, rodzajów jego zadań i warunków ich wykonania wynika jednak potrzeba różnej centralizacji użycia rodzajów lotnictwa w lądowej operacji obronnej.

Jeśli chodzi o lotnictwo myśliwsko-bombowe to niewielki jego skład w konfrontacji z bardzo dużym zakresem zadań wykonywanych zarówno w strefie operacyjnej (strategicznej), jak i w całym pasie obrony wskazuje na celowość jego wykorzystania przede wszystkim zgodnie z planami i decyzjami Naczelnego Wodza. Ze wstępnych ocen wynika, że pożądane jest dążenie, by w lądowej operacji obronnej szczebel strategiczny decydował o wykorzystaniu 80-90% wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego wydzielonego do działań w tej operacji. Przy tym w działaniach defensywnych operacji centralizacja użycia powinna być większa i może wynosić 90%, zaś w czasie realizacji zwrotu zaczepnego (przeciw-uderzenia) może być nieco mniejsza (80%). Pozostałym wysiłkiem lotnic-

twa myśliwsko- bombowego (tj. 10-20%), wykorzystywanym w lądowej operacji obronnej, mogą więc dysponować dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych. Będzie to jednak wysiłek niewielki, a potrzeby korpusów prowadzących operacje obronne (zaczepne) w zakresie wsparcia ogniowego są bardzo duże. Częściowo ten brak wsparcia powinny więc zrekompensować śmigłowce bojowe, zwłaszcza w zakresie wsparcia bezpośredniego.

W związku z tym wskazane jest, by Naczelny Wódz zgodnie z własnymi decyzjami wykorzystywał nie więcej niż 40-50% wysiłku śmigłowców bojowych, zaś dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych - pozostałymi 50-60%. Przy czym w działaniach obronnych na szczeblu centralnym celowo jest decydować o wykorzystaniu 50% wysiłku śmigłowców, a w czasie przeciwuderzenia o 40% tego wysiłku.

Jeszcze mniejsza centralizacja użycia na szczeblu strategicznym wskazana jest wobec śmigłowców przystosowanych do minowania. Mają one bowiem wykonywać zadania przede wszystkim w bezpośrednim interesie związków taktycznych (oddziałów) wojsk lądowych. Dlatego wiele przemawia za tym, aby Naczelny Wódz wykorzystywał około 30% wysiłku śmigłowców z urządzeniami PLATAN w działaniach obronnych i 20% tego wysiłku w czasie przeciwuderzenia. Pozostały wysiłek (70-80%) tych śmigłowców byłby więc oddawany do dyspozycji dowódców związków wojsk lądowych na korpusne operacje obronne i zaczepne, wchodzące w skład lądowej obrony strategicznej.

Natomiast śmigłowce transportowe, zorganizowane obecnie tylko w jeden oddział, muszą wykonywać zadania przewozowe zarówno w całym pasie obrony (zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza), jak i na korzyść broniących się i przeciwuderzających korpusów wojsk

lądowych. Zakres ich angażowania do przewozów realizowanych w interesie całej operacji obronnej, w tym także na rzecz sił powietrznych, będzie bardzo duży. W związku z tym celowo jest, by szczebel strategiczny dysponował 60% wysiłku śmigłowców transportowych w działaniach defensywnych i 50% tego wysiłku w czasie wykonywania przeciwuderzenia. Wszyscy dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych mogliby więc wykorzystywać zgodnie z własnymi planami 40-50% wysiłku śmigłowców transportowych wydzielonych do wykorzystania w lądowej operacji obronnej.

Pozostałe rodzaje lotnictwa ze składu korpusu, tj. lotnictwo rozpoznawcze i lotnictwo (samoloty) transportowe, a także lotnictwo WRE (gdyby było w strukturze korpusu), mają do realizacji tak szeroki zakres zadań o znaczeniu operacyjnym i strategicznym, że z uwagi na ich niewielką ilość pożądana jest w całości wykorzystywać je zgodnie z decyzjami i planami Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP. Natomiast potrzeby związków operacyjnych wojsk lądowych w zakresie rozpoznania, WRE i przewozów powietrznych mogą być uwzględnione w odpowiednich planach, sporządzanych na szczeblu strategicznym.

Powyższe propozycje świadczą o celowości różnej skali centralizacji użycia rodzajów lotnictwa na szczeblu Naczelnego Dowództwa, a także o pożądanym tendencjach w zakresie przekazywania do dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych odpowiednich wysiłków samolotów i śmigłowców różnego przeznaczenia, w celu ich wykorzystywania bezpośrednio w interesie broniących się i przeciwuderzających związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych.

Podkreślenia wymaga, że każda klasyczna lądowa operacja obronna, najogólniej ujmując, ma wyraźnie różniące się swą istotą dwie części:

- część obronna, realizowaną w wyniku walk i bitew prowadzonych w taktycznej i operacyjnej strefie obrony oraz na rubieży ostatecznego oporu;
- część zaczepną, rozumianą jako przeciwuderzenie strategiczne.

Część pierwsza (obronna) realizowana z reguły przez związki operacyjne wojsk lądowych ugrupowane w pierwszym, a niekiedy i w drugim rzucie jest najważniejszą w lądowej operacji obronnej. W czasie jej trwania, dłuższym z reguły niż części drugiej, trzeba bowiem pobić przeważające siły przeciwnika, powstrzymać ich natarcie i stworzyć warunki do wykonania decydującego zwrotu zaczepnego. W związku z tym istnieje celowość, aby w okresie operacji związków pierwszego rzutu i działań defensywnych wykorzystywać większość (około 60-70%) wysiłku Korpusu Lotniczego wydzielonego do użycia w lądowej operacji obronnej. Pozostały wysiłek lotnictwa (około 30 - 40%) wykorzystywany więc będzie w czasie wykonywania przeciwuderzenia, mającego na celu wyparcie przeciwnika z terytorium RP lub stworzenie warunków do przeprowadzenia przeciwnatarcia.

Na uwagę zasługuje ponadto konieczność zapewnienia lotnictwu wykonywania zadań przede wszystkim w najważniejszych rejonach (obszarach) prowadzenia bitew obronnych i zaczepnych. Wyrazić to można m.in. w wyniku koncentrowania działań lotnictwa na głównych kierunkach obrony i przeciwuderzenia. Wskazuje to na potrzebę przydzielania związkom operacyjnym wojsk lądowych, prowadzącym operację obronną na głównym wysiłku obrony strategicznej i wykonującym zadania na głównym kierunku przeciwuderzenia, wię-

kszości wysiłku lotnictwa (60-70%) oddawanego przez Naczelnego Wodza do wykorzystania przez wszystkich dowódców korpusów zmechanizowanych.

Korpusy prowadzące operacje na mniej znaczących (pomocniczych) kierunkach lądowej operacji obronnej muszą się więc liczyć ze znacznie mniejszym wsparciem lotniczym, realizowanym według ich planów. Rozwiązanie takie, będące świadomym (zamierzonym) ryzykiem decyzyjnym, gwarantuje jednak zesrodkowywanie wysiłków i działań lotnictwa na decydujących o przebiegu i losach lądowej operacji obronnej kierunkach (rejonach).

Zaprezentowane koncepcje dotyczące podziałów wysiłków Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej, a także wykorzystywania rodzajów lotnictwa zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych można zestawić tabelarycznie. Ułatwi to praktyczne posługiwanie się wieloma współczynnikami w razie potrzeby kalkulowania wysiłków lotnictwa w lądowej obronie strategicznej i w korpusnych operacjach obronnych (zaczepnych). Procentowe podziały wysiłku rodzajów lotnictwa Korpusu Lotniczego zgodne z przedstawionymi propozycjami, zostały zobrazowane w tabeli 3.

Wskazane w tabeli generalne założenia dotyczące podziału wysiłków lotnictwa w lądowej operacji obronnej, chociaż odzwierciedlają pożądane rozwiązania, należy jednak traktować jako orientacyjne. Konkretnie uwarunkowania i rzeczywista sytuacja operacyjna mogą bowiem wpływać na różny przebieg lądowej operacji obronnej i nieco inne niż wykazane propozycje podziału wysiłków lotnictwa. Na przykład w lokalnym konflikcie zbrojnym część defensywna operacji może być w miarę krótka, natomiast przeciwuderzenie znacznie dłuższe, zwłaszcza gdy przeciwnik dysponuje

Tabela 3

 Procentowy podział wysiłków rodzajów lotnictwa w lądowej
 operacji obronnej

Wykorzystanie wysiłku		Rodzaje lotnictwa				IR s-ty transp.
		LMB	SB	ST	S-ce do minow.	
W lądowej ope- racji obronnej	Wg decyzji NW SZ RP	80-90	40-50	50-60	20-30	100
	Wg decyzji dowódców KZ	10-20	50-60	40-50	70-80	-
W działaniach defensywnych 60-70 %, z czego:	Wg decyzji NW SZ RP	90	50	60	30	60-70
	Wg decyzji dowódców KZ	10	50	40	70	-
	W tym:	KZ na głównym wysiłku obrony	60-70	60-70	60-70	60-70
		Pozostałym KZ	30-40	30-40	30-40	-
W działaniach ofensywnych (w przeciw- uderzeniu) 30-40% z czego:	Wg decyzji NW SZ RP	80	40	50	20	30-40
	Wg decyzji dowódców KZ	20	60	50	80	-
	W tym:	KZ na głównym kierunku przeciw- uderzenia	60-70	60-70	60-70	60-70
		Pozostałym KZ	30-40	30-40	30-40	-

jeszcze silnymi odwodami operacyjnymi, które będą pogłębiały obronę na kolejnych rubieżach. Taki wariant przebiegu operacji sprawi, że na działania zaczepne celowo będzie wydzielać większość wysiłku lotnictwa (60-70%), a w okresie prowadzenia obrony wykorzystywać wysiłek mniejszy (30-40%).

Z kolei w lądowej operacji obronnej realizowanej przeciwko zdecydowanie silniejszemu przeciwnikowi cele przeciwuderzenia mogą być bardzo ograniczone, jak np. blokowanie określonego odvodu operacyjnego (strategicznego) celem pogłębienia (zorganizowania) obrony przez pozostałe siły na rubieży ostatecznego oporu. W założonej sytuacji przeciwuderzenie może być krótkotrwałe, zaś podstawowym zadaniem operacji będzie powstrzymanie i rozbijanie wojsk przeciwnika na kolejnych rubieżach obrony. W działaniach defensywnych wskazane będzie zatem wykorzystywanie 70-80% dysponowanego wysiłku lotnictwa, a w czasie zwrotu zaczepnego nie więcej niż 20-30% wysiłku.

W każdej sytuacji operacyjnej niezbędne są więc szczegółowe oceny dotyczące przewidywanych działań przeciwnika i wojsk własnych oraz - stosownie do zamiaru prowadzenia lądowej operacji obronnej - dokonywanie odpowiednich podziałów wysiłków lotnictwa na części (etapy) operacji, a także na jego użycie według decyzji Naczelnego Wodza i zgodnie z planami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

W tym kontekście wymaga przeanalizowania rzeczywista (możliwa) wielkość wysiłków lotnictwa, jaka może być wykorzystywana w korpusnych działaniach operacyjnych zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych.

Jeśli bowiem do dalszych ustaleń przyjmujemy procentowe podziały wysiłków lotnictwa zawarte w tabeli 3, a także ujęte

wcześniej przykładowe wysiłki lotnictwa w lądowej operacji obronnej^{1/}, to wówczas można tabelarycznie zestawzić przewidywane wykorzystanie wielkości sił lotnictwa przez szczebel strategiczny (Naczelne Dowództwo Sił Zbrojnych RP) i operacyjny (dowódców KZ). Zostało to zobrazowane w tabeli 4.

Z treści tabeli wynika, że dla wszystkich KZ prowadzących działania defensywne (korpusne operacje obronne) Naczelny Wódz może rozdysponować: 50-60 s/l LMB, 150-175 s/l SB, 140-160 s/l ST oraz 140-160 s/l śmigłowców z urządzeniami PLATAN. Z wysiłku tego korpus prowadzący operację na głównym kierunku uderzenia przeciwnika może otrzymać 60-70%, czyli 30-40 s/l LMB, 90-120 s/l SB, 80-110 s/l ST oraz 80-110 s/l śmigłowców do minowania. Oznacza to, że korpus prowadzący operację na głównym wysiłku obrony może wykorzystywać według własnego planu wysiłek ekwiwalentny etatowym siłom 1-1,5 p/l LMB, 6-8 e/l SB, 3-4 p/l ST i 9-10 e/l śmigłowców z urządzeniami PLATAN. Natomiast dla pozostałych KZ (np. dwóch) prowadzących operacje obronne na kierunkach pomocniczych Naczelny Wódz może łącznie wydzielić wysiłek ekwiwalentny 2 e/l LMB, 4 e/l SB, 2 p/l ST i 5 e/l śmigłowców do minowania. Zbliżone do powyższych wysiłki oddziałów (pododdziałów) lotnictwa mogą być wyznaczane przez Naczelnego Wodza do wykorzystania przez korpusy w czasie wykonywania przeciwuderzenia strategicznego. Podobne będą również proporcje między wysiłkiem dysponowanym przez KZ wykonujący zadanie na głównym kierunku uderzenia a wysiłkami pozostałych korpusów, które będą prowadziły operacje na kierunkach pomocniczych.

^{1/} 15 wylotów LMB i LR oraz 25 wylotów LT i LWL, co po uwzględnieniu strat w powietrznej operacji obronnej i przykładowych współczynników zapewniało: 870 s/l LMB, 240 s/l LR, 500 s/l SB, 580 s/l ST, 170 s/l s-tów transportowych oraz 330 s/l śmigłowców przystosowanych do minowania.

Tabela 4

Podział wysiłków rodzajów lotnictwa w lądowej operacji obronnej

Wykorzystanie wysiłku		Rodzaje lotnictwa					LT
		I MB	S B	ST	S-ce do minowania	LR	
Ogólny wysiłek na operację (s/l, s/l), z czego:		870	500	580	330	240	170
Do działań wg planów:	Naczelnego Wodza	700-780	200-250	290-350	60-100	240	170
	Dowódców wszystkich ZO wojsk lądowych	90-170	250-300	230-290	230-270	-	-
W działaniach defensywnych -	Ogółem w działaniach defensywnych, z czego:	520-610	300-350	350-400	200-230	140-170	100-120
	Wg. decyzji Naczelnego Wodza	470-550	150-175	210-240	60-70	140-170	100-120
	Wg. decyzji dowódców KZ	50-60	150-175	140-160	140-160	-	-
60-70%	W KZ na głównym wysiłku obrony	30-40	90-120	80-110	80-110	-	-
	tym: Pozostałym KZ	20	55-60	50-60	50-60	-	-
	Ogółem w działaniach ofensywnych, z czego:	260-350	150-200	180-230	100-130	70-100	50-70
W działaniach ofensywnych	Wg. decyzji Naczelnego Wodza	210-280	60-80	90-115	20-25	70-100	50-70
(w przeciw-uderzeniu)	Wg. decyzji dowódców KZ	50-70	90-120	90-115	80-105	-	-
30-40%	W KZ na głównym kierunku przeciwdzierzenia	30-50	55-85	55-80	50-75	-	-
	tym: Pozostałym KZ	20	35	35	30	-	-

Z przytoczonych możliwych wysiłków lotnictwa, jakie mogą wykorzystywać związki operacyjne w działaniach operacyjnych wynika, że jedynie korpusy realizujące główne zadania lądowej operacji obronnej będą dysponowały dość dużym wysiłkiem lotnictwa wojsk lądowych. Natomiast wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego, wydzielany nawet dla tych korpusów, będzie bardzo niewielki.

W operacji korpusu trwającej przykładowo kilka dni, KZ na głównym wysiłku obrony (kierunku przeciwuderzenia) będzie mógł bowiem wykorzystywać przeciętnie nie więcej niż 0,5-1 e/l lotnictwa myśliwsko-bombowego na dobę. Taki lub nawet niewiele większy wysiłek spowoduje, że zgodnie z decyzjami dowódcy KZ lotnictwo myśliwsko-bombowe powinno niszczyć tylko najgroźniejsze obiekty przeciwnika, zwłaszcza manewrowe, a przede wszystkim śmigłowce przeciwpancerne na lądowiskach, naziemne elementy broni precyzyjnego rażenia i SD szczebla operacyjno-taktycznego.

Jeszcze bardziej skomplikowana sytuacja dotyczy korpusów prowadzących operacje na kierunkach pomocniczych. Możliwy wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego, jakim korpus może dysponować w swojej operacji (1-2 e/l) jest wręcz symboliczny i nie zapewnia zaspokojenia nawet najbardziej niezbędnych potrzeb broniących się (przeciwuderzających) wojsk w zakresie ogniowego wsparcia.

Z powyższych wniosków wynika, że w razie wydzielenia niezbyt dużego wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego do działań w lądowej operacji obronnej istnieje celowość przekazywania jego części do wykorzystywania z zasady tylko przez dowódców KZ, prowadzących operacje korpusne na głównych kierunkach działania wojsk lądowych. Natomiast korpusom wykonującym zadania na kierunkach pomocniczych pożądane jest wydzielać odpowiedni wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego z reguły wyłącznie wtedy, kiedy w całej

lądowej operacji obronnej będzie ono realizowało działania wysiłkiem dużym (np. 20 wylotów i więcej).

Zmniejszenie stopnia centralizacji użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego przez Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP (z 80-90% jak wskazano w tabeli 3 do np. 60-70%) w celu zwiększenia wysiłków możliwych do wykorzystania przez korpusy, w tym także przez KZ prowadzące operacje na kierunkach pomocniczych, nie będzie rozwiązaniem korzystnym. Może to bowiem m.in. doprowadzać do rozpraszania działań lotnictwa myśliwsko-bombowego i znacznego ograniczania jego możliwości w zakresie realizowania najistotniejszych zadań w strefie operacyjnej (strategicznej).

Natomiast pełna (stuprocentowa) centralizacja wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego na szczeblu strategicznym spowoduje z kolei znaczne absorbowanie najwyższego sztabu działalnością lotnictwa w strefie taktycznej, co także nie będzie rozwiązaniem pozytywnym.

Rekapituluując należy przyjąć, że najczęściej - z uwagi na niezbyt duży wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego w lądowej operacji obronnej - celowo jest wydzielać określony jego wysiłek tylko korpusom prowadzącym działania na głównych kierunkach operacji. Natomiast użycie lotnictwa myśliwsko-bombowego na rzecz pozostałych korpusów pożądanym jest realizować zgodnie z ich zapotrzebowaniami składanymi do Naczelnego Dowództwa i ze wskazaniem obiektów uderzeń przez dowódców KZ. Rozwiązanie takie, zachowując tradycyjną zasadę centralizacji dowodzenia lotnictwem myśliwsko-bombowym w ręku Naczelnego Wodza, włącza do kierowania nim także dowódców korpusów. Umożliwia ono, stosownie do możliwości i celowości użycia lotnictwa oraz decyzji szczebla strategicznego, uwzględnianie bieżących potrzeb broniących się lub

przeciwuderzających KZ, co może przynieść bardzo pozytywne rezultaty. Podobne rozwiązanie może być stosowane również w odniesieniu do korpusów prowadzących operacje na kierunkach głównych, jeśli wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego jakim one dysponują jest niewystarczający i doraźnie będzie istniała potrzeba dodatkowego lotniczego wsparcia, realizowanego na uzupełniające zapotrzebowanie.

Proponowana modyfikacja zasady użycia lotnictwa uderzeniowego znajduje również swoje potwierdzenie historyczne. Otóż w czasie drugiej wojny światowej związki operacyjne (operacyjno-taktyczne) wojsk lądowych odpierające ataki przeciwnika lub wykonujące przeciwuderzenie zgłaszały do swoich przełożonych część obiektów, niemożliwych do zwalczania własnymi środkami ogniowymi, w celu ich niszczenia przez lotnictwo. W sytuacjach tych lotnictwo, realizując działania według planów wyższych przełożonych, zwalczało również obiekty wskazywane przez dowódców związków operacyjnych (operacyjno-taktycznych) wojsk lądowych.

Zwraca jednak uwagę, że w prezentowanych rozwiązaniach dotyczących użycia lotnictwa w lądowej operacji obronnej szczebel strategiczny (Naczelne Dowództwo Sił Zbrojnych RP) będzie decydował o działaniach różnych rodzajów sił lotniczych, wykonujących zarówno zadania o charakterze strategicznym, jak i operacyjnych oraz taktycznym. Często nie będzie to korzystne dla przebiegu lądowej obrony strategicznej, gdyż zmusza Naczelnego Wodza do rozwiązywania problemów leżących w kompetencjach niższych szczebli dowodzenia.

W związku z tym, być może najbardziej celowa byłaby taka koncepcja użycia Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej, w której Naczelny Wódz zajmowałby się wyłącznie zadaniami lotnic-

stwa o charakterze strategicznym. Natomiast zadania lotnictwa o charakterze operacyjnym i taktycznym, realizowane na korzyść związków operacyjnych wojsk lądowych, zwłaszcza tych, które prowadzą działania na kierunkach pomocniczych, powierzył do decydowania dowódcy Korpusu Lotniczego^{1/}. Wykorzystywałby on wówczas wysiłek z odwodu i przewidziany do działań na korzyść związków prowadzących operacje na kierunkach pomocniczych zgodnie z własnymi decyzjami, zgodnymi oczywiście z ogólnymi celami kampanii strategicznej i zatwierdzonymi koncepcjami użycia lotnictwa w lądowej operacji obronnej.

Zwiększone kompetencje dowódcy KL w zakresie użycia lotnictwa w działaniach operacyjnych wojsk lądowych sprzyjałyby ukształtowaniu się stref odpowiedzialności (zainteresowań) między różnymi szczeblami dowodzenia. Trzeba jednak podkreślić, że przy takim rozwiązaniu dowódca KL powinien systematycznie meldować do Naczelnego Dowództwa o działaniach lotnictwa w interesie związków operacyjnych wojsk lądowych.

Przedstawione propozycje dotyczące koncepcji podziałów wysiłków lotnictwa i jego wykorzystania w lądowej obronie strategicznej są wymuszone systematycznie malejącą ilością samolotów myśliwsko-bombowych i rozpoznawczych, brakiem w Korpusie Lotniczym lotnictwa szturmowego i podporządkowaniem większości lotnictwa wojsk lądowych (śmigłowców) siłom powietrznym. Przewidywane

^{1/} Korpus Lotniczy rozwija bowiem przy SD związków operacyjnych wojsk lądowych swoje ekspozytury - ośrodki dowodzenia lotnictwem - przeznaczone m.in. do planowania użycia lotnictwa w interesie tych związków, składania zapotrzebowań na wsparcie lotnicze, a także dowodzenia lotnictwem prowadzącym działania na rzecz wojsk lądowych. Trzeba przy tym nadmienić, że najkorzystniejsze rozwiązanie mogłoby polegać na zorganizowaniu SD, z którego odbywałoby się dowodzenie kilkoma KZ prowadzącymi operacje obronne. Przy takim SD celowo byłoby rozwijać SD KL i wówczas decyzje o użyciu lotnictwa podejmowałby - w imieniu Naczelnego Wodza - jego zastępca (na propozycję dowódcy KL).

zmiany w składach, strukturach i podporządkowaniach rodzajów lotnictwa spowodują niewątpliwe korekty w tych koncepcjach.

Jak już sygnalizowano wkrótce przewiduje się ponowne uzbrojenie około 30 śmigłowców Mi-2. W rezultacie, zachowując dotychczasowe podporządkowanie (pśb w składzie KL) i koncepcje użycia lotnictwa, wielkość wysiłku śmigłowców bojowych, oddawanych do dyspozycji dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, wzrosnie o około 100%. W wyniku tego dowódcy związków, które będą prowadziły działania operacyjne na kierunkach głównych, mogą otrzymać około 12-16 e/l śmigłowców bojowych, zaś na kierunkach pomocniczych będzie można wykorzystać do 8 e/l śmigłowców uderzeniowych.

Jeśli przy tym będą nadal utrzymywane dwa pułki śmigłowców bojowych w siłach powietrznych, to już obecnie (przy zwiększonej liczbie śmigłowców uderzeniowych do ok.60) pożądana jest częściowa korekta koncepcji ich użycia w działaniach bojowych. Wiele bowiem przesłanek operacyjnych i pragmatycznych wskazuje na celowość wykorzystania jednego pułku w całym obszarze lądowej obrony strategicznej, w tym także do wsparcia związków prowadzących działania na kierunkach pomocniczych. Natomiast drugi pułk śmigłowców bojowych celowo byłoby podporządkować dowódcy związku operacyjnego, który wykonuje zadania główne w określonym etapie lądowej operacji obronnej.

Przy takim rozwiązaniu związek operacyjny prowadzący działania na głównym wysiłku obrony (kierunku przeciwuuderzenia) mógłby liczyć na dość intensywne użycie śmigłowców (około 2-3 wyloty pułku w każdym dniu operacji), wykorzystywanych do wsparcia ogniowego oddziałów i ZT pierwszego rzutu, zwalczania (wspierania)

desantów, niszczenia w powietrzu śmigłowców uzbrojonych przeciwnika oraz minowania narzutowego.

W razie zaś zorganizowania uzbrajanych śmigłowców Mi-2 w trzeci pułk, najkorzystniejszym rozwiązaniem byłoby operacyjne podporządkowanie poszczególnych pułków śmigłowców bojowych odpowiednim (trzem) związkom operacyjnym wojsk lądowych. Śmigłowce bojowe prowadziłyby wówczas działania zgodnie z decyzjami dowódców KZ, co nie wyklucza możliwości ich okresowego wykorzystania - jeśli zajdzie taka potrzeba - przez szczebel strategiczny, w celu masowania uderzeń na decydującym kierunku (odcinku obrony lub przeciwuderzenia).

W niedługim czasie należy jednak oczekiwać etatowego włączenia lotnictwa wojsk lądowych do związków operacyjnych wojsk lądowych i intensywnego zwiększania liczby różnorodnych śmigłowców. W Korpusie Lotniczym pozostanie zaś lotnictwo myśliwsko-bombowe (i ewentualnie szturmowe), rozpoznawcze i być może transportowe. Takie usytuowanie i składy bojowe lotnictwa sprawiają, że ukształtuje się nowa koncepcja jego użycia w lądowej obronie strategicznej.

Jeśli chodzi o lotnictwo wojsk lądowych, to wstępne prognozy wskazują, że w przyszłości każdy związek operacyjny wojsk lądowych będzie posiadał pułk wyposażony w eskadry śmigłowców: uderzeniowych, wsparcia bojowego (transportowo-bojowych) i specjalnych (wielozadaniowych). Dodatkowo Krakowski OW będzie dysponował brygadą, która może mieć eskadry samolotów i śmigłowców transportowych oraz śmigłowców wielozadaniowych. Ponadto można oczekiwać, że związki operacyjne wojsk lądowych będą miały pododdziały samolotów bezpilotowych różnego przeznaczenia, a związki taktyczne własne eskadry śmigłowców wielozadaniowych.

Docelowe składy i wyposażenie związków operacyjnych i taktycznych wojsk lądowych w śmigłowce może być jeszcze bardziej różnorodne, gdyż potrzeby działań powietrzno-lądowych będą powodowały coraz większe nasycenie wojsk śmigłowcami oraz bardzo dynamiczny rozwój lotnictwa wojsk lądowych.

Przy takim składzie bojowym etatowego lotnictwa związki operacyjne wojsk lądowych uzyskają nie tylko autonomię w zakresie przewozów, bezpośredniego wsparcia ogniowego ZT i oddziałów, minowania, zdymania czy też prowadzenia rozpoznania powietrznego i wykonywania innych zadań w pobliżu rubieży styczności bojowej wojsk, lecz także możliwość intensywnych działań śmigłowców zgodnie z decyzjami dowódców ogólnowojskowych.

W prognozowanych rozwiązaniach wysilek lotnictwa ze składu związków operacyjnych wojsk lądowych ustalałby nadal Naczelny Wódz, lecz byłby on znacznie większy niż obecnie. Ze wstępnych kalkulacji wynika bowiem, że w każdym dniu lądowej obrony strategicznej dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych mogliby wykorzystywać - zgodnie z własnymi planami - średnio około 2,5 - 3,5 wylotów śmigłowców uderzeniowych, wsparcia bojowego i transportowych oraz 4-6 wylotów śmigłowców specjalnych (wielozadaniowych).

Korpus Lotniczy, po wyłączeniu z jego składu lotnictwa wojsk lądowych, realizował będzie nadal zadania nie tylko o charakterze strategicznym i operacyjnym, ale także i taktyczno-operacyjnym (wsparcie ogniowe wojsk lądowych przez lotnictwo myśliwsko-bombowe). Stopień centralizacji użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego na szczeblu strategicznym (tj. 80-90% wysiłku wykorzystawanego zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza) prawdopodobnie nie ulegnie zmianom. Istotnej weryfikacji tych zasad można oczekiwać

dopiero po wyposażeniu Korpusu Lotniczego w lekkie samoloty myśliwsko-bombowe (szturmowe), przeznaczone przede wszystkim do zwalczania wojsk i obiektów w strefie taktycznej i bliższej operacyjnej. Wówczas w zakresie użycia Korpusu Lotniczego w lądowej obronie strategicznej mogą ukształtować się następujące zasady:

- lotnictwo myśliwsko - bombowe, a także lotnictwo rozpoznawcze powinno być wykorzystywane w całości (100% wysiłku) przez szczebel strategiczny;
- lotnictwo szturmowe większością możliwego wysiłku (około 60 - 70%) powinno wykonywać zadania zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych; częścią zaś sił (około 30-40% wysiłku) będzie zwalczało system OP i wykonywało inne zadania według planu dowódcy Korpusu Lotniczego.

W warunkach przewidywanych zmian w składach bojowych oraz w rozwiązaniach strukturalnych i koncepcyjnych dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych dysponowałyby więc dużym wysiłkiem lotnictwa własnego (śmigłowców) i z Korpusu Lotniczego (szturmowego); zapewniłoby to intensywne wykorzystanie lotnictwa w całym obszarze zainteresowania (odpowiedzialności) związków operacyjnych wojsk lądowych (tj. w strefie taktyczno-operacyjnej i w głębi ugrupowania wojsk własnych), do wykonywania szerokiej gamy zadań ogniowych, rozpoznawczych, transportowych i innych.

Natomiast Naczelny Wódz mógłby wówczas koncentrować swoją uwagę przede wszystkim na wykorzystaniu lotnictwa rozpoznawczego i myśliwsko-bombowego z Korpusu Lotniczego w celu prowadzenia rozpoznania operacyjnego, walki o wywalczenie panowania w powietrzu, ogólnego (pośredniego) wsparcia ogniowego wojsk lądowych i izolowania obszaru operacji (zwalczania odwodów operacyjnych i strategicznych).

W rezultacie w zakresie użycia lotnictwa ukształtowałyby się rejon (obszary) odpowiedzialności:

- strategiczny i operacyjny będący domeną Naczelnego Wodza; działalność Korpusu Lotniczego w tym rejonie miałaby na celu przede wszystkim osłabienie potencjału militarnego i infrastruktury państwowej przeciwnika oraz tworzenie dogodnych warunków do działań związków operacyjnych wojsk lądowych;
- operacyjno-taktyczny (do głębokości około 100-150 km od rubieży styczności bojowej wojsk), w którym lotnictwo prowadziłyby działania zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, zwłaszcza w celu wywalczenia przewagi ogniowej oraz wsparcia ZT i oddziałów pierwszego rzutu.

Przedstawione koncepcje dotyczące składów bojowych, podziałów wysiłków i działań lotnictwa w lądowej obronie strategicznej mogą ulegać zmianie, stosownie do weryfikowania struktur lotnictwa, wyposażenia go w nowe typy samolotów i śmigłowców oraz korygowania jego użycia w systemie obrony RP.

Bez względu jednak na przyjęte ostatecznie rozwiązania ustalany przez Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP, na wniosek dowódcy WLOP, wysiłek lotnictwa do wykorzystania zgodnie z planami i decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych przekazywany jest do nich w dyrektywie operacyjnej. Dowódcy związków operacyjnych w każdym dniu operacji są również informowani o działaniach Korpusu Lotniczego, wykonywanych według decyzji szczebla strategicznego, w interesie osiągnięcia celów całej operacji obronnej i zadaniach realizowanych pośrednio lub bezpośrednio na rzecz operacji korpuśnych.

Dowódca WLOP wysiłek KL na lądową operację obronną (jej część), a także jego podział na etapy i wielkości wysiłków wyko-

rzystywanych według planów Naczelnego Wodza i dowództw związków operacyjnych wojsk lądowych przekazuje w rozkazie operacyjnym do Korpusu Lotniczego. Jednocześnie ustala również zadania (działania) korpusu w operacji lub, co jest bardziej zasadne, jej części (etapie). Wiele bowiem przesłanek wskazuje na celowość sukcesywnego precyzowania zadań Korpusowi Lotniczemu. Podstawowe z nich to przede wszystkim: zmienność sytuacji operacyjnej i wynikająca stąd potrzeba ciągłego korygowania planów; nie uczestniczenie dowództwa Korpusu Lotniczego w planowaniu realizowanym na szczeblu strategicznym; występowanie korpusu jako związku operacyjno-taktycznego i funkcjonowanie jego dowództwa jako pośredniego organu organizującego działania i kierującego wykonywaniem zadań, głównie krótkotrwałych (dobowych, na kilka dni). Pożądane byłoby zatem, by Korpus Lotniczy otrzymywał zadanie od dowódcy WLOP na operacje KZ pierwszego (drugiego) rzutu lub części (etap) lądowej obrony strategicznej. Na przykład najpierw na jego użycie w czasie walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony, a następnie na działania podczas przeciwdzierzenia strategicznego lub bitwy o utrzymanie ostatecznej rubieży oporu.

Ponadto w toku prowadzenia operacji dowódca WLOP stawia Korpusowi Lotniczemu zadania bojowe, które mają być wykonywane zgodnie z decyzjami i planami szczebla strategicznego w każdym dniu trwania lądowej operacji obronnej.

Dowódca Korpusu Lotniczego ustala natomiast działania lotnictwa w operacjach, realizowane w ramach sprecyzowanego przez Naczelnego Wodza wysiłku, każdorazowo precyzując siły, terminy i sposoby wykorzystania oddziałów (pododdziałów) lotnictwa zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych. Jed-

nocześnie stawia dobowe (niekiedy nawet na wylot) zadania do wykonania związkom taktycznym i samodzielny oddziałom lotnictwa.

Skoro lotnictwo ma prowadzić działania według planów różnych decydentów, to istnieje potrzeba określenia okresów lądowej obrony strategicznej, w których ma ono realizować zadania wyłącznie zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza, a także wskazania etapów, w których będzie ono wykorzystywane zarówno według planów najwyższego przełożonego, jak i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych. Rozpatrywany problem dotyczy przede wszystkim lotnictwa myśliwsko-bombowego (szturmowego), a także śmigłowców bojowych (do czasu utrzymywania pśb w składzie Korpusu Lotniczego).

Z przeprowadzonych analiz wynika, że podczas odpięcia ataku zgrupowań uderzeniowych przeciwnika i wprowadzania jego odwodów strategicznych potęgujących natarcie, ogniowego zabezpieczenia podejścia i ogniowego przygotowania ataku wojsk przechodzących do przeciwuderzenia strategicznego, a także w czasie wzbraniania forsowania szerokiej przeszkody wodnej oraz przygotowania i wsparcia forsowania wojsk własnych działania lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych prowadzone są wyłącznie według planu Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych RP. Ten swoisty monopol na użycie lotnictwa przez najwyższego przełożonego ma wiele cech dodatnich. Jest on szczególnie przydatny we wskazanych sytuacjach, wymagających zmasowanych (ześrodkowanych) uderzeń lotnictwa w ograniczonym rejonie i w stosunkowo krótkim czasie trwania większości tych okresów. Stwarza także, przez pełną centralizację dowodzenia lotnictwem i jego użycie zgodnie z planem jednego decydenta, na ogół dogodne warunki do przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy. Zapewnia ponadto kie-

rowanie lotnictwem przez najwyższego przełożonego podczas tradycyjnego lotniczego odpierania ataku i przygotowania przeciwuderzenia.

W organizowanych w tych okresach operacji w korpusach pierwszego rzutu (korpusach drugiego rzutu przechodzących do przeciwuderzenia) porażeniach ogniowych przeciwnika uwzględnia się (wkalkulowuje) działalność lotnictwa według planu szczebla strategicznego. Nie wyklucza to możliwości zgłaszania przez dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych do Naczelnego Dowództwa propozycji (prośb) dotyczących zwalczania przez lotnictwo najgroźniejszych obiektów przeciwnika, mających wpływ na początkowy okres korpuśnych operacji obronnych (zaczepnych).

W pozostałych okresach lądowej operacji obronnej pełna centralizacja wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych przestaje być celowa. W tym czasie bowiem lotnictwo realizuje wiele zadań, niekiedy - zwłaszcza jeśli chodzi o śmigłowce bojowe - na wezwanie z pola walki, w taktycznym (ogniowym) współdziałaniu z wojskami KZ. Aby więc usprawnić obieg informacji związanej z dowodzeniem i współdziałaniem pożądana jest pewna decentralizacja użycia lotnictwa, polegająca na wydzieleniu odpowiednich ich wysiłków zainteresowanym związkom operacyjnym wojsk lądowych.

W okresach tych lotnictwo powinno więc prowadzić działania z wysiłku lotów bojowych, którymi dysponują dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych oraz według planu Naczelnego Wodza.

Po włączeniu lotnictwa wojsk lądowych do wojsk lądowych sygnalizowany problem dotyczył będzie tylko lotnictwa myśliwsko-bombowego (szturmowego). Śmigłowce uderzeniowe będą bowiem wy-

korzystywane w każdej sytuacji bojowej w zasadzie wyłącznie według decyzji dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

Warunki i wymagania prowadzenia lądowej operacji obronnej wywierają również znaczący wpływ na kształtowanie się sposobów użycia i działań bojowych rodzajów lotnictwa.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe najwięcej zadań (dotyczących walki o panowanie w powietrzu i izolowania rejonu działań bojowych, a częściowo także i wsparcia ogniowego wojsk lądowych) zmuszone będzie wykonywać w strefie operacyjnej. Często jednak, ze względu na brak lotnictwa szturmowego, będzie ono zwalczało obiekty rozmieszczone również w strefie taktycznej, aby w ten sposób zapewnić sprzyjające warunki do prowadzenia działań przez siły będące w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego wojsk lądowych.

Warunki działań lotnictwa myśliwsko-bombowego spowodują konieczność wydzielenia znaczących sił do zapewnienia bezpiecznego wykonania zadań w głębi ugrupowania przeciwnika. Warunki te zmniejszą siły lotnictwa myśliwsko-bombowego wydzielane do zwalczania najgroźniejszych obiektów przeciwnika, gdyż znaczna ich część musi obezwładniać wybrane środki naziemne systemu OP, prowadzić rozpoznanie bezpośrednie, działania demonstracyjne i inne. Aby przeciwdziałać rozpraszaniu wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego wskazane jest przede wszystkim realizowanie zadań sposobem uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych. Wymagają one bowiem proporcjonalnie o wiele mniejszych sił zabezpieczających niż inne sposoby działań lotnictwa myśliwsko-bombowego.

Jednak takie użycie lotnictwa myśliwsko-bombowego utrudni, a niekiedy wręcz uniemożliwi ciągłość oddziaływania ogniowego na przeciwnika, co ma szczególne znaczenie podczas wsparcia broniących się wojsk w głębi i wykonujących przeciwuderzenia. A zatem

w tych etapach operacji należałoby, oprócz uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych, aby lotnictwo myśliwsko-bombowe prowadziło również działania urzutowane (systematyczne) jednoczesnymi i kolejnymi uderzeniami pododdziałów i oddziałów. Działania te, prowadzone zarówno według planu szczebla strategicznego, jak i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, muszą być także wszechstronnie zabezpieczone, w tym przez WRiA oraz wojska WRE i lotnictwo myśliwskie.

Lotnictwo rozpoznawcze, prowadzące działania wyłącznie według planu szczebla strategicznego, wykorzystywane będzie do rozpoznawania obiektów nie tylko o znaczeniu operacyjnym i strategicznym, ale również - ze względu na brak samolotów bezpilotowych - do rozpoznawania obiektów w strefie taktyczno-operacyjnej. Te ostatnie obiekty rozpoznawane będą z reguły bezpośrednio na rzecz związków operacyjnych wojsk lądowych, zgodnie z zapotrzebowaniami złożonymi do Naczelnego Dowództwa i zaakceptowanymi do realizacji.

Warunki działań lotnictwa w operacji obronnej nie pozostaną bez wpływu na sposoby działań lotnictwa rozpoznawczego. Trudności w zabezpieczeniu realizacji zadań, a zwłaszcza w zapewnieniu wysokiego prawdopodobieństwa pokonania systemu OP przeciwnika, wskazują na potrzebę wręcz wyeliminowania samodzielnych działań samolotów rozpoznawczych i ich par (kluczy). Wskazują one ponadto na zasadność łączenia jednoczesnych działań większości lotnictwa rozpoznawczego z uderzeniami zmasowanymi (ześrodkowanymi) lotnictwa myśliwsko-bombowego.

Ciągłość rozpoznania ułatwiać będzie z kolei łączenie lotów rozpoznawczych niewielkich grup samolotów z działaniami urzutowanymi (systematycznymi) lotnictwa myśliwsko-bombowego, które

(jak sygnalizowano wcześniej) muszą być również wszechstronnie zabezpieczone.

W niektórych sytuacjach, zwłaszcza przy braku dostatecznych wiadomości o przeciwniku w najważniejszych okresach operacji obronnej, nie można wykluczyć konieczności samodzielnego wysłania pojedynczych samolotów i par (kluczy) do prowadzenia rozpoznania powietrznego. W tych warunkach trzeba jednak dążyć do wykorzystywania rezultatów działań innych rodzajów lotnictwa i wojsk lądowych w zakresie zwalczania systemu OP przeciwnika.

Śmigłowce bojowe powinny stanowić swego rodzaju odwód przeciwpancerny szczebla strategicznego, używany w całym pasie lądowej operacji obronnej do niszczenia nacierających lub broniących się w pierwszym rzucie oddziałów (pododdziałów) pancernych i zmechanizowanych przeciwnika. W rękę zaś dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych mają być wykorzystywane do zwalczania czołgów i transporterów ze składu tych wojsk w pasach korpuśnych operacji obronnych i zaczepnych.

Z przeprowadzonej analizy potrzeb i warunków użycia śmigłowców bojowych w lądowej operacji obronnej, a także ze względu na bardzo niewielką obecnie ich liczbę wynika, że z zasady powinny one wykonywać uderzenia jednoczesne całością sił eskadry (pułku). W czasie wsparcia broniących się wojsk w głębi obrony wskazane są również działania śmigłowców z zasadzek ogniowych, a niekiedy i w postaci uderzeń kolejnych. Natomiast podczas zwalczania śmigłowców uzbrojonych i sił powietrzno-desantowych przeciwnika w powietrzu pożądane są działania małych grup śmigłowców bojowych ze stref dyżurowania w powietrzu i potęgowania ich działań przez siły dyżurujące na lądowiskach.

Po włączeniu śmigłowców bojowych do wojsk lądowych istota ich działań nie powinna ulegać zmianie. Częściej natomiast, zwłaszcza po znacznym zwiększeniu ich liczby, pożądane będzie wykorzystanie małych grup śmigłowców do ciągłego towarzyszenia brońjącym się (nacierającym) wojskom pierwszego rzutu.

Lotnictwo transportowe znaczną część zadań w zakresie przewozu wojsk, sprzętu i środków materiałowych powinno wykonywać sposobem jednoczesnych wylotów eskadr (pułku). Realizując zadania na rzecz Korpusu Lotniczego i całych sił powietrznych z reguły będzie ono wykonywało loty małymi grupami samolotów i śmigłowców.

Loty małych grup będą również charakterystyczne dla działań lotnictwa pomocniczego, zwłaszcza w czasie zadymiania i minowania.

Na wykorzystanie i sposoby użycia lotnictwa w lądowej obronie strategicznej będą miały wpływ warunki prowadzenia operacji, a zwłaszcza panowanie w powietrzu i inicjatywa operacyjna przeciwnika, znaczna szerokość pasa obrony, możliwość równoczesnego prowadzenia obrony na kilku kierunkach, rozśrodkowane ugrupowanie Korpusu Lotniczego, straty w sprzęcie bojowym i infrastrukturze lotnictwa itp. Mogą one zmusić do okresowego zwiększenia lub zmniejszenia natężenia działań bojowych, doraźnego zrezygnowania z części zadań, okresowej (przemiennej) koncentracji wysiłków lotnictwa na poszczególnych kierunkach i zadaniach, manewrowania siłami z doraźnym wykorzystaniem różnych lotnisk, rezygnacji z działań małymi grupami samolotów, wariantowego planowania działań i wykonywania wielu nieplanowanych przedsięwzięć.

Z analizy warunków prowadzenia lądowej operacji obronnej wynika ponadto konieczność posiadania przez szczebel strategiczny

w każdym dniu operacji niemal ciągłego odwodu (zwłaszcza lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego) gotowego do niezwłocznego użycia na zagrożonych kierunkach i do wykonywania nieplanowanych zadań, wynikających z rozwoju sytuacji operacyjnej. Niezbędne będzie również, by dowódca WLOP przewidywał odpowiedni wysiłek lotnictwa myśliwskiego do działań w interesie Korpusu Lotniczego. Będzie on wykorzystywany do osłony w powietrzu lotnictwa myśliwsko-bombowego, a czasami również innych rodzajów lotnictwa. Z wysiłku tego pożądane byłoby także wydzielanie sił do zwalczania w powietrzu samolotów ze składu systemów rozpoznawczo-uderzeniowych (broni precyzyjnego rażenia) i samolotów wczesnego wykrywania i naprowadzania lotnictwa przeciwnika. Zadania te będą wykonywały pułki lotnictwa myśliwskiego z Korpusów (rejonów) OP. Zakres ich działań na rzecz Korpusu Lotniczego będzie różny w poszczególnych etapach i zadaniach lądowej obrony strategicznej. Od znaczącego w najważniejszych zadaniach (działaniach) Korpusu Lotniczego do stosunkowo niewielkiego w warunkach małej aktywności użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego. W skali strategicznej wskazane jest jednak kalkulować (przewidywać), że na korzyść Korpusu Lotniczego będzie wykorzystywane średnio 1-1,5 pułkoluotu lotnictwa myśliwskiego w każdej dobie prowadzenia lądowej operacji obronnej. O taką wielkość wysiłku trzeba zatem jednocześnie zmniejszyć planowane wykorzystanie lotnictwa myśliwskiego w każdym dniu jego działań w systemie OP.

Zasady ugrupowania Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej są niemal takie same jak w innych operacjach. Związki taktyczne i oddziały (pododdziały) korpusu mają być rozmieszczone na terytorium RP. Z góry jednak należy przewidywać zwiększona

głębokość bazowania oddziałów lotnictwa i dyslokacji jednostek wsparcia logistycznego oraz zmiany w ugrupowaniu Korpusu Lotniczego. Wynikną one m.in. z potrzeby okresowego ześrodkowania wysiłków na określonym kierunku obrony oraz z wymuszonego wycofania lotnictwa w głąb kraju (pod naporem nacierających wojsk przeciwnika i uderzeń z powietrza) lub z konieczności jego manewru do przodu w ślad za przeciwuderzającymi wojskami lądowymi. Trzeba jednak założyć znaczne trudności w sprawnym i terminowym przemieszczaniu rzutów naziemnego zabezpieczenia pułków lotnictwa, spowodowane często nieplanowym ruchem wojsk lądowych po drogach. Natomiast planowane zmiany w ugrupowaniu Korpusu Lotniczego mogą być nie mniej często korygowane, chociażby ze względu na inny niż przewidywano rozwój sytuacji operacyjnej i niszczenie (minowanie) lotnisk. W rezultacie powolne (mało mobilne) typy oddziałów lotnictwa mogą ograniczać, a niekiedy wręcz uniemożliwiać, konieczne zmiany w ugrupowaniu Korpusu Lotniczego. Niezbędne więc będzie szerokie wykorzystywanie baz lotniczych (lotnisk manewru), zapewniających okresowe uniezależnienie rzutów bojowych pułków lotnictwa od ich rzutów zabezpieczenia naziemnego.

W czasie lądowej operacji obronnej dowódca Korpusu Lotniczego dowodzi podległymi siłami za pomocą rozwiniętych elementów wojennego systemu dowodzenia. Warunki prowadzenia operacji mogą spowodować wykorzystywanie stacjonarnych, polowych lub (najczęściej) kombinowanych (stacjonarnych i polowych) elementów tego systemu. Mogą one także zmusić do zorganizowania (na stałe lub okresowo) dodatkowych punktów dowodzenia, wykorzystywania odpowiednich punktów dowodzenia systemu OP, a nawet częściowej (okresowej) decentralizacji dowodzenia siłami lotnictwa działa-

jącymi na oddalonym kierunku, jak np. w obronie wybrzeża. Z zasady dążyć jednak należy do zachowania pełnej centralizacji dowodzenia korpusem, umożliwiającej szybkie skupienie wysiłku lotnictwa na zagrożonych kierunkach, manewrowanie siłami z jednego na drugi kierunek i jego racjonalne wykorzystanie.

Obronno-zaczepty charakter operacji i dynamiczne zmiany w sytuacji strategicznej wymagają precyzyjnego współdziałania Korpusu Lotniczego z wojskami lądowymi (WRiA, KZ pierwszego i drugiego rzutu, wojskami WRE, wojskami OPL), siłami OP i marynarką wojenną (na kierunku nadmorskim - w obronie wybrzeża) oraz wewnątrz ugrupowań lotniczych. Współdziałanie zewnętrzne lotnictwa z rodzajami sił zbrojnych (wojsk) organizowane jest na szczeblu strategicznym według kierunków natarcia przeciwnika oraz zadań i wariantów działań wojsk własnych w celu najbardziej efektywnego podziału zadań (obiektów) i czasu działań między współdziałającymi siłami, ustalenia sposobów wzajemnego rozpoznawania i informowania oraz określenia sposobów działań podczas wykonywania zadań w tym samym rejonie.

Z wojskami raketowymi i artylerią uzgadnia się przede wszystkim rażenie ogniowe przeciwnika w całej operacji (zakresy zadań, najistotniejsze obiekty działań, potencjały bojowe wyrażane w JOŚO i JPO) oraz w najistotniejszych okresach obrony strategicznej (w pierwszym dniu operacji, w czasie walki o utrzymanie operacyjnej i strategicznej rubieży obrony, wykonywania przeciwdzierzenia, forsowania szerokiej przeszkody wodnej itd.), prowadzenia rozpoznania powietrznego w interesie wojsk raketowych, układy (sposoby) wspólnych uderzeń na obiekty pierwszej kolejności rażenia, sygnały współdziałania, dowodzenia i inne dane.

Ze związkami operacyjnymi wojsk lądowych pierwszego i drugiego rzutu uzgodnieniu podlega przede wszystkim wykorzystanie wydzielonego im wysiłku lotnictwa, zwalczanie systemu OP i OPL przeciwnika przez WRiA, wykorzystanie WRE w interesie lotnictwa, zasady wspólnych działań lotnictwa wojsk lądowych i pododdziałów (oddziałów) lotnictwa KL, system dowodzenia lotnictwem rozwijany w ugrupowaniu wojsk lądowych, wzywanie lotnictwa do wykonania zadań na pole walki, przedsięwzięcia zapewniające bezpieczeństwo działań lotnictwa nad ugrupowaniem wojsk lądowych, sygnały i sposoby wzajemnego rozpoznania i dowodzenia oraz inne dane wynikające ze wspólnych działań lotnictwa i związków operacyjnych wojsk lądowych.

Z siłami OP uzgadnia się przede wszystkim użycie lotnictwa myśliwskiego do osłony w powietrzu lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego, działania sił OP w zakresie osłony lotnictwa na lotniskach, sposoby zapewnienia bezpieczeństwa przelotów lotnictwa przez strefy ognia wojsk raketowych, sposoby rozpoznawania przeciwnika powietrznego i powiadamiania o jego nalocie, wykorzystanie systemu dowodzenia OP do dowodzenia Korpusem Lotniczym, ratownictwo lotnicze, sygnały dowodzenia i współdziałania, wzajemne wykorzystywanie lotnisk (baz lotniczych), rozmieszczenie stref krótkotrwałego wyczekiwania i wyprowadzanie grup samolotów (śmigłowców) w rejony obiektów działań (wykonania zadań) przez punkty naprowadzania systemu OP.

W lądowej operacji obronnej nawet szczegółowo zorganizowane i uzgodnione współdziałanie korpusu ze współwykonawcami zadań (działań) może szybko ulegać dezaktualizacji. Spowoduje to potrzebę systematycznego korwywania wcześniejszych ustaleń i bieżącego organizowania współdziałania w toku prowadzenia operacji.

Aby uniknąć ciągłego odtwarzania współdziałania wskazane będzie dokonywanie ogólnych (generalnych) ustaleń na całą operację (jej etapy), a szczegółowych uzgodnień dokonywać przed każdymi wspólnie prowadzonymi działaniami.

W czasie działań obronnych szczególnej troski wymaga utrzymywanie stałego współdziałania korpusu z WRiA, wojskami WRE, OP i OPL oraz KZ (ZT) pierwszego rzutu ugrupowania operacyjnego wojsk lądowych. Zmienność sytuacji bojowej może bowiem zakłócać nie tyle organizację, co przede wszystkim realizację przyjętych rozwiązań. Wskazuje to na konieczność systematycznego synchronizowania działalności ogniowej lotnictwa z uderzeniami rakiet i ogniem artylerii w ramach rażenia ogniowego przeciwnika oraz operatywnego funkcjonowania punktów dowodzenia lotnictwem, które mają zapewniać jego współdziałanie z wojskami lądowymi i bezpieczeństwo latania samolotów i śmigłowców w strefach rażenia własnych środków przeciwlotniczych.

Względnie dogodne warunki zabezpieczenia (wsparcia logistycznego) działań korpusu na obszarze kraju mogą się okazać pozornymi i ulec radykalnemu pogorszeniu już po pierwszych uderzeniach przeciwnika z powietrza. Konieczne jest zatem wcześniejsze przygotowanie awaryjnych źródeł zaopatrzenia i zgromadzenie niezbędnych zapasów środków materiałowych, bazy remontowej itp. Istnieje także potrzeba użycia do zabezpieczenia działań lotnictwa wojsk WRE, WRiA oraz innych rodzajów wojsk lądowych, marynarki wojennej i środków naziemnych systemu OP. Zachowaniu żywotności lotnictwa sprzyjają również organizowane i funkcjonujące pozorne lotniska i stanowiska dowodzenia, inne przedsięwzięcia z zakresu maskowania, ciągłe manewry lotniskowe, różnorodne działania na rzecz lotniczych grup uderzeniowych i rozpoznawczych, a także inne działania zabezpieczające realizowane przez korpus i WLOP.

2.5. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w lądowej operacji obronnej

Proces przygotowania Korpusu Lotniczego do działań w lądowej operacji obronnej realizowany jest z zasady równocześnie (lub niemal równocześnie) z przygotowaniem lotnictwa do działań w powietrznej operacji obronnej. Przy czym jeśli okaże się, że lądowa operacja zaczepna przeciwnika rozpocznie się po zakończeniu (lub w końcowym okresie prowadzenia) jego powietrznej operacji zaczepnej, to wówczas prognozowany wcześniej rozwój sytuacji operacyjnej, a także planowane wykorzystanie Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej, ulegały będą ciągłej weryfikacji. Spowoduje to konieczność systematycznego korygowania dokonanych wcześniej ustaleń oraz ciągłego konkretyzowania wybranych przedsięwzięć przygotowawczych (np. decyzji, planów, współdziałania, zabezpieczenia itd.), odpowiednio do zmian w sytuacji, składzie korpusu i pozyskiwanych danych o działaniach przeciwnika i przewidywanych działaniach własnych wojsk lądowych.

Aby usprawnić i urealnić przygotowanie Korpusu Lotniczego do działań w lądowej operacji obronnej wskazane są elastyczne ustalenia, umożliwiające jego późniejsze wykorzystanie w warunkach różnorodnego rozwoju sytuacji operacyjnej. Trudno jest bowiem z dużą wiarygodnością określić główny kierunek uderzenia zgrupowań lądowych przeciwnika, jego sił angażowanych na tym i innych kierunkach, przebieg etapów (okresów) działań obronnych i przeciwwuderzenia oraz wiele innych danych. W związku z tym pożądane jest przygotowanie korpusu, a zwłaszcza planowanie i organizowanie jego działań w lądowej operacji obronnej, realizować według kilku wariantów rozwoju sytuacji operacyjnej, pozostawiając duży wysiłek lotnictwa w odwodzie Naczelnego Wodza. Przy tym każdy

przewidywany kierunek głównego uderzenia przeciwnika oraz przebieg działań obronnych i zaczepnych (przeciwuderzenia) celowo jest traktować jako inny wariant działań bojowych korpusu w lądowej operacji obronnej. Zapewni to prawdopodobnie dużą wiarygodność przygotowania lotnictwa, a zwłaszcza planowania, gdyż umożliwi stopniowe eliminowanie wariantów niezgodnych z rozwojem sytuacji operacyjnej i w wyniku dokonywanych korekt pozostawienie wariantu zgodnego z ostatecznie kształtującymi się zamiarami przeprowadzenia lądowej operacji obronnej.

Potrzeba wariantowego przygotowania (szczególnie planowania działań) lotnictwa w lądowych operacjach obronnych znalazła również pełne potwierdzenie podczas drugiej wojny światowej. Na przykład w operacji obronnej Frontu Zachodniego na bliskich podejściach do Moskwy w 1941 roku działania lotnictwa planowano według pięciu wariantów. Z kolei w operacji obronnej Frontów Centralnego i Woroneskiego użycie 2 AL i 16 AL planowano w czterech wariantach, z których dwa traktowane były jako najbardziej prawdopodobne. Literatura historyczna często eksponuje pozytywny wpływ elastycznego planowania na skuteczność przygotowania lotnictwa i rezultaty jego działań, zwłaszcza w początkowym okresie prowadzenia lądowych operacji obronnych.

Proces przygotowania lotnictwa do działań w lądowej operacji obronnej realizowany jest na szczeblu Naczelnego Dowództwa i dowództwa WLOP oraz w Korpusie Lotniczym.

W Naczelnym Dowództwie i dowództwie WLOP głównymi elementami tego procesu jest wypracowanie zamiaru i decyzji o działaniach bojowych sił powietrznych, w tym Korpusu Lotniczego, w lądowej obronie strategicznej oraz planowanie i organizowanie działań. Szczególną uwagę na tych szczeblach dowodzenia w zakresie użycia

Korpusu Lotniczego celowo jest poświęcić: ustaleniu wysiłku korpusu w lądowej obronie strategicznej oraz jego podziałowi według etapów operacji i planów Naczelnego Dowództwa i związków operacyjnych wojsk lądowych; określeniu głównego wysiłku, sposobów użycia lotnictwa i jego najistotniejszych zadań w poszczególnych etapach (okresach) operacji; udziałowi korpusu w rażeniu ogniomym przeciwnika; idei ugrupowania i manewrów lotniskowych w toku prowadzenia operacji; istocie dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych korpusu, w tym działań innych wojsk (WRiA, WRE, OP, OPL) na korzyść lotnictwa.

Na podkreślenie zasługuje niejednokrotna celowość uczestniczenia dowódcy Korpusu Lotniczego wraz ze swymi przedstawicielami w wypracowaniu przez dowódcę WLOP zamiaru (decyzji) o działaniach bojowych sił powietrznych w lądowej operacji obronnej, a także w planowaniu i organizowaniu działań. W tym czasie dowódca korpusu może przedstawiać wstępne propozycje dotyczące użycia lotnictwa, jego podziału w wykonaniu określonych zadań itp. Przedstawiciele sztabu korpusu mogą zaś uzgadniać (w ramach grupy operacyjnej WLOP przy Naczelnym Dowództwie) wspólne działania lotnictwa z innymi wojskami, a także wspierać działalność planistyczną i organizacyjną sztabu (grupy operacyjnej) WLOP w zakresie użycia lotnictwa w operacji.

Natomiast w dowództwie Korpusu Lotniczego, jak już sygnalizowano wcześniej, proces przygotowania pożądanego jest realizować na etap (okres) lądowej operacji obronnej. Następnie zaś, już w toku prowadzenia operacji, na kolejne jej etapy.

Podstawą do rozpoczęcia bezpośredniego przygotowania korpusu do działań w lądowej operacji obronnej jest zadanie bojowe otrzymywane od dowódcy WLOP. Zadanie takie najczęściej zawiera:

przewidywane działania przeciwnika; ogólny zamiar przeprowadzenia operacji obronnej i działania WLOP w operacji (w tym miejsce korpusu); cel działania Korpusu Lotniczego, jego wysiłek i wykorzystanie zgodnie z decyzjami szczebla strategicznego i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych oraz główne zadania korpusu; sugestie dotyczące sposobów użycia korpusu; ustalenia z zakresu dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych korpusu; wpływ sąsiadów na wykonanie zadań przez korpus; wskazówki dotyczące uzgodnień współdziałania i zabezpieczenia oraz inne informacje i polecenia (np. terminy gotowości do działań, kiedy, gdzie i w jaki sposób meldować zamiar (decyzję) o działaniach w etapie operacji itp.).

Treść zadania bojowego stanowi podstawę do wypracowania przez dowódcę Korpusu Lotniczego zamiaru, a następnie powzięcia decyzji o działaniach korpusu w operacji (etapie) oraz planowania i organizowania działań lotnictwa. W czasie realizacji tych przedsięwzięć dowództwo i sztab korpusu utrzymuje ścisłą więź ze sztabem WLOP oraz ośrodkami dowodzenia lotnictwem rozmieszczonymi przy SD związków operacyjnych wojsk lądowych.

Wskazane jest, by podczas przygotowania dowództwo Korpusu Lotniczego główną uwagę zwracało przede wszystkim na: cele działań korpusu i koncentrowanie jego wysiłku na głównych zadaniach i rejonach (obszarach); podział wysiłku według zadań operacji, zadań korpusu i rodzajów lotnictwa, z uwzględnieniem wysiłku przekazywanego do dyspozycji dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych; koordynacji działań lotnictwa według decyzji Naczelnego Wodza z działaniami realizowanymi zgodnie z planami innych decydentów; opracowaniu sposobów wykonania poszczególnych zadań; ustaleniu ugrupowania bojowego i manewrów sił i środków w

toku operacji; zorganizowaniu współdziałania wewnętrznego i dokonaniu uzgodnień dotyczących współdziałania zewnętrznego (z korpusami OP, korpusami wojsk lądowych itp.); ustaleniu sposobów funkcjonowania systemu dowodzenia lotnictwem w operacji; organizacji i funkcjonowaniu systemu zabezpieczenia działań, w tym wsparcia logistycznego.

Szczególną zaś uwagę dowództwo korpusu powinno poświęcić działaniom lotnictwa w pierwszym dniu operacji lub jej etapu. Niezbędne są bowiem w tym zakresie szczegółowe ustalenia m.in. dotyczące: określenia rodzaju zadań i ich wykonawców; sprecyzowania sposobów zwalczania i rozpoznawania obiektów oraz wykonywania innych zadań (przewozowych, pomocniczych itp.); określenia tras i profili lotów, ugrupowań w uderzeniu zmasowanym i ześrodkowanym; zabezpieczenia wykonania zadań (rozpoznanie, pokonanie OP, osłona przez LM i wojska WRE, działania demonstracyjne itd.); współdziałania zewnętrznego i wewnętrznego w czasie wykonywania zadań; dowodzenia i innych danych wykonawczych.

Przy czym w ramach organizowania współdziałania wewnętrznego dowódca Korpusu Lotniczego powinien zwrócić szczególną uwagę na: czas, miejsce i kolejność działań poszczególnych oddziałów (związków); trasy i profile lotu; sposoby pokonania OP i OPL; tworzenie ugrupowań różnych rodzajów lotnictwa i grup taktycznego przeznaczenia; bezpieczeństwo działań w ograniczonym rejonie; przekazywanie dowodzenia, wymiany informacji oraz zabezpieczenia bojowego, technicznego i tyłowego; ponadto celowo jest zwrócić uwagę na ratownictwo załóg; osłonę przez lotnictwo myśliwskie; użycie wojsk lądowych w interesie lotnictwa; zasadnicze dane dotyczące współdziałania z OP i inne elementy wynikające z zadań korpusu i sytuacji bojowej.

Po zatwierdzeniu przez dowódcę WLOP zamiaru (decyzji) i planu działań dowódca Korpusu Lotniczego stawia zadania bojowe podwładnym na dzień, a niekiedy tylko na pierwsze zadanie (wylot) w lądowej operacji obronnej. Związki taktyczne i oddziały lotnictwa realizują przygotowanie na dobę (wylot) działań w operacji.

Podczas prowadzenia operacji wykonywanie zadań przez Korpus Lotniczy w decydującym stopniu uzależnione jest od przebiegu działań bojowych wojsk lądowych. Zawsze jednak trzeba dążyć do niemal skrupulatnego przestrzegania użycia lotnictwa zgodnie z ustalonymi i zweryfikowanymi planami, szczególnie w zakresie ogniowego rażenia przeciwnika uzgodnionego z WRiA oraz innymi wykonawcami zadań. Równocześnie istnieje potrzeba, aby zarówno dowództwo korpusu, jak i związki taktyczne i oddziały były stale przygotowane do realizacji zadań doraźnych, lecz związanych z wykonywaniem korygowanych planów. Dotyczy to przede wszystkim interwencyjnego użycia lotnictwa z odwodu Naczelnego Wodza, a niekiedy również i pozostałych sił, zwłaszcza w razie nieprzewidzianej zmiany kierunków i obiektów działań, wynikających z bieżących potrzeb broniących się lub przeciwuderzających wojsk lądowych.

Inicjatorami korekt planów i nowych zadań lotnictwa będą Naczelnny Wódz i dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych. Często będą nimi również dowódcy WLOP i Korpusu Lotniczego, jak np. w zakresie wykonania lotu inną trasą, rezygnacji z części wykonywanego zadania, zwalczania obiektów zapasowych, wyznaczenia dodatkowych sił lotnictwa do zabezpieczenia uderzenia ogniowego itp. Zmiany (korekty) planów i zadań, nakazane lub dokonywane z własnej inicjatywy, podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę WLOP, a część z nich także przez Naczelnego Wodza.

Sytuacje te zmuszą dowódcę Korpusu Lotniczego do systematycznej oceny sytuacji, wysłuchiwanie propozycji oficerów dowództwa i szefów służb, wypracowywania doraźnych decyzji i meldowania ich dowódcy WLOP. Ta doraźna działalność nie zwalnia dowódcy korpusu z obowiązku ciągłego dowodzenia podległymi związkami taktycznymi i samodzielными oddziałami (pododdziałami) lotnictwa w czasie wykonywania planowanych i ustalanych dynamicznie zadań bojowych.

Równocześnie z tą działalnością wyznaczone komórki dowództwa i sztabu Korpusu Lotniczego przygotowują informacje i materiały do wypracowania decyzji i opracowania planu użycia lotnictwa w kolejnym etapie lądowej operacji obronnej (np. w przeciwuderzeniu), a także na każdy następny dzień trwania tej operacji.

Merytoryczną podstawą do przygotowania korpusu do działań w kolejnym etapie operacji są korygowane zamiary i plany Naczelnego Dowództwa i WLOP oraz wynikające z nich zadania dla lotnictwa. Natomiast za podstawę do przygotowania korpusu na każdy następny dzień operacji służą zamiary przełożonych i precyzowane przez nich, a także przez dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, zadania lotnictwa na dany dzień operacji. Przy czym uwzględnia się również plan działań korpusu na określony etap operacji i aktualne warunki wykonywania zadań bojowych (panowanie w powietrzu, działania wojsk lądowych, stan sił i środków, infrastrukturę itp.).

Decyzja i plan działań bojowych Korpusu Lotniczego w kolejnym etapie operacji, a także decyzja i sposób wykonania zadań przez lotnictwo w każdym następnym dniu operacji podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę WLOP.

Ze wskazanych zasadniczych kierunków działalności dowództwa i sztabu Korpusu Lotniczego w czasie prowadzenia lądowej operacji obronnej wynika konieczność ciągłego dowodzenia lotnictwem wykonującym zadania bojowe i przygotowywania jego działań następných. Wymaga to szczególnej sprawności i operatywności funkcjonowania dowództwa i sztabu korpusu oraz umiejętnego podziału pracy jego ogniw funkcyjnych (centrów dowodzenia, planowania itd.).

Na podkreślenie zasługuje, że w każdym etapie (okresie) operacji obronnej użycie Korpusu Lotniczego będzie determinowane różnorodnymi potrzebami własnych wojsk lądowych i działaniami wojsk przeciwnika. Z tego względu użycie lotnictwa będzie charakteryzowało się wieloma odmiennymi cechami.

Podczas przekraczania granicy państwowej przez lądowe zgrupowania uderzeniowe przeciwnika i odpierania ich ataku trzeba mieć na względzie możliwość zmasowanych uderzeń jego lotnictwa, w tym również na lotniska i inne elementy ugrupowania korpusu. W związku z tym uchylenie się związków taktycznych i oddziałów korpusu przed uderzeniami z powietrza należałoby łączyć z jednoczesnymi uderzeniami na czołowe siły wojsk pancernych i zmechanizowanych na głównych kierunkach ataków przeciwnika, a zwłaszcza na odwody taktyczne i bliższe operacyjne przegrupowywane w celu potęgowania natarcia na kierunkach włamań. Częścią sił lotnictwa myśliwsko-bombowego pożądanę byłoby niszczenie najgroźniejszych obiektów przeciwnika, przede wszystkim zaś pododdziałów śmigłowców szturmowych na lądowiskach, wyrzutni rakiet taktyczno-operacyjnych oraz innych naziemnych elementów broni precyzyjnego rażenia i SD związków nacierających w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego.

Szczególne rola w tym okresie operacji przypada śmigłowcom bojowym, gdyż ich kolejne uderzenia na atakujące pododdziały pancerne i zmechanizowane sił głównych przeciwnika mogą w znacznym stopniu dezorganizować jego natarcie. Do realizacji współdziałania śmigłowców bojowych z OPpanc i OZap, w tym ze śmigłowcami stawiającymi narzutowe pola minowe, oraz innymi elementami ugrupowania broniących się wojsk pierwszego rzutu wskazane jest angażować ośrodki dowodzenia lotnictwem i podlegające im grupy i punkty dowodzenia lotnictwem. Przedstawiciele lotnictwa, przebywający w związkach taktycznych i oddziałach (pododdziałach) wojsk lądowych pierwszego rzutu mogą bowiem na bieżąco korygować współdziałanie, wyprowadzać śmigłowce w rejony działań i naprowadzać je (w zasięgu widzialności wzrokowej) na obiekty uderzeń.

Działania korpusu w czasie walki o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony, a także strategicznej rubieży oporu, będą prowadzone w warunkach szczególnej dynamiki i zmienności sytuacji bojowej. W etapach tych wysiłek korpusu powinien być skupiony na obezwładnianiu nacierających zgrupowań pancernych na głównych kierunkach uderzeń, zwalczaniu odwodów operacyjnych w celu ich izolowania od rejonu działań bojowych i niszczeniu obiektów pierwszej kolejności rażenia. Znaczącym zadaniem lotnictwa myśliwsko-bombowego będzie również zwalczanie lotnictwa na lotniskach i minowanie lotnisk. Natomiast uderzenia śmigłowców bojowych pożądanym jest koncentrować na niszczeniu oddziałów pancernych i opancerzonych pierwszego rzutu oraz wprowadzanych do bitwy, celem potęgowania natarcia, odwodów operacyjnych i taktycznych.

W czasie wykonywania tych zadań istotne jest by lotnictwo prowadziło manewrowe działania bojowe z wyraźnym preferowaniem

uderzeń (wylotów) jednoczesnych. Należy się jednak liczyć z częstymi zmianami nie tylko zadań i rejonów ich wykonywania, ale również z potrzebami korygowania sposobów użycia i działań lotnictwa. Na przykład w razie konieczności nieprzewidzianego zwalczania odwołu operacyjnego sztab Korpusu Lotniczego zostanie zmuszony do szybkiego zaplanowania tego zadania, zorganizowania współdziałania wewnątrz ugrupowania bojowego, uzgodnienia współdziałania z wojskami lądowymi (KZ) i korpusami (rejonami) OP, zapewnienia niezbędnego zabezpieczenia oraz realizacji innych przedsięwzięć. W wypadku doraźnego braku niezbędnych sił lotnictwa (w dyspozycji Naczelnego Wodza) do realizacji powyższego zadania szczebel strategiczny (na wniosek dowódcy WLOP) może okresowo zabrać związkom operacyjnym wojsk lądowych wydzielony wcześniej wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego i skoncentrować jego użycie według własnej decyzji. A ponieważ zwalczanie odwołów operacyjnych realizowane jest z zasady sposobem zmasowanego uderzenia lotnictwa, to ustalone poprzednio inne sposoby działań sił uczestniczących w takim uderzeniu ulegną również zmianie.

W innej zaś sytuacji, w której np. zaistnieje konieczność doraźnego dowozu do okrążonych wojsk sił wzmocnienia i środków materiałowych niezbędne będzie wszechstronne zabezpieczenie lotnictwa (śmigłowców) transportowego przed przeciwdziałaniem OP przeciwnika. Wydzielone do zabezpieczenia pododdziały lotnictwa myśliwskiego (z korpusów OP) będą więc zmuszone do zmiany sposobów działań, z charakterystycznych w osłonie wojsk na właściwe podczas osłony innych rodzajów lotnictwa. Także lotnictwo myśliwsko-bombowe, oprócz uderzeń jednoczesnych na naziemne środki OP przeciwnika, może samodzielnie poszukiwać i zwalczać jego śmigłowce szturmowe na lądowiskach, uniemożliwiając im niszcze-

nia własnych śmigłowców transportowych dowożących wzmocnienie i zaopatrzenie.

Zarówno te, jak i inne sytuacje bojowe będą bowiem wymagały działań lotnictwa z różnorodną intensywnością i elastycznością, dostosowaną do zadań operacji i warunków ich realizacji.

W końcowym okresie wsparcia broniących się wojsk w głębi, wykonywanego w czasie walki o utrzymanie operacyjnej strefy obrony (strategicznej rubieży oporu) istnieje potrzeba, aby Korpus Lotniczy przystąpił do realizacji zadań związanych ze wstępnym przygotowaniem przeciwuderzenia. Doświadczenia historyczne i wnioski z odbytych ćwiczeń wskazują, że najodpowiedniejszym do wykonania przeciwuderzenia jest okres, w którym przeciwnik przechodzi pewien kryzys i do dalszego rozwijania natarcia potrzebuje czasu na przegrupowanie swoich sił. Jednocześnie w obszarze planowanego przeciwuderzenia utracił on zarówno przewagę ogniową, jak i w powietrzu. Dlatego równocześnie ze wsparciem broniących się wojsk w głębi, na realizacji tych trzech generalnych grup zadań (doprowadzeniu do kryzysu oraz wywalczeniu przewagi ogniowej i w powietrzu) celowo jest koncentrować działania lotnictwa prowadzone podczas wstępnego przygotowania przeciwuderzenia. Ich realizacja nie może być jednorazowym aktem, lecz procesem intensywnej działalności Korpusu Lotniczego, a także sił OP i wojsk lądowych. Wskazuje to na potrzebę przeprowadzenia swoistej operacji powietrznej, o charakterze zaczepnym, w celu wywalczenia panowania w powietrzu, rozbicia (blokowania) odwodów operacyjnych i obezwładnienia sił głównych przeciwnika.

Bezpośrednie lotnicze przygotowanie przeciwuderzenia celowo jest rozpoczynać przed wyjściem z rejonów ześrodkowania i prowadzić je do czasu osiągnięcia przez wojska rubieży ataku. W okre-

sie tym dwoma - trzema ześrodkowanymi uderzeniami lotnictwa najkorzystniej jest zwalczać niedostatecznie porażone (ocalałe) w dotychczasowych działaniach samoloty na lotniskach, śmigłowce uzbrojone na lądowiskach, broń precyzyjnego rażenia i stanowiska dowodzenia. Nie można wykluczyć również konieczności walki z odwodami operacyjnymi, jeśli będą one nadal przegrupowywane w rejon wykonania przeciwuderzenia i w związku z tym mogą zagrażać (np. bitwą spotkaniową) przechodzącym do zwrotu zaczepnego wojskom lądowym.

Po przejściu KZ drugiego rzutu do przeciwuderzenia ich potrzeby wyraźnie wskazują na konieczność realizacji przez lotnictwo zadań bezpośredniego i pośredniego (ogólnego) wsparcia. Wsparcie bezpośrednie, realizowane głównie uderzeniami jednoczesnymi w taktycznym i ogniowym współdziałaniu z nacierającymi wojskami ma im zapewnić swobodę działań, "torować" drogę w ugrupowaniu przeciwnika i osłaniać skrzydła przed atakami jego wojsk. Wyniknie stąd celowość działań lotnictwa zarówno według wcześniej opracowanego planu, jak i na wezwanie z pola walki. Wymagać to będzie podejmowania szybkich decyzji i doprowadzania ich do wykonawców, niejednokrotnego precelowywania w powietrzu grup samolotów (śmigłowców) na nowe obiekty uderzeń, precyzyjnej realizacji doraźnie korygowanego współdziałania i zabezpieczenia.

Natomiast wsparcie pośrednie (ogólne), realizowane przede wszystkim według wcześniej opracowanego, a następnie weryfikowanego planu wskazane jest koncentrować na zwalczaniu lotnictwa na lotniskach, odwodów operacyjnych i dalekonośnych środków oddziaływania ogniowego przeciwnika. Wynikiem tego wsparcia ma być "oczyszczanie" przedpola z najgroźniejszych obiektów przeciwni-

ka, rozmieszczonych na dużych odległościach w głębi jego ugrupowania.

Równocześnie z dowodzeniem związkami taktycznymi i oddziałami lotnictwa prowadzącymi działania na rzecz przeciwuderzających wojsk sztab korpusu powinien znaczną uwagę poświęcić ich manewrom lotniskowym. Przy tym przebazowania poszczególnych oddziałów na nowe lotniska wskazane jest dokonywać za nacierającymi wojskami tak, aby zbyt głębokie bazowanie nie wpływało na znaczne zmniejszenie ich możliwości bojowych.

Przewidując pomyślny przebieg przeciwuderzenia sztab korpusu nie może nie uwzględniać niepowodzenia tego przedsięwzięcia operacyjnego (strategicznego). Dlatego też jednocześnie należy mieć przygotowany wariant niekorzystny, polegający na konieczności wykonania manewru lotniskowego do tyłu (przed wycofującymi się wojskami lądowymi).

W razie zaistnienia takiej sytuacji i prowadzenia przez wojska działań opóźniająco-odwrotowych użycie lotnictwa odznaczało się będzie dużą manewrowością, częstym wykonywaniem zadań na wezwanie z pola walki, doraźnym korygowaniem zadań i sposobów ich realizacji, zwłaszcza w zakresie współdziałania i zabezpieczenia. Absorbować to będzie uwagę i pracę dowództwa i sztabu Korpusu Lotniczego w jeszcze większym stopniu niż w czasie przeciwuderzenia.

Podczas prowadzenia lądowej operacji obronnej sztab korpusu nieprzerwanie zbiera wiadomości o działaniach przeciwnika i wojsk własnych, prowadzi systematyczną ocenę uzyskanych informacji, swoje wnioski i propozycje melduje dowódcy, a także przekazuje odpowiednie części tych danych do związków taktycznych i oddziałów lotnictwa. Opracowuje także meldunki o wykonaniu posz-

czególnych zadań oraz meldunki za dzień działań, które są przesyłane przełożonym.

Przebieg i wyniki działań bojowych korpusu w ciągu dnia (doby) powinny być podsumowywane. Celowe jest również, by dowódca Korpusu Lotniczego przeprowadzał podsumowanie i ocenę wykonania zadań przez korpus po zakończeniu działań w poszczególnych etapach lądowej operacji obronnej. Wnioski z tych podsumowań stanowić będą cenny materiał do doskonalenia taktyki wykonywania zadań przez związki taktyczne i oddziały lotnictwa, a także uwiarygodnią korygowane plany użycia korpusu w operacji.

Równocześnie z działaniami lotnictwa w lądowej operacji obronnej realizowane jest przygotowanie korpusu do następnych operacji (np. przeciwnatarcia, zaczepnej operacji powietrznej), jeśli zakłada się ich prowadzenie w celu ostatecznego rozbicia przeciwnika i wyparcia jego wojsk poza granice RP.

3. UŻYCIĘ KORPUSU LOTNICZEGO W MORSKIEJ OPERACJI OBRONNEJ (W OBRONIE WYBRZEŻA)

3.1. Zadania i uwarunkowania operacyjne użycia Korpusu Lotniczego w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża)

Z przeznaczenia Korpusu Lotniczego wynika, że ma on prowadzić działania bojowe przede wszystkim w powietrznych i lądowych operacjach obronnych i zaczepnych. Będąc jednak jedynym związkiem operacyjno-taktycznym lotnictwa w Siłach Zbrojnych RP korpus musi wykonywać zadania we wszystkich operacjach, które wchodzi w skład kampanii strategicznej. A zatem będzie on również prowadził działania w operacji obronnej Marynarki Wojennej (zwłaszcza do czasu znacznego wzmocnienia lotnictwa morskiego) i w obronie wybrzeża. Podkreślenia jednak wymaga, że działania te będą dla Korpusu Lotniczego niejako dodatkowymi wobec zasadniczych, do których należy wsparcie broniących się i przeciwuderzających wojsk w lądowej obronie strategicznej.

Zakres zaangażowania Korpusu Lotniczego do działań w obronie wybrzeża może być bardzo różny; od stosunkowo niewielkiego w okresie działań systematycznych marynarki do znacznego, zwłaszcza w czasie prowadzenia morskiej operacji obronnej, desantowania przez przeciwnika desantów (morskiego i powietrznego) i zagrożenia trwałości systemu obrony RP od strony morza. Przy czym na uwagę zasługuje to, że w obronie wybrzeża nie będą uczestniczyły wszystkie siły Korpusu Lotniczego, lecz tylko wydzielone jego oddziały (pododdziały), które najczęściej będą niemal równocześnie brały udział w działaniach prowadzonych na rzecz wojsk lądowych i w operacjach powietrznych. Wymagać to będzie ciągłego przenoszenia działań (z kierunku morskiego na lądowy i odwrotnie), co utrudni realizację zadań i stworzy wysokie wymagania w

zakresie dowodzenia i współdziałania, zwłaszcza z siłami narodowymi Marynarki Wojennej.

Działania Korpusu Lotniczego w interesie obrony wybrzeża (na korzyść marynarki) mogą się rozpocząć jeszcze przed wybuchem konfliktu zbrojnego. W okresie narastania zagrożenia przeciwnik może bowiem (od strony morza) wysadzać na brzeg swoje siły specjalne (grupy rozpoznawcze, dywersyjne itp.), do których lokalizacji, a nawet niszczenia (podczas podchodzenia do lądowania i na lądzie) są szczególnie predystynowane śmigłowce bojowe.

Do przewożenia powietrznego wojsk, wydzielonych do izolowania (zwalczania) grup specjalnych przeciwnika w rejonach lądowania i działań na lądzie, mogą być również użyte śmigłowce transportowe.

W okresie zagrożenia następuje intensyfikacja rozpoznania powietrznego. Część wysiłku lotnictwa rozpoznawczego z Korpusu Lotniczego może być także wykorzystana do prowadzenia rozpoznania lotnictwa morskiego na lotniskach, baz i portów morskich, a także śledzenia ruchu i ugrupowań sił nawodnych przeciwnika. Przy tym rozpoznanie to, realizowane m.in. w interesie przyszłej walki (rażenia ogniowego) z siłami floty przeciwnika, z zasady będzie prowadzone bez naruszania jego wód terytorialnych i granic państwowych. Będzie więc ono prowadzone w obszarach wód neutralnych i znad terytorium naszego kraju (wzdłuż granic).

Działania wojenne rozpoczną się prawdopodobnie natarciem radioelektronicznym i zmasowanymi uderzeniami lotniczo-rakietowymi, zorganizowanymi najczęściej w formie powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika. W tym czasie (w okresie prowadzenia powietrznej operacji obronnej przez Siły Zbrojne RP) należy oczekiwać, że agresor przejdzie do morskiej operacji zaczepnej, dą-

żąc do rozbicia sił Marynarki Wojennej i wywalczenia panowania na morzu. Nie można wykluczyć, że wkrótce po pierwszych uderzeniach z powietrza i morza, zwłaszcza jak uderzenia te okażą się bardzo skuteczne, może rozpocząć się również lądowa operacja zaczepna przeciwnika.

W związku z tym początkowy okres kampanii strategicznej stwarza konieczność szczególnej intensywności działań bojowych Korpusu Lotniczego. Może on bowiem uczestniczyć równocześnie w dwóch (tj. powietrznej i morskiej operacji obronnej), a niekiedy nawet w trzech operacjach (dodatkowo w lądowej operacji obronnej). Jednoczesne lub niemal jednoczesne prowadzenie tych operacji spowoduje, że w tym okresie konfliktu zbrojnego zaangażowanie Korpusu Lotniczego w niszczenie sił nawodnych i infrastruktury floty przeciwnika będzie prawdopodobnie niezbyt duże. Większość wysiłku Korpusu Lotniczego będzie bowiem wykorzystywana w powietrznej operacji obronnej, w tym czasie najistotniejszej z punktu widzenia osiągnięcia celów kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP.

W uderzeniach odwetowych, wykonywanych w powietrznej operacji obronnej, Korpus Lotniczy rozpoznaje i zwalcza obiekty pierwszej kolejności rażenia, przede wszystkim zaś lotnictwo na lotniskach, system OP i dowodzenia wojskami oraz broń precyzyjną przeciwnika. Uderzenia odwetowe korpusu w sposób pośredni będą wpływały na trwałość systemu obrony wyrzeża, gdyż zmniejszą skuteczność oddziaływania bojowego lotnictwa i broni precyzyjnej przeciwnika na siły Marynarki Wojennej i wojska wyznaczone do obrony przeciwdesantowej.

Z analizy celów i warunków prowadzenia kampanii strategicznej, w tym morskiej operacji obronnej, wynika potrzeba, by już w

czasie trwania powietrznej operacji obronnej lotnictwo wykonywało również część zadań bezpośrednio w interesie marynarki i na rzecz wojsk broniących wybrzeża. Wskazuje to na celowość zwalczania przez lotnictwo myśliwsko-bombowe w zmasowanych uderzeniach odwetowych także lotnictwa morskiego na lotniskach, wykonywania uderzeń na bazy i porty morskie oraz ich infrastrukturę.

Podczas prowadzenia powietrznej operacji obronnej Naczelny Wódz Sił Zbrojnych RP główną uwagę prawdopodobnie poświęci odpieraniu zmasowanych nalotów środków napadu powietrznego na terytorium Polski i niszczeniu (w uderzeniach odwetowych) lotnictwa na lotniskach, dalekonośnych środków ogniowych i wybranych obiektów, stanowiących największe zagrożenie dla skutecznej realizacji lądowej obrony strategicznej. Należy przewidywać, że mniejsze jego zainteresowanie w tym okresie będzie wzbudzał akwen Bałtyku.

Tymczasem w obszarze morskim można oczekiwać intensywne działań sił nawodnych i podwodnych przeciwnika, z którymi bitwę obronną będzie prowadziła Marynarka Wojenna. Jej siły morskie i lotnicze mogą być niewystarczające do przeciwstawienia się flocie przeciwnika, co może doprowadzić do wywalczenia przez niego w krótkim czasie panowania na morzu. W związku z tym za celowe trzeba uznać, aby już w okresie trwania powietrznej operacji obronnej dowódca Marynarki Wojennej mógł precyzować objekty nawodne przeciwnika, które powinny być niszczone przez lotnictwo myśliwsko-bombowe. A zatem prowadziłyby ono działania (uderzenia) odwetowe według planu szczebla strategicznego, lecz dla wydzielonych (niewielkich) sił lotnictwa myśliwsko - bombowego objekty uderzeń byłyby ustalane przez dowódcę marynarki. Nie można jednak wykluczyć i takiej sytuacji, zwłaszcza w warunkach

zdecydowanych działań zaczepnych silnych zgrupowań floty przeciwnika, w której Naczelny Wódz przekaze do dyspozycji dowódcy Marynarki Wojennej określony wysilek lotnictwa myśliwsko-bombowego ze składu Korpusu Lotniczego, w celu wykorzystania do niszczenia okrętów nawodnych (walki o panowanie nad morzem).

Z potrzeb Marynarki Wojennej, prowadzącej w tym czasie morską operację obronną, wynika celowość użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego według decyzji dowódcy marynarki (lub w ramach precyzowania obiektów uderzeń), przede wszystkim do niszczenia najgroźniejszych okrętów ze składu nawodnych sił uderzeniowych przeciwnika oraz zwalczania okrętów próbujących minować nasze bazy i porty morskie.

Natomiast śmigłowce bojowe, nie angażowane w działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej, mogą być wykorzystane do niszczenia małych okrętów przewożących GDR (w pobliżu brzegu i w rejonach wysadzania grup) oraz pododdziałów specjalnych przeciwnika w czasie ich działań w ugrupowaniu wojsk broniących wybrzeża. Pożądane jest także użycie śmigłowców bojowych do zwalczania w powietrzu i w rejonach lądowania śmigłowców przeciwnika przewożących GDR. Działania śmigłowców bojowych realizowane są bezpośrednio na rzecz wojsk lądowych, które bronią wybrzeża. W związku z tym celowo jest, aby o ich użyciu decydował dowódca związku operacyjnego wojsk lądowych, dyslokowanego na kierunku nadmorskim.

Po zakończeniu udziału w powietrznej operacji obronnej zakres zaangażowania wydzielonych sił Korpusu Lotniczego do działań na korzyść Marynarki Wojennej i w obronie wybrzeża może być nieco większy. Zależało to będzie przede wszystkim od przebiegu lądowej obrony strategicznej, która będzie szczególnie absorbowała

działania lotnictwa, a także od uzyskanych rezultatów w operacji powietrznej oraz sytuacji operacyjnej na morzu i wybrzeżu.

Bez względu jednak na przebieg lądowej operacji obronnej, skuteczność obrony wybrzeża i działań Marynarki Wojennej stworzy konieczność użycia wydzielonych sił Korpusu Lotniczego przeciwko obiektom przeciwnika rozmieszczonym w głębi jego terytorium (ugrupowania), prowadzącym bitwę na morzu oraz działającym w naszej strefie przybrzeżnej i w ugrupowaniu wojsk własnych.

Wskazuje to na celowość użycia wydzielonych sił lotnictwa korpusu do działań na korzyść Marynarki Wojennej i w obronie wybrzeża zarówno według planu Naczelnego Wodza, jak i decyzji dowódców marynarki i związku operacyjnego dyslokowanego na kierunku nadmorskim. Przy tym zgodnie z decyzjami szczebla strategicznego lotnictwo myśliwsko-bombowe powinno koncentrować swoje uderzenia przede wszystkim na bazach i portach morskich, lotnictwie morskim na lotniskach, a także na desancie w rejonie załadowania (w razie jego organizowania przez przeciwnika). Wskazane jest natomiast, by dowódca Marynarki Wojennej wykorzystywał wysiłek (siły) lotnictwa myśliwsko-bombowego Korpusu Lotniczego głównie do zwalczania najistotniejszych zespołów okrętów nawodnych (OGU, ZDes), a dowódca związku operacyjnego wojsk lądowych zarówno lotnictwo myśliwsko-bombowe, jak i śmigłowce bojowe do wsparcia ogniowego wojsk broniących wybrzeża.

Szczególnej aktywności użycia wydzielonych sił Korpusu Lotniczego do działań w morskiej operacji obronnej i obronie wybrzeża należy oczekiwać w razie walki z desantami przeciwnika wysadzanych od strony morza.

Z analizy możliwych rejonów załadowania desantu morskiego na okręty wynika, że ich oddalenie od terytorium naszego kraju może

znajdować się w strefie oddziaływania bojowego lotnictwa myśliwsko-bombowego. W związku z tym zwalczanie desantu wskazane jest rozpocząć już w tych rejonach. Uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest koncentrować na niszczeniu okrętów transportowo-desantowych w portach, wojsk desantu w rejonach ześrodkowania i załadowania, a następnie sił floty w czasie ich przejścia do rejonu formowania oddziałów (zespołów) desantowych.

Zwalczanie desantu morskiego podczas przejścia morzem i w rejonie manewrowania jest priorytetowym zadaniem lotnictwa myśliwsko-bombowego w rażeniu ogniowym desantu. W ramach tego zadania główny wysiłek lotnictwa pożądanym jest skupić na niszczeniu zespołu desantowego przewożącego siły pierwszego rzutu desantu, zwłaszcza zaś jego rzutu szturmowego. Zatopienie okrętów desantowych powoduje bowiem wyeliminowanie z działań również przewożonych wojsk i sprzętu desantu. Natomiast zniszczenie pierwszego rzutu może spowodować zerwanie zamiaru desantowania desantu morskiego. Niezbędne jest także zwalczanie przez lotnictwo myśliwsko-bombowe fregat (niszczycieli) z grup wsparcia ogniowego, ze względu na ich silną i dalekonośną obronę przeciwlotniczą oraz rozmieszczenie (w ugrupowaniu marszowym) w ochronie okrętów desantowych i transportowców^{1/}.

Podczas ładowania zwalczanie desantu morskiego realizuje lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe. Uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego pożądanym jest koncentrować na zwalczaniu

^{1/} Historia uczy, że zniszczenie sił osłaniających desant może doprowadzić do zaprzestania desantowania. Warto w tym miejscu przypomnieć, że uszkodzenie przez lotnictwo amerykańskie czterech lotniskowców japońskich w bitwie lotniczo-morskiej pod Midway (3-5.6.1942r.) spowodowało zerwanie japońskiej operacji desantowej.
Patrz: Encyklopedia II wojny światowej. Wyd. MON, Warszawa 1975 r., s.324.

okrętów desantowych, okrętów wsparcia uczestniczących w ogniowym przygotowaniu desantowania, okrętów trałowych dokonujących przejść w zagrodach minowych i częściowo także na kolejnych falach amfibijnych i małych okrętów desantowych podchodzących do rejonu lądowania. Natomiast śmigłowce bojowe powinny niszczyć przede wszystkim czołgi i transportery pływające oraz środki desantowo - wylądowcze idące morzem do rejonu desantowania.

W razie zaś desantowania desantu sposobem "brzeg - brzeg" uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest skupiać w rejonie formowania ugrupowania do lądowania, a śmigłowcami bojowymi niszczyć środki transportowe z desantem podchodzące do rejonu wylądowania.

Desant morski przeciwnika wysadzany na wybrzeże najczęściej będzie się składał z dwóch rzutów. W związku z tym lotnictwo Korpusu Lotniczego będzie również niszczyło jego drugi rzut w celu izolowania go od sił, które wylądowały na wybrzeżu. Przy tym, jeśli pierwszy rzut desantu jest desantowany sposobem "brzeg - brzeg", czyli na małych okrętach desantowych i środkach amfibijnych (poduszkowcach), zaś drugi ma być desantowany w krótkim odstępie czasu za rzutem pierwszym, sposobem "okręt - brzeg", to wówczas główny wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego najkorzystniej jest masować na niszczeniu rzutu drugiego, a śmigłowców bojowych na zwalczaniu rzutu pierwszego. Nie wyklucza to oczywiście użycia części lotnictwa myśliwsko - bombowego do zwalczania rzutu pierwszego, a śmigłowców bojowych do niszczenia lądującego rzutu drugiego.

Skuteczne działania lotnictwa w tym okresie mogą również udaremnić desantowanie desantu morskiego. Na przykład 15 września 1944r. podchodzący pod wyspy Hogland desant niemiecki w składzie

około 100 jednostek transportowych i bojowych został rozbity uderzeniami lotnictwa radzieckiego. W wyniku zatopienia około 30 - 35 okrętów ocalałe siły niemieckie odplynęły w stronę własnych brzegów, pozostawiając na wyspie wysadzony wcześniej rzut czołowy.

Zwalczanie desantu morskiego po wylądowaniu, a także powietrznego, jeśli będzie on desantowany, realizowane jest przez lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe w ramach lotniczego wsparcia ogniowego wojsk broniących wybrzeża. Uderzenia lotnictwa powinno się koncentrować na siłach głównych i odwodach desantów, śmigłowcach na lądowiskach, stanowiskach dowodzenia, artylerii i innych ważnych obiektach zagrażających wojskom broniącym wybrzeża.

Niezwykle istotną działalnością lotnictwa w zakresie rażenia ogniowego będzie izolowanie desantu od dopływu sił wzmocnienia i zaopatrzenia. Działalność tę realizuje się w wyniku zwalczania transportowców z uzupełnieniem, a także zabezpieczających je okrętów. Uderzenia lotnictwa pożądane jest wykonywać podobnie jak poprzednio, tj. przede wszystkim podczas przejścia okrętów morzem, a następnie aż do wylądowania na lądzie sił wzmocnienia i zaopatrzenia.

W działaniach bojowych wydzielonych sił Korpusu Lotniczego prowadzonych na korzyść Marynarki Wojennej trzeba jeszcze uwzględnić ewentualność zwalczania rozbitych sił desantu podczas ewakuacji i odejścia drogą morską, a także systematyczne niszczenie lotnictwa morskiego na lotniskach oraz wykorzystanie śmigłowców bojowych do zwalczania w powietrzu śmigłowców uzbrojonych i transportowych przeciwnika.

Nie bez znaczenia dla skuteczności obrony wybrzeża będą także działania lotnictwa rozpoznawczego, śmigłowców transportowych zapewniających szybki przewóz wojsk w rejony lądowania desantu oraz śmigłowców wielozadaniowych stawiających zapory minowe i realizujących inne zadania.

Ponadto trzeba uwzględnić, że działania zasadniczych sił Korpusu Lotniczego w lądowej obronie strategicznej w sposób pośredni sprzyjają pomyślnemu przebiegowi morskiej operacji obronnej i obrony wybrzeża. Efektywne zwalczanie przez korpus systemów broni precyzyjnej, lotnictwa na lotniskach, systemu dowodzenia, sił głównych i odwodów operacyjnych w lądowej operacji obronnej zmniejsza tempo natarcia przeciwnika i powoduje, że część jego sił (np. lotnictwa morskiego) nie może być wykorzystana przeciwko okrętom marynarki i wojskom broniącym wybrzeża.

Podkreślić jednak należy, że działania wydzielonych sił Korpusu Lotniczego na rzecz Marynarki Wojennej i obrony wybrzeża będą realizowane w bardzo trudnych warunkach i wspólnie z wieloma innymi wykonawcami zadań (wojskami lądowymi, siłami nawodnymi i lotnictwem marynarki oraz korpusem OP). Uwarunkowania te muszą być więc uwzględnione w czasie przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w morskiej operacji obronnej i w operacji obronnej nadmorskiego KZ.

3.2. Właściwości przygotowania Korpusu Lotniczego do działań w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża).

Przygotowanie Korpusu Lotniczego do działań na korzyść Marynarki Wojennej i w obronie wybrzeża jest elementem składowym przygotowania korpusu i całych sił powietrznych (WLOP) do działań w obronnej kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP. Przygotowanie to, a zwłaszcza wypracowanie odpowiednich decyzji i pla-

nowanie użycia korpusu (jego wydzielonych sił) do działań w akwenie Bałtyku i obronie wybrzeża, realizowane jest w różnych zakresach na szczeblu strategicznym (w Naczelnym Dowództwie), dowództwach Marynarki Wojennej i nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych, a także w dowództwach WLOP i Korpusu Lotniczego. Przy czym użycie wydzielonych sił (wysiłku) korpusu planowane w Marynarce Wojennej będzie częścią planowania morskiej operacji obronnej, a w dowództwie nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych składową planowania jego operacji obronnej prowadzonej na kierunku lądowym i od strony morza.

Jak już wskazywano w poprzednich rozdziałach dowódca WLOP uczestniczy w wypracowaniu przez Naczelnego Wodza decyzji o przeprowadzeniu obronnej kampanii strategicznej. Melduje wówczas propozycje dotyczące działań bojowych WLOP w obronie strategicznej, uwzględniając m.in. użycie KL w różnych operacjach o charakterze obronnym (powietrznej, lądowej, morskiej), w tym jego użycie w interesie Marynarki Wojennej i nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych. Ważnym elementem tych propozycji, a po ich zatwierdzeniu przez Naczelnego Wodza także planowania, jest ustalenie wysiłków Korpusu Lotniczego i koncepcji jego wykorzystania na korzyść marynarki i w obronie wybrzeża.

Z analizy możliwego zaangażowania Korpusu Lotniczego we wskazanych operacjach wynika, że jego działania na rzecz Marynarki Wojennej (morskiej operacji obronnej) mogą wynosić nie więcej niż 10% wysiłku wydzielonego na wszystkie operacje obronne. Przy tym wskazane jest, by wysiłkiem Korpusu Lotniczego wyznaczonym do wykorzystania w morskiej operacji obronnej dysponował nie tylko dowódca Marynarki Wojennej lecz również Naczelnny Wódz Sił Zbrojnych RP. Według planu najwyższego przełożonego lotnictwo

powinno bowiem niszczyć bazy i porty, lotnictwo morskie na lotniskach, desant w rejonie załadowania i w początkowym okresie przejścia morzem oraz inne obiekty morskie o znaczeniu strategicznym i operacyjnym. Możliwy zakres użycia lotnictwa do zwalczania tych obiektów, a także do wykonywania innych zadań wskazuje, że szczebel strategiczny powinien wykorzystywać około 40-50% wysiłku Korpusu Lotniczego wydzielonego do działań w interesie Marynarki Wojennej (w morskiej operacji obronnej). Po zostalym wysiłkiem będzie dysponował dowódca marynarki, planując jego wykorzystanie do wsparcia sił floty, uniemożliwienia przeciwnikowi wywalczenia panowania na morzu i wysadzania desantów na wybrzeże (podczas ich przejścia przez morską strefę operacyjną Marynarki Wojennej).

Przy tym podkreślenia wymaga, że uwzględniając obecny skład lotnictwa Marynarki Wojennej i potrzeby użycia Korpusu Lotniczego w morskiej operacji obronnej, w działaniach na rzecz marynarki celowo jest angażować przede wszystkim wydzielone siły (wysiłek) lotnictwa myśliwsko-bombowego ze składu korpusu. Ze znacznie mniejszym wysiłkiem powinno być wykorzystywane lotnictwo transportowe i rozpoznawcze, a z zasady w ogóle - lotnictwo wojsk lądowych.

Jak już wskazywano w rozdziale poprzednim dowódca WLOP w swoich propozycjach dotyczących działań bojowych sił powietrznych w kampanii strategicznej melduje również użycie Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej, w tym koncepcje wykorzystania jego wysiłku przez szczebel strategiczny oraz dowódców poszczególnych związków operacyjnych wojsk lądowych. Dane te, po ich zatwierdzeniu, uszczegółowieniu i sprecyzowaniu odzwierciedlane są następnie w odpowiednich planach sporządzanych zarówno

na szczeblu strategicznym, jak i w dowództwie WLOP oraz w węższym zakresie w dowództwie Korpusu Lotniczego i dowództwach związków operacyjnych wojsk lądowych, w tym również w nadmorskim związku operacyjnym.

Wielkość wysiłku lotnictwa, jakim może dysponować dowódca nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych w operacji obronnej, w tym także w obronie wybrzeża morskiego, zależy przede wszystkim od kierunku zagrożenia działaniami wojennymi, miejsca i roli KZ w ugrupowaniu kampanii strategicznej oraz możliwego zagrożenia trwałości systemu obrony RP od strony Morza Bałtyckiego.

Z przedstawionych w poprzednim rozdziale kalkulacji wynika jednak, że dowódca nadmorskiego związku operacyjnego zgodnie z własnymi decyzjami będzie wykorzystywał w operacji obronnej stosunkowo niewielki wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego oraz śmigłowców: bojowych, transportowych i przystosowanych do minowania (ze składu Korpusu Lotniczego). Ponadto będzie korzystał również ze śmigłowców i lekkich samolotów, które wchodzi w skład eskadry lotnictwa łącznikowego. Znacznie większym wysiłkiem śmigłowców będzie dysponował dopiero po włączeniu lotnictwa wojsk lądowych do wojsk lądowych.

Koncepcję wykorzystania tego wysiłku w lądowej operacji obronnej, w tym w obronie wybrzeża, wypracowuje, a następnie zaplanuje skierowany do nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych specjalistyczny organ lotniczy - ośrodek dowodzenia lotnictwem (ODL), będący "wydłużonym ramieniem" dowodzenia dowódcy Korpusu Lotniczego. Ośrodek jest jednocześnie organem wspomagającym dowódcę nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych w planowaniu i kierowaniu lotnictwem wykonującym zada-

nia na korzyść wojsk operacyjnych (KZ) i obrony terytorialnej.

W planowaniu użycia lotnictwa w sztabie nadmorskiego związku operacyjnego podstawowy problem będzie wynikał z tego, że wydzielone siły Korpusu Lotniczego mają być wykorzystywane zarówno na kierunku lądowym, jak i na kierunku morskim (w obronie wybrzeża). W okresie przygotowywania operacji niejednokrotnie będzie trudno z dużym stopniem wiarygodności ustalić, który kierunek może być ważniejszy i na którym z nich należy koncentrować działania lotnictwa. Zwłaszcza, że skala potrzeb użycia lotnictwa na obu kierunkach, jakkolwiek bardzo duża, może być jednak przesunięta w czasie. Na przykład najpierw sytuacja operacyjna stworzy celowość angażowania większości wysiłku lotnictwa w obronie wybrzeża, później zaś na kierunku lądowym lub odwrotnie. Mogą być również i takie okresy operacji obronnej, które będą wymagały działań lotnictwa niemal z jednakową intensywnością i wysiłkiem w obronie wybrzeża i na kierunku lądowym. Wiele przesłanek wskazuje więc na to, by planowanie użycia wydzielonego dowódcy nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych wysiłku lotnictwa na operację nieco odbiegało od przyjętych zasad. Celowo jest bowiem, zwłaszcza w okresie wstępnym, planować w obronie wybrzeża i na kierunku lądowym wykorzystanie po około 30% dysponowanego wysiłku lotnictwa. Pozostały wysiłek (nawet do 40%) pozostawić w odwodzie i wykorzystywać, stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej na obu kierunkach, tj. na kierunku lądowym i w obronie wybrzeża.

Proces planowania użycia lotnictwa w obronie wybrzeża musi być ściśle zsynchronizowany z planowaniem przez sztab związku operacyjnego lądowej operacji obronnej. Podczas planowania przedstawiciele ODL współpracują przede wszystkim z oficerami

pionu operacyjnego i rozpoznawczego, szefostw WRiA oraz OPL wojsk. Ponadto utrzymują ścisłą więź ze sztabem Korpusu Lotniczego oraz przedstawicielami nadmorskiego korpusu OP i Marynarki Wojennej.

W razie wydzielenia w sztabie nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych grupy do szczegółowego planowania obrony wybrzeża, a później zorganizowania PSD, skąd będzie realizowane dowodzenie wojskami broniącymi obszaru od strony morza, ODL ze względu na konieczność jego podziału na kilka zespołów powinien być wzmocniony przedstawicielami Korpusu Lotniczego, posiadającymi duże kompetencje w zakresie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża.

W czasie planowania wystąpi brak wielu wiarygodnych informacji dotyczących przede wszystkim możliwego przebiegu powietrznej, morskiej i lądowej operacji obronnej, a także zagrożenia systemu obrony od strony morza, w tym składu desantu morskiego i powietrznego przeciwnika oraz rejonów i terminów ich desantowania. W wyniku tego planowanie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża będzie wryfikowane i uściślone odpowiednio do pozyskiwanych danych o działaniach przeciwnika, a opracowany plan - systematycznie korygowany. W związku z tym celowo jest planowanie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża realizować według kilku wariantów prognozowanego rozwoju sytuacji operacyjnej, z pozostawieniem - jak już wspomiano - dużego odwodu w dyspozycji dowódcy związku operacyjnego wojsk lądowych. Wskazane byłoby przy tym, by każdy przewidywany rejon i sposób desantowania różnych sił desantów i przebieg obrony wybrzeża planowany był jako inny wariant użycia lotnictwa. Zapewni to dużą wiarygodność planowania, gdyż w wyniku eliminowania wariantów niezgodnych z rozwojem sytuacji opera-

cyjnej i dokonywanych korekt pozostanie wariant zgodny z ostatecznie kształtującym się zamiarem prowadzenia obrony wybrzeża.

Niemal równocześnie z planowaniem użycia lotnictwa w obronie wybrzeża i morskiej operacji obronnej na szczeblu strategicznym oraz w dowództwach WLOP, marynarki i nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych będzie ono realizowane w dowództwie Korpusu Lotniczego. Przy tym podkreślenia wymaga to, że o ile szczebel strategiczny przekaże do marynarki i nadmorskiego związku operacyjnego wysiłek lotnictwa na operacje, to dowódca Korpusu Lotniczego będzie każdorazowo, a zwłaszcza na dobę działań, ustalał wielkość sił lotnictwa, ich przynależność i skład bojowy oraz możliwe czasy wykorzystania przez dowódców marynarki i nadmorskiego KZ. Te ustalenia, a także koordynacja użycia lotnictwa w kampanii strategicznej (w lądowej i morskiej operacji obronnej) przez dowódcę Korpusu Lotniczego są niezbędne, gdyż te same siły LMB, LR, LT itd. będą wykorzystywane przez wielu decydentów (szczebel strategiczny, dowódców marynarki, związków wojsk lądowych, itp.).

Ważny problem, który musi być rozstrzygnięty w czasie planowania realizowanego w Korpusie Lotniczym dotyczy użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego w obronie wybrzeża, a zwłaszcza jego działań w morskiej operacji obronnej. Skuteczne zwalczanie obiektów nawodnych wymaga bowiem z reguły nieco innego uzbrojenia samolotów Su-22 niż niszczenie celów naziemnych.

Przebrojenie samolotów trwa zaś wiele godzin, co znacznie zmniejsza możliwe dobowe natężenie ich działań bojowych. Dylemat przed jakim stanie dowództwo Korpusu Lotniczego polegał więc będzie na ustaleniu:

- po pierwsze, czy niemal na stałe określone siły (np. klucz-eskadre lotnictwa myśliwsko-bombowego uzbrojone w racjonalne środki rażenia wykorzystywać do działań w akwenie Bałtyku i osiągać najkorzystniejsze rezultaty w zwalczaniu okrętów, lecz wówczas nie używać tych sił do wsparcia wojsk broniących się na kierunku lądowym;
- po drugie, czy określone siły lotnictwa myśliwsko - bombowego używać niemal przemiennie zarówno na kierunku lądowym, jak i na morzu, lecz wtedy zawczasu przewidywać gorsze efekty działań bojowych, zwłaszcza w zwalczaniu obiektów morskich.

Każde z tych rozwiązań ma swoje zalety, ale i również wyraźnie dające się zauważyć mankamenty. Wstępne analizy wskazują, że celowo będzie stosować wariant pierwszy, choć niejednokrotnie zajdzie potrzeba stosowania obu wariantów. Sytuacja operacyjna może bowiem spowodować konieczność wykorzystania całości lotnictwa myśliwsko-bombowego do zwalczania obiektów lądowych (np. izolowania odvodu strategicznego), a następnie niezwłocznego użycia części sił do niszczenia okrętów (np. ZDES). W niektórych zaś sytuacjach mogą istnieć warunki do "podziału stref odpowiedzialności" między grupy lotnictwa myśliwsko-bombowego wydzielone do działań na morzu i lądzie. Zawsze jednak dowództwo Korpusu Lotniczego, decydując o zastosowaniu określonego wariantu użycia wydzielonych sił lotnictwa myśliwsko-bombowego, musi uwzględniać sytuację na morzu i lądzie, zagrożenie trwałości obrony RP od strony morza i z kierunku lądowego oraz ogólne założenia zamiaru (decyzji) i planów Naczelnego Wodza o przeprowadzeniu kampanii strategicznej.

Bardzo ważne znaczenie dla oczekiwanych rezultatów użycia wydzielonych sił Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża i w mor-

skiej operacji obronnej będzie miało niezawodne współdziałanie lotnictwa z innymi wykonawcami wspólnych zadań.

Istota uzgodnień i zasady organizacji współdziałania będą podobne jak w innych operacjach. Jednak zakres współdziałania będzie szerszy, gdyż trzeba uwzględnić potrzebę nie tylko wspólnych działań lotnictwa z siłami marynarki, wojsk lądowych broniących wybrzeża i korpusu (rejonu) OP, ale także konieczność zabezpieczenia użycia Korpusu Lotniczego nad morzem.

W czasie organizowania morskiej operacji obronnej i obrony wybrzeża, z punktu widzenia działań wydzielonych sił Korpusu Lotniczego, wskazane jest przede wszystkim uzgadniać:

- przedsięwzięcia realizowane przez marynarkę, siły nadmorskiego korpusu (rejonu) OP i wojsk lądowych na rzecz lotnictwa;
- działania wszystkich rodzajów rozpoznania, mające na celu terminowe wykrywanie grup okrętów nawodnych (OGU, ZDES itp.), ich składów oraz prędkości i kierunków przemieszczania;
- podział obiektów rażenia między siły MW, WRiA, KL i wojsk broniących wybrzeża w czasie wspólnej walki z flotą i desantami przeciwnika na morzu, w rejonach lądowania i działań na lądzie;
- sposoby działań lotniczych i okrętowych grup uderzeniowych w czasie wspólnego zwalczania sił nawodnych przeciwnika, w tym sektory i czasy nalotu (uderzeń) oraz strefy zakazane;
- jednolite zasady i sygnały wzajemnej identyfikacji, wskazywania celów i powiadamiania oraz utrzymywanie łączności między siłami marynarki, korpusu OP (rejonu), wojsk lądowych i lotnictwem w toku wspólnych działań;
- ratownictwo lotnicze na morzu.

Dowodzenie wydzielonymi siłami Korpusu Lotniczego prowadzonymi działaniami w morskiej operacji obronnej i obronie wybrzeża będzie miało również swoją specyfikę. Niezbędne będzie bowiem

skierowanie przedstawicieli KL i DLMB na SD MW, a także wzmocnienie składu ODL, z uwagi na możliwość jego jednoczesnego rozmieszczenia na SD związku operacyjnego wojsk lądowych i PSD. Celowe przy tym będzie, by największe kompetencje w zakresie użycia lotnictwa i koordynowania jego działań w obronie wybrzeża., a także na kierunku lądowym, spełniał zespół rozmieszczony na SD związku operacyjnego wojsk lądowych.

W zabezpieczeniu wydzielonych sił Korpusu Lotniczego uczestniczących w morskiej operacji obronnej i w obronie wybrzeża największą uwagę wskazane jest skupić na ratownictwie lotniczym, ze względu na konieczność wykonywania zadań nad morzem. Główne zadania ratownicze powinny spełniać wyspecjalizowane siły lotnicze i nawodne Marynarki Wojennej, a także siły, którymi dysponuje OP.

Realizacja przedsięwzięć dotyczących przygotowania lotnictwa, w tym planowania jego użycia w morskiej operacji obronnej i obronie wybrzeża obejmuje cały kompleks różnych czynności i zadań, ściśle z sobą powiązanych i wykonywanych na różnych szczeblach dowodzenia jeszcze przed rozpoczęciem obrony. Zasygnalizowane przedsięwzięcia, najistotniejsze z punktu widzenia specyfiki działań Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża, będą ciągle weryfikowane w czasie prowadzenia obrony i dostosowywane do wymagań wynikających z rozwoju sytuacji operacyjnej oraz potrzeb wojsk lądowych i Marynarki Wojennej. Przy czym jeśli lotnictwo wojsk lądowych zostanie wyłączone z Korpusu Lotniczego, to jego przygotowanie do użycia w obronie wybrzeża będzie realizowane w dowództwie nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych.

3.3. Właściwości prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża)

Działania bojowe Korpusu Lotniczego na korzyść Marynarki Wojennej i obrony wybrzeża prowadzone będą przez cały okres konfliktu zbrojnego. Zaczną się one już w powietrznej operacji obronnej, w czasie trwania której część uderzeń odwetowych lotnictwa skierowana będzie przeciwko lotnictwu i siłom nawodnym floty oraz bazom morskim przeciwnika. Jednoczesne uderzenia wydzielonych sił lotnictwa myśliwsko-bombowego w operacji powietrznej w sposób pośredni będą sprzyjały lądowej obronie wybrzeża, zaś bezpośrednio wpłyną na przebieg morskiej operacji obronnej.

Podczas obrony strefy operacyjnej Marynarki Wojennej wyznaczone z Korpusu Lotniczego pododdziały lotnictwa myśliwsko-bombowego, oprócz działań wcześniej planowanych, będą wykonywały dużo zadań ustalanych doraźnie, odpowiednio do działań floty przeciwnika i uzyskiwanych rezultatów w walce o panowanie na morzu. Kolejno wykonywane uderzenia jednoczesne pododdziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest koncentrować na niszczeniu fregat, niszczycieli i kutrów rakietowych, czyli na eliminowaniu z działań najgroźniejszych zespołów okrętów uderzeniowych przeciwnika. Ugrupowanie lotnictwa myśliwsko-bombowego często będzie podzielone na grupy taktycznego przeznaczenia (np. demonstracyjne, niszczenia OPL okrętów i zasadnicze grupy uderzeniowe); niekiedy zaś będzie ono osłaniane przez lotnictwo myśliwskie wydzielone z korpusu (rejonu) OP, a także wspomagane działalnością lotnictwa rozpoznawczego marynarki lub z Korpusu Lotniczego.

W razie jednoczesnego (kolejnego) użycia lotniczych i okrętowych grup uderzeniowych (OGU) do niszczenia zespołów okrętów bojowych przeciwnika atak lotnictwa myśliwsko-bombowego może wyprzedzać ogień OGU, być wykonany po zakończeniu działań przez okręty lub też mogą to być uderzenia wspólne. Zawsze jednak wymaga to precyzyjnych uzgodnień co do obiektów, miejsca, czasu i kierunków (sektorów) działań. Pożądane jest przy tym, by dowódca okrętowej grupy uderzeniowej miał możliwość wyprowadzania grup lotnictwa myśliwsko-bombowego w rejon działań, informowania ich o położeniu głównych obiektów uderzeń i sił własnych, a także bieżącego korygowania ustalonych wcześniej sposobów zwalczania okrętów przeciwnika.

W czasie walki z desantem morskim przeciwnika wydzielone oddziały (pododdziały) Korpusu Lotniczego wykonują kilka uderzeń jednoczesnych. Ze względu na możliwe silne przeciwdziałanie myśliwców przeciwnika lotnicze zgrupowania uderzeniowe muszą być osłaniane w powietrzu przez własne lotnictwo myśliwskie.

Po wykonaniu uderzeń na okręty i wojska desantu w rejonie załadowania szczególnej aktywności użycia lotnictwa własnego należy oczekiwać podczas zwalczania desantu przechodzącego morzem. W pierwszej kolejności lotniczymi grupami zabezpieczającymi celowo jest dążyć do zatopienia okrętu dozoru radiolokacyjnego, rozbięcia przeciwlotniczych zestawów rakietowych okrętów ochrony oraz wiązania w powietrzu i zwalczania lotnictwa myśliwskiego i samolotów (śmigłowców) WRE osłaniających oddziały desantowe i prowadzących zakłócenia radioelektroniczne. W rezultacie działań rzutów zabezpieczających, realizujących powyższe zadania i obejmujących głównie grupy bezpośredniego rozpoznania, osłony i pokonania okrętowej OPL, stwarzane są dogodne warunki do wykonania

zasadniczego zadania Korpusu Lotniczego. Polega ono na zatopieniu okrętów przewożących desant przez rzut uderzeniowy lotnictwa myśliwsko-bombowego. Wskazane jest przy tym, by lotnictwo myśliwsko-bombowe wykonywało atak na okręty desantowe z wielu kierunków, w małych odstępach czasowych, najlepiej bezpośrednio z trasy i z wykorzystaniem różnych środków rażenia, w tym przede wszystkim kierowanych pocisków raketowych. W razie zaś stosowania bombardierskich środków rażenia dążyć trzeba przede wszystkim do wykonywania ataków z minimalnych wysokości (tzw. bombardowanie topmasztowe) lub wysokości średnich (po zniszczeniu OPL okrętów).

Potrzeba zwalczania desantu w krótkim czasie, w niewielkim rejonie i w specyficznych warunkach (nad morzem) wymaga realizacji wielu przedsięwzięć, zwłaszcza jeśli uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego będą wykonywane jednocześnie z okrętowymi grupami uderzeniowymi i lotnictwem Marynarki Wojennej.

Uzgodnione wcześniej objekty, kierunki i kolejność uderzeń lotnictwa i sił morskich, sposoby wyprowadzania grup samolotów w rejon zespołu desantowego, wskazywanie celów, ratownictwo lotnicze nad morzem i inne dane mogą bowiem ulegać nieprzewidzianym zmianom. Spowoduje to konieczność szybkich reakcji dowództwa Korpusu Lotniczego w zakresie korygowania współdziałania, dowodzenia, zabezpieczenia, sposobów realizacji uderzeń i innych elementów wykonawczych oraz niezwłocznego ich przekazywania do DLMB i pułku lotnictwa rozpoznawczego, uczestniczących w zwalczaniu desantu podczas przejścia morzem.

Równocześnie dowództwo Korpusu Lotniczego będzie kierowało realizacją zadań przez siły uczestniczące w obronie wybrzeża i w lądowej obronie strategicznej oraz uchylaniem się oddziałów lot-

nictwa przed zmasowanymi uderzeniami SNP, prowadzonymi w ramach ogniowego przygotowania desantowania. Ponadto będzie ono doraźnie ustalało dodatkowe pododdziały do zwalczania sił floty z desantem i zapewniało ich okresowe przebazowanie bliżej wybrzeża w celu zwiększenia skuteczności uderzeń. W sumie przedsięwzięcia te obrazują zakres najistotniejszych właściwości dowodzenia wydzielonymi siłami Korpusu Lotniczego podczas zwalczania desantu idącego morzem.

Na podkreślenie zasługuje to, że zwalczanie desantu w rejonie załadowania i w czasie przejścia morzem przez lotnictwo myśliwsko-bombowe realizowane jest w sposób charakterystyczny dla izolacji rejonów działań bojowych. Uderzenia lotnictwa wykonywane są według planów szczebla strategicznego, co nie wyklucza użycia części sił lotnictwa myśliwsko-bombowego do wsparcia własnych okrętowych grup uderzeniowych i zwalczania zespołu desantowego, przechodzącego przez strefę operacyjną marynarki, zgodnie z decyzjami i planami dowódcy Marynarki Wojennej.

Niezwykle ważnym okresem podczas działań Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża (w morskiej operacji obronnej) będzie zwalczanie desantu w rejonach manewrowania (przeładowania jego sił na środki desantowe) i ładowania. W okresie tym, oprócz okrętów zwalczanych poprzednio, lotnictwo myśliwsko-bombowe wykonuje uderzenia również na kolejne fale środków desantowo - wylądowczych oraz okręty trałowe idące morzem do punktów lądowania. A zatem częściowo zmienia się rodzaj obiektów uderzeń lotnictwa. Istotnym ograniczeniom ulega także czas reakcji ogniowej Korpusu Lotniczego.

W związku z powyższym zwalczanie desantu w tym etapie wskazane jest realizować uderzeniami jednoczesnymi wydzielonych po-

doddziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego, z możliwie maksymalną częstotliwością oddziaływania bojowego. Wymaga to niezwykle sprawnego odtwarzania gotowości bojowej samolotów do kolejnych wylotów, co nie będzie łatwe ze względu na możliwość intensywnych nalotów (uderzeń) SNP przeciwnika. Na podobnej zasadzie wykorzystuje się pododdziały śmigłowców bojowych, które zwalczają czołgi i transportery pływające oraz środki desantowo - wylądowcze podchodzące do punktów lądowania, a także wojska desantu morskiego uchwytujące przyczółki i desanty powietrzne wysadzone w rejonie lądowania.

W okresie tym wskazane są również intensywne działania śmigłowców transportowych, przewożących drogą powietrzną wojska z niezagrażonych odcinków obrony wybrzeża i z drugich rzutów w rejon lądowania desantu, a także śmigłowców minujących teren w rejonie przyczółków uchwytywanych przez desanty.

Działania wydzielonych sił Korpusu Lotniczego są elementem ogólnego systemu walki z lądującym desantem oraz wspierającymi go i osłaniającymi innymi siłami przeciwnika. Intensywne działania w stosunkowo niewielkim rejonie prowadzą również wojska lądowe broniące wybrzeża, siły marynarki, korpusu (rejonu) OP i inne. Wspólne użycie różnych wojsk stworzy konieczność skupienia szczególnej uwagi na zachowaniu bezpieczeństwa działań lotnictwa, szybkim reagowaniu na wszelkie zmiany sytuacji, ciągłym korygowaniu obiektów uderzeń i sposobów ich zwalczania, precelowaniu lotnictwa na nowe obiekty działań oraz podejmowaniu innych decyzji wynikających z dynamiki działań.

Jeśli zostanie zorganizowane PSD, skąd będzie relizowane dowodzenie wojskami broniącymi wybrzeża, to na ten punkt dowodzenia najwcześniej mogą docierać informacje o zmianach w sytuacji

bojowej. Na nim także będzie podejmowanych większość doraźnych decyzji o zwalczaniu lądującego desantu. W związku z tym na PSD wskazane jest rozmieszczenie przedstawicieli sztabu Korpusu Lotniczego i ODL, posiadających znaczne uprawnienia w zakresie dowodzenia lotnictwem realizującym zadania w tym etapie obrony wybrzeża. Ich wspólna działalność z przedstawicielami wojsk lądowych i marynarki oraz utrzymywanie ścisłego kontaktu z grupami i punktami dowodzenia lotnictwem, rozmieszczonymi w związkach i oddziałach wojsk lądowych broniących wybrzeża, a także z przedstawicielami lotnictwa będącymi na SD nadmorskiego związku operacyjnego wojsk lądowych stworzy bowiem korzystne warunki do dowodzenia wydzielonymi oddziałami (pododdziałami) Korpusu Lotniczego, prowadzącymi działania w tak specyficznych okolicznościach. Sprzyjać będzie również bieżącemu podziałowi zadań między lotnictwem myśliwsko-bombowym i śmigłowcami bojowymi oraz doraźnemu korygowaniu współdziałania z innymi wykonawcami zadań, a zwłaszcza z artylerią i siłami uderzeniowymi Marynarki Wojennej.

Właściwości działań bojowych Korpusu Lotniczego w czasie wsparcia wojsk broniących wybrzeża (na lądzie) nie różnią się istotnie od użycia lotnictwa w operacji obronnej związku operacyjnego wojsk lądowych. Wydzielone pododdziały lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych według decyzji dowódcy broniącego wybrzeża będą zwalczały siły główne desantu morskiego i powietrznego. Śmigłowce transportowe mogą być użyte do interwencyjnego dowozu sił wzmacniających obronę na zagrożonych kierunkach i przewozu odwodów przeciwdesantowych. Należy również oczekiwać szerokiego wykorzystania śmigłowców do wykonywania narzutowych pól minowych i stawiania zasłon dymnych.

Jednocześnie część lotnictwa myśliwsko-bombowego będzie nadal zwalczała siły nawodne przeciwnika dowożące drogą morską wzmocnienie dla walczących desantów oraz okręty wsparcia ogniowego prowadzące od strony morza uderzenia na broniące się wojska lądowe.

Zadania te lotnictwo najczęściej będzie wykonywało stosując uderzenia kolejne pododdziałów lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych, często na wezwanie z pola walki i z zasady w taktycznym (ogniowym) współdziałaniu z wojskami lądowymi i Marynarką Wojenną (ich środkami ogniowymi).

Na podkreślenie zasługuje celowość takiego użycia sił Korpusu Lotniczego, aby uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych, a także zadania realizowane przez inne śmigłowce sprzyjały izolowaniu desantu morskiego od desantu powietrznego, a także izolowaniu desantów od sił głównych przeciwnika nacierających wzdłuż wybrzeża morskiego. Ułatwiać to będzie likwidowanie (rozbijanie) desantów walczących oddzielnie (izolowanych), a zatem słabszych. Na przebieg walki z desantami znaczący wpływ będą miały także działania Korpusu Lotniczego przeciwko zasadniczemu zgrupowaniu uderzeniowemu przeciwnika nacierającemu na kierunku lądowym. Zwalczanie sił głównych i odwodów, śmigłowców uzbrojonych na lądowiskach i innych najistotniejszych elementów jego ugrupowania będzie zmniejszało tempo natarcia przeciwnika i stwarzało bardziej dogodne warunki wojskom broniącym wybrzeża do rozbijania desantów prowadzących działania na lądzie.

W czasie działań bojowych Korpusu Lotniczego w morskiej operacji obronnej i w obronie wybrzeża będą istniały jednak bardzo skomplikowane warunki wykonywania zadań. Wpłynie na to przede

wszystkim posiadanie przez przeciwnika inicjatywy operacyjnej oraz przewagi na morzu i w powietrzu. Czynniki te bowiem wręcz determinują możliwość prowadzenia przez przeciwnika zarówno operacji zaczepnej wojsk lądowych, jak i desantowania wojsk od strony morza i z powietrza.

Aby utrzymać tę przewagę, zwłaszcza w powietrzu, przeciwnik będzie dążył do systematycznego rozbijania (przełamywania) systemu OP na wybranych kierunkach oraz niszczenia lotnictwa na lotniskach. A zatem lotniska i bazujące na nich oddziały Korpusu Lotniczego będą szczególnie zagrożone uderzeniami z powietrza. Muszą więc być one stale w gotowości do wyjścia spod uderzeń przeciwnika z powietrza, natomiast siły naziemne lotnictwa - do OPL rejonów (lotnisk) ich dyslokacji (rozmieszczenia).

Ze względu na przewidywane niszczenie lotnisk, a także z uwagi na równoczesne działania w lądowej operacji obronnej, oddziały i pododdziały lotnictwa będą zmuszone do częstych przebazowań oraz doraźnego wykorzystywania różnych lotnisk i drogowych odcinków lotniskowych.

Trzeba przy tym uwzględnić, że do czasu prowadzenia obrony wybrzeża wiele lotnisk zostanie zniszczonych i zaminowanych, w wyniku uderzeń przeciwnika realizowanych w ramach powietrznej i lądowej operacji zaczepnej.

W rezultacie sieć lotnisk dysponowanych przez Korpus Lotniczy ulegnie znacznemu zmniejszeniu i niejednokrotnie na jednym lotnisku (w bazie) doraźnie będą bazowały eskadry z różnych pułków lotnictwa. Warunki te utrudniają zabezpieczenie działań bojowych, wydłużając czas odtworzenia gotowości bojowej do kolejnych wylotów, stworzą problemy w sprawnym organizowaniu działań i dowodzeniu wydzielonymi siłami Korpusu Lotniczego. Jednocześnie

zmuszą do ciągłego przywracania zdolności eksploatacyjnej uszkodzonych lotnisk oraz likwidacji innych skutków uderzeń przeciwnika z powietrza i z ziemi.

Trudne warunki działań Korpusu Lotniczego w morskiej operacji obronnej i w obronie wybrzeża będą wynikały także z konieczności pokonywania silnego systemu OPL przeciwnika, zwłaszcza w czasie zwalczania desantu. Dalekonośna OPL fregat, niszczycieli i innych okrętów wzmocniona etatowymi środkami przeciwlotniczymi przewożonych wojsk, osłona desantu przez lotnictwo myśliwskie, wykorzystanie samolotów (śmigłowców) WRE i innych spowoduje, że oprócz ścisłej synchronizacji działań Korpusu Lotniczego z siłami korpusu (rejonu) OP i Marynarki Wojennej, wszechstronne zabezpieczenie wykonania zadań w powietrzu może być jednym z najważniejszych warunków skutecznego zwalczania desantów. Wymagać to będzie wydzielania różnych grup taktycznego przeznaczenia (np. demonstracyjnej, rozbijania OPL okrętów, bezpośredniego rozpoznania, uderzeniowych) oraz ich osłony przez własne lotnictwo myśliwskie, wydzielone z nadmorskiego korpusu OP.

Dodatkowym utrudnieniem podczas zwalczania przez Korpus Lotniczy sił nawodnych przeciwnika w morzu jest dość częsty brak widzialności horyzontu naturalnego, występujące problemy we wzrokowej ocenie wysokości lotu i wykryciu celu (szczególnie przy wzburzonem morzu i locie załóg na bardzo małej wysokości) oraz częste zjawisko słabej widzialności poziomej i ukośnej. Utrudnienia te spowodują, że w czasie realizacji zadań nad morzem wystąpi szybsze zmęczenie personelu latającego niż podczas prowadzenia działań na kierunku lądowym. Potęgować te trudności może konieczność prowadzenia działań w nocy. Trzeba się bowiem

liczyć z tym, że zwłaszcza desant przeciwnika może przechodzić morzem w nocy, lądowanie zaś odbywało się będzie po świetle.

Jeśli dodatkowo uwzględni się potrzebę równoczesnych działań Korpusu Lotniczego na kierunku lądowym (przeciwko zgrupowaniu uderzeniowemu przeciwnika nacierającemu wzdłuż wybrzeża) i nie zawsze stosownie optymalnych środków rażenia w czasie walki z siłami floty i desantami, to można z dużym prawdopodobieństwem założyć, iż bardzo trudne warunki działań znacznie zmniejszą skuteczność użycia lotnictwa w morskiej operacji obronnej i w obronie wybrzeża. Musi to być uwzględnione zarówno podczas planowania, jak i prowadzenia obrony wybrzeża przez wojska lądowe i Marynarkę Wojenną.

ZAKOŃCZENIE

Działania bojowe Korpusu Lotniczego w obronnej kampanii strategicznej rozpoczną się od jego udziału w powietrznej operacji obronnej. Uderzenia odwetowe lotnictwa mogą znacznie obniżyć potencjał militarny przeciwnika i utrudnić mu wywalczenie panowania w powietrzu. Skuteczne użycie korpusu w tej fazie konfliktu zbrojnego będzie miało bezpośredni wpływ na przebieg lądowej obrony strategicznej.

W lądowej operacji obronnej, najważniejszej dla zachowania suwerenności RP, lotnictwo będzie wykonywało różnorodne zadania z maksymalnym zaangażowaniem wszystkich swoich sił i środków. Użycie lotnictwa ma bowiem kształtować dogodne warunki wojskom lądowym do rozbicia zgrupowań uderzeniowych przeciwnika i wyparcia ich poza terytorium naszego kraju.

Częścią sił Korpus Lotniczy będzie uczestniczył także w morskiej operacji obronnej i w obronie wybrzeża. Główny jego wysiłek w tych działaniach zostanie skupiony na zwalczaniu zespołów okrętów bojowych i desantowych, a zatem na wsparciu ogniowym marynarki.

Przedstawione poglądy dotyczące użycia Korpusu Lotniczego w operacjach obronnych są jedną z pierwszych prób teoretycznego opracowania tej skomplikowanej problematyki. Odzwierciedlają one propozycje i koncepcje wykorzystania Korpusu Lotniczego przede wszystkim przez szczebel strategiczny. Wskazują również na podstawowe zagadnienia sztuki użycia i działań lotnictwa w operacjach obronnych realizowane na szczeblu Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej oraz Korpusu Lotniczego. Jedynie sygnalizowane są natomiast koncepcje użycia lotnictwa w działaniach operacyjnych wojsk lądowych. Są one bowiem szeroko prezentowane w materiałach dotyczących działań lotnictwa na korzyść związków operacyjnych wojsk lądowych.

SPIS TREŚCI

Strona

WSTĘP	3
1. UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI OBRONNEJ	5
1.1. Istota powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika ..	5
1.2. Istota powietrznej operacji obronnej wojsk własnych..	8
1.3. Cele działań i zadania Korpusu Lotniczego w powietrz- nej operacji obronnej	12
1.4. Warunki działań Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej	20
1.5. Możliwości operacyjne (bojowe) Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej	25
1.6. Zasady użycia Korpusu Lotniczego w powietrznej operacji obronnej	28
1.7. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w powietrznej operacji obronnej	42
2. UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO W LĄDOWEJ OPERACJI OBRONNEJ	53
2.1. Cele działań i zadania Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej	53
2.2. Warunki działań Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej	64
2.3. Możliwości operacyjne (bojowe) Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej	68
2.4. Zasady użycia Korpusu Lotniczego w lądowej operacji obronnej	72
2.5. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w lądowej operacji obronnej	114
3. UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO W MORSKIEJ OPERACJI OBRONNEJ (W OBRONIE WYBRZEŻA)	128
3.1. Zadania i uwarunkowania operacyjne użycia Korpusu Lotniczego w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża)	128
3.2. Właściwości przygotowania Korpusu Lotniczego do dzia- łań w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża),	137
3.3. Właściwości prowadzenia działań przez Korpus Lotniczy w morskiej operacji obronnej (w obronie wybrzeża) ...	147
ZAKOŃCZENIE	157

Wydrukowano w 50 egz.

Egz.nr 1-49 Bibl.Gł.DZN
Egz.nr 50 Bibl.Nauk.Szt.Gen.
Wyk.płk W.MICHALAK
Druk A.M. dnia 11.5.93r
Druk AON nr pf-530/WW
Korekta autorska

